

PODATKI O DIPLOMSKI NALOGI

Ime in priimek: Miran Koder

Naslov naloge: Socialno delo in krizni center za mlade

Kraj: Jesenice

Leto: 2008

Število strani: 89

Število grafov: 4

Število prilog: 3

Število virov: 29

Število tabel: 0

Mentor: dr. Milko Poštrak

Deskriptorji: mladost, socialna ranljivost, socializacijski dejavniki, socialno delo z mladimi, samoučinkovitost, institucionalno varstvo, krizni center za mlade

Povzetek:

Mladostniki so še posebej ranljiva družbena skupina. Zato je zanje potrebna še toliko večja skrb s strani odraslih in pa tudi države. Večina mladih mladost preživi brez večjih pretresov. So pa mladostniki, za katere je tveganje stisk in težavnih situacij toliko večje. Vloga institucij pri zaščiti teh mladostnikov je velika.

S svojo študijo primera sem želel analizirati primer mladostnika, ki se je zaradi težav zatekel v krizni center za mlade. Zanimal me je potek primera, njegova dinamika, spremembe, ki jih prinese, in reakcije vpletenih. Zanimalo me je delo socialnega delavca in sodelovanje različnih institucij. Za socialnega delavca se izkaže, da je v proces pomoči vključen aktivno ter da pri svojem delu uporablja metode, tehnike in teoretične koncepte dela, ki jih v procesu dela še izpopolnjuje.

Pokaže se pomen institucionalnega varstva kot pomoč mladim v procesu prehodov.

PARTICULARS ABOUT DIPLOMA WORK

Name and surname: Miran Koder

Title of diploma work: Social work and youth crisis centre

Place: Jesenice

Year: 2008

Number of pages: 89

Number of graphs: 4

Number of additions: 3

Number of sources: 29

Number of tables: 0

Mentor: dr. Milko Poštrak

Descriptors: youth, self-efficacy, risk factors, social vulnerability, socialization factors, social work with young people, institutional care, youth crisis centre

Abstract:

The young are especially vulnerable social group. This is why they need a special adult and state care. Majority of youngsters go through adolescence without major distresses. But nevertheless, for some of them, the risks for this kind of trouble is bigger. Institutional care plays an important role for this group of youngsters.

In my case study I focused on its evaluation, dynamics, changes that are brought with different situations and doings. I was interested in a social worker, his part in a solution finding process, his use of methods, skills and theoretical concepts. I was also interested in communication paths between different institutions.

Institutional care plays an important part in transition to adulthood, especially for young people in distress.

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA SOCIALNO DELO

DIPLOMSKA NALOGA

SOCIALNO DELO IN KRIZNI CENTER ZA MLADE

Mentor: Milko Poštrak

Miran Koder

Ljubljana, 2008

PREDGOVOR

V letih od 2007 in 2008 sem opravljal strokovno prakso v kriznem centru za mlade. Kmalu me je pritegnila karizmatičnost in strokovnost delavcev, v delu z mladimi sem se našel tudi sam. Le-to je v kriznem centru kmalu preraslo okvire prakse, eden od mnogih rezultatov je tudi pričujoča študija primera.

Namen moje raziskave je bil preučiti enega od zapisov kriznega centra. Zanimal me je način zapisovanja, ki sem ga odkrival skozi njegovo analizo. V intervjuju z nosilko primera in varovanko ter skozi pogovore s strokovnimi delavci pa mi je bila ponujena priložnost vpogleda v kompleksnost odločanja ter interakcije med vpletenimi v primeru. Zanimale so me metode in strokovno delo ter potek dogodkov.

Za pomoč, vzpodbudo in strokovno vodenje se zahvaljujem Meti Šilc, Zorici Škorc, Nataši Štefelin, Ani Koren, Srečku Javorniku ter Doris Globočnik. Brez vas nikakor ne bi šlo.

Matjažu in Ani se zahvaljujem za potrpežljivost v zadnjem mesecu, Jelki pa se opravičujem za pramen sivih las, kot posledico lektoriranja diplomske naloge. Povrnjeno bo vse.

B., hvala ti za doživeto in iskreno pripoved svoje zgodbe. Občudujem tvoj pogum in moč, ki ju nosiš v sebi.

KAZALO DIPLOMSKE NALOGE

PREDGOVOR

1. TEORETIČNI UVOD	7
1.1 MLADOST.....	7
1.1.1 Pojem mladosti.....	7
1.1.2 Kriza identitete.....	8
1.1.3 Izginjanje mladosti.....	9
1.2 RANLJIVOST MLADIH.....	11
1.2.1 Individualizacija življenjskih potekov.....	13
1.2.2 Brezposelnost in finančne težave mladih.....	13
1.2.3 Primerno stanovanje.....	14
1.3 SOCIALIZACIJSKI DEJAVNIKI.....	16
1.3.1 Osebne značilnosti.....	16
1.3.2 Družina.....	17
1.3.3 Šola.....	19
1.3.4 Socialno okolje.....	19
1.3.5 Spol.....	19
1.3.6 Religioznost in druge vrednote.....	20
1.3.7 Ostali osebni dejavniki.....	20
1.3.8 Socialna ranljivost kot pojem.....	21
1.3.9 Zaščitni dejavniki.....	22
1.4 OBLIKE VARSTVA MLADIH.....	22
1.4.1 Oblike institucionalnega varstva.....	22
1.4.2 Krizni center.....	24

1.4.3	Nove oblike varstva mladih.....	25
1.5	SOCIALNO DELO.....	27
1.5.1	Zgodovina socialnega dela	27
1.5.2	Teorija kot refleksija dejavnosti	29
1.5.3	Metode socialnega dela.....	31
1.6	SAMOUČINKOVITOST.....	33
1.6.1	Definicija samoučinkovitosti.....	33
1.6.2	Razlika med samoučinkovitostjo in samospoštovanjem.....	34
1.6.3	Viri samoučinkovitosti.....	35
1.6.4	Posledice samoučinkovitosti.....	36
1.7	SAMOUČINKOVITOST V POVEZAVI Z METODAMI SOCIALNEGA DELA.....	36
2.	PROBLEM.....	38
2.1	OKOLIŠČINE IN NAMEN RAZISKAVE.....	38
2.2	CILJI RAZISKAVE.....	38
3.	METODOLOGIJA.....	39
3.1	VRSTA RAZISKAVE.....	39
3.2	VIRI PODATKOV.....	39
3.3	OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV.....	39
3.4	OPIS PRIMERA.....	40
4.	REZULTATI.....	41
4.1	SKRAJŠANA KRONOLOGIJA DOGODKOV.....	41
4.2	KLJUČNA OBDOBJA V KRONOLOGIJI PRIMERA.....	59
4.3	GRAFIČNI PRIKAZI DOGODKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA.....	61
4.4	ANALIZA DELA PO LUSSIJEVIH METODIČNIH NAČELIH.....	65
4.4.1	Načelo vsestranske koristnosti.....	65

4.4.2	Načelo interpozicije.....	65
4.4.3	Načelo komunikacije (načelo kontakta).....	65
4.4.4	Načelo instrumentalne definicije problema.....	66
4.4.5	Socialno ekološko načelo.....	66
4.4.6	Načelo pogajanja.....	66
4.4.7	Načelo sodelovanja.....	66
4.4.8	Načelo odpiranja problema.....	67
4.5	REFLEKSIJA PRIMERA S STRANI SOCIALNE DELAVKE.....	67
5.	RAZPRAVA.....	68
5.1	POVZETEK NAJPOMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV TEORIJE.....	68
5.2	POVZETEK RAZISKOVALNEGA DELA.....	70
6.	SKLEPI.....	72
7.	PREDLOGI.....	73
8.	LITERATURA.....	74
9.	POVZETEK.....	77
10.	PRILOGE.....	78
10.1	OSNOVNA KRONOLOGIJA DOGODKOV.....	78
10.2	INTERVJU S STROKOVNO DELAVKO.....	88
10.3	INTERVJU Z VAROVANKO.....	89

SEZNAM GRAFOV	61
Graf 1: Kronološki diagram dogodkov	61
Graf 2: Komunikacija KCM in institucije	62
Graf 3: Razgovori	63
Graf 4: Primerjava dogodkov in razgovorov	64

1. TEORETIČNI UVOD

1.1 MLADOST

1.1.2 POJEM MLADOSTI

Nekateri avtorji menijo, da je mladost prehodno obdobje k odraslosti. Najprej se pojavi kot uvod v odraslo družbo. Ko pa se modernizacija nadaljuje, pa se posebej zaradi členjenja šolskih, izobraževalnih in socializacijskih poti, razvije nov tip mladosti, ki ima poudarek na izobraževanju in samooblikovanju mladega človeka. Pojav in krepitev mladosti kot izobraževalnega namesto prehodnega moratorija, je ključna sprememba pri izgradnji mladine kot družbene skupine v sedemdesetih in osemdesetih letih. (Ule 2002: 13)

Avtorji nadalje razlagajo, da se po izoblikovanju mladine kot družbene skupine na začetku stoletja njen razvoj nadaljuje. Modernizacijo mladine lahko v preteklem stoletju sklenemo v dva koraka. Generacijska modernizacija, ki se začne z industrijsko modernizacijo in doseže svoj vrhunec v poznih pedesetih, njen pojav pa je bila indentifikacija mladih z lastno generacijo ter razvoj lastnih vrednostnih orientacij in življenjskih stilov. Druga, kulturna modernizacija, pa prinese premik vrednot od sveta plačanega dela, zaposlitve k svetu prostega časa, potrošnje in zabave. Pride do spremembe spolnih vlog, plurizma družinskih oblik, individualizacije življenjskih poti, vse večji pomen osebnih izkušenj, iskanje kvalitete življenja in medsebojnih odnosov. (Ule 2002: 23-26)

Čeprav je mladina s kulturno modernizacijo postala nosilka družbenega kapitala, pa družbeno moč mladih slabi izolacija mladine od sfere proizvodnje oziroma virov ekonomskega kapitala. To se je v devedesetih letih tudi potrdilo, saj je ekonomski kapital v veliki meri zopet prevladal nad kulturnim.

Tako se zdi, da je od kulturne modernizacije mladine ostala le potrošniška emancipacija, moda in stiliziranje ter oblikovanje telesa.

Dva dejavnika sta danes še posebej prisotna kot značilnosti v življenju mladih. Prvi je vse daljša odvisnost od družine, tako v ekonomskem kot tudi v socialnem smislu, druga pa odsotnost vrstniških skupin ter dejavnih mladinskih kultur. Nove oblike zabave, ki jih nudi informacijska tehnologija, vračajo mlade iz javnosti v zasebnost. Zdi se, da se mladi v določenih točkah odmikajo od idealov postadolescence, tj. kritične distance ter iskanja alternativ in se tako vračajo k tradicionalnim prehodom mladosti. (Ule 1995: 14)

Če pomeni, da v tradicionalnih družbah mlad človek zgolj povzema vzorce, vedenja in motivacije, tako kot so jih posredovale institucije avtoritete, potem to pomeni korak nazaj. Če zgolj sledimo tradiciji, izgine tisto lastno, unikatno, ki se izgradi s samoraziskovanjem, in se umika identiteti, ki jo posameznik prevzame od avtoritet.

1.1.2 KRIZA IDENTITETE

James Marcia razvije Eriksonovo idejo o krizi identitete v mladosti ter jo razčleni v štiri identitetne statuse: razvita identiteta, moratorij, privzeta identiteta ter identitetna difuzija.

Identitetni statusi v adolescenci po James Marcii. (Ule 2003: 29-30)

Razvita identiteta Mladostniki z razvito identiteto gredo skozi vse pomembne faze (samo)raziskovanja in tudi uspešno dokončajo temeljne socialne obveznosti - izobraževalne in poklicne - in zdi se, da so tudi uspešno premagali krizo identitete. Dobro prenašajo tveganja in negotovosti. Imajo dobre odnose s starši. Zdi se, da so ti mladostniki najbolj opremljeni za sodobno individualizirano refleksivno moderno.

Privzeta identiteta Mladostniki niso prišli do konca samorazvoja in samoraziskovanja. So obstali in prevzeli že narejeno identiteto, največkrat od svojih staršev. Je najbolj običajen identitetni status. Ti mladostniki so videti kot dobro organizirani, ciljno usmerjeni, prijazni, dobrega vedenja, konvencionalni, avtoritarni, nefleksibilni, sprejemajo moralne vrednote na ravni zakona in reda, so poslušni, konformni. Ti mladostniki so pripravljene na tradicionalen življenjski potek in prehode in so predstavniki tradicionalne mladosti kot prehodnega moratorija.

Moratorijski status So v raziskovalni (eksplorativni) fazi, zato še niso dokončali temeljne obveze. Si pa aktivno prizadevajo za to. Zanje bi lahko rekli, da so v identitetni krizi. To je status v razvoju. Kar dela ta status najbolj angažiranega, je prav stalen proces (samo)raziskovanja. Precej oseb ostane v tem statusu dolgo časa. Veliko se jih potem premakne v status razvite identitete. Mladostniki v moratorijskem statusu impresionirajo zaradi intenzivnosti in aktivnosti eksperimentiranja in raziskovanja sebe in okolja. So zelo obremenjeni tudi z notranjimi razvojnimi procesi. So najbolj moralno občutljivi, lahko tudi zelo anksiozni. So najmanj avtoritarni; nihajo med uporništvom in konformnostjo. Ambivalentni so v odnosu do družine, staršev in družbe sploh. To so predstavniki mladocentrične orientacije, kot jih je prvi v osemdesetih letih opredelil nemški raziskovalec Jurgen Zinnecker. To so tisti, ki so svojo mladost »vzeli zares« in bi radi ta status ohranili čim dlje (Zinnecker, 1981).

Identitetna difuzija Za te mladostnike je značilno, da so prešli nekatere poskusne eksploracije, vendar je bilo to bolj potepanje ali celo blodnja kot raziskovanje (Marcia, 1994). Značilnost je nedovršenost. Obstajata dve vrsti mladostnikov v statusu identitetne difuzije: prvi so apatični in socialno izolirani, drugi pa površni in navidezno socialno uspešni. Prvi se izogibajo socialnim stikom, drugi jih iščejo prav pogosto, celo kompulzivno. Imajo nižjo frustracijsko toleranco, so občutljivi na strese. So neodporni od zunanjih zahtev, imajo nizko stopnjo samospoštovanja. Niso dobro integrirani v družino in imajo probleme v družinskih odnosih. Lahko bi rekli, da so to poraženci sodobnih individualizacijskih procesov. Individualizacija je zanje prej breme kot možnost izbire, so bolj obremenjeni s tveganji sodobne družbe kot z njenimi možnostmi.

1.1.3 IZGINJANJE MLADOSTI

Urejene družbene definicije ne določajo več meja mladosti. Mladost ne pomeni več moratorija pred vstopom v odraslost, temveč je postala ena od izbirnih življenjskih potekov posameznika.

»Ob koncu dvajsetega stoletja se zdi, da se končuje izpostavljena vloga mladine in mladosti. Krog je sklenjen, mladi se vračajo nazaj v zavetje podaljšanega socialnega otroštva, iz katerega so dozdevno izšli v šestdesetih in sedemdesetih letih. Inovativni in kritični potencial avtonomnih

mladinskih kultur in novih socialnih gibanj se je izčrpal. Zmanjšuje se pomen mladosti in mladine tako v demografskem in predvsem družbenem smislu.« (Ule 2002: 24)

Mirjana Ule (1999: 263) navaja, da so se v letih od 1950 do 1990 zgodile naslednje spremembe, ki niso privedle zgolj do premika moči med mladimi in odraslimi, marveč so prinesle nepovratne spremembe v dojemanju mladosti:

- podaljševanje izobraževanja in vedno višja izobrazba, več možnosti za doseganje družbenih priznanj, ki vodijo k višjim socialnim statusom in omogočajo kariero,
- višje družbeno vrednotenje mladosti in nižja vrednost odraslosti, ker je vedno manj tradicij in znanj, ki jih lahko in morajo starejše generacije predati mlajšim, ter manjša moč starševskih in drugih odraslih avtoritet,
- vse večje polje nasprotnih odvisnosti odraslih od mladih in nasprotnih učnih procesov, kjer mladi učijo odrasle,
- psihosocialno in kulturno osamosvajanje mladih, oblikovanje njihovega lastnega sveta, vrednot, politične presoje in ideologij,
- stilizacija življenja, oblikovanje posebnih življenjskih slogov in praks mladih, navajanje na vsakdanje potrošniške spretnosti.

Posledica dekonstrukcije mladine kot generacijske in družbene skupine je razpršitev pojma mladosti na niz različnih oblik, ki presegajo časovno obdobje generacije, v katerem naj bi se ta proces vršil. Omenjena rastoča specializacija v delitvi dela, rastoča raznovrstnost izobraževalnih poti, povezovanje preko poti modernih komunikacijskih sredstev podaljšujejo, spreminjajo del življenjskega obdobja, ki je bil prej v domeni mladosti, in se sedaj spreminjajo v alternativne, individualne življenske oblike. Vse več je novih življenskih stilov, ki ne spadajo ne med mladinske ne med odrasle. Nenehno menjavanje zaposlitve, vračanje v izobraževalni proces, fleksibilne oblike zakonskih zvez in družine. Mladina ni več homogena družbena kategorija. Z omenjenimi procesi, ki vodijo v njeno družbeno dekonstrukcijo, posledično izginja tudi generacijski spor med mladimi in starimi. Zmanjšuje se odločilna vloga vrstniških skupin in subkultur v oblikovanju identitete. Vse bolj ga zamenjuje nov pojav medgeneracijske solidarnosti. (Ule 1999: 270-271)

»Prihaja torej do zameglitve meja med mladostjo in odraslostjo, med pripravo na »aktivno življenje« in samim »aktivnim življenjem.« »Juvenizacija« odrasle družbe ima zelo pomembne učinke. Faza mladosti ni več ključnega pomena za oblikovanje osebnosti, niti glede biografskih elementov, ki naj bi odločali celotno družbeno pot in status posameznika. Mladost je progresiven pojav, spreminja se s spreminjanjem družbe.« (Ule 2002: 50)

1.2 RANLJIVOST MLADIH

Vsaka generacijo spremljajo specifični socialno ekonomski in politični faktorji, ki oblikujejo klimo nekega obdobja. Mladi te generacije pa nam lahko dajo reprezentativno sliko nekega časa.

Mirjana Ule (1995: 120) generacijo mladih v devetdesetih označi kot »zaskrbljeno generacijo«, generaciji sedemdesetih in osemdesetih, sta »postavljali probleme družbi« s študentskimi in družbenimi gibanji, generacija šestdesetih pa je »delala probleme« družbi z oblikovanjem prvih mladinskih subkultur.

Kot glavni problem današnje generacije mladih se v raziskavi izpostavi nezaposlenost, pomanjkanje denarja, pritiski v šoli. Specifično mladinski problemi, kot so dolgčas, možnost razvedrila ter politični vpliv, daleč zaostajajo za ekonomskimi.

Vrednote so prepričanja o tem, kaj je dobro in prav in za kaj si je vredno prizadevati. Za doseganje le-teh smo se velikokrat pripravljene čemu odreči. V njih se kažejo naši cilji, ki odsevajo naš kulturni in duhovni razvoj. (Ule 1996: 101)

Mladi so na vprašanje, kaj je za njih najpomembnejše, h čemu težijo največkrat navedli naslednje odgovore (od najpogostejšega navzdol): resnično prijateljstvo, varnost moje družine, mir v svetu, svoboda delovanja in mišljenja, varnost mojega naroda pred sovražniki, svet lepega, lepa narava, umetnosti, varovanje narave, materialne dobrine, itd.

Sredi devedesetih so v zvezi z izobraževanjem napovedovali, da bo pritisk na mlade, da si pridobijo čim več in čim višjo izobrazbo, visoko kulturno raven in s tem povezana priznanja, spričevala in nazive, naraščal. To težnjo bodo podpirali tudi starši. Konkurenca za kariero, naslove, priznanja in spričevala naj bi le še naraščala. Investicija v izobrazbo in osebnost mladostnikov pa bo predstavljala vedno večji in glavni strošek družin in kazalo njihovega uspeha. Težnje se bodo razširile na vse sloje in potisnile začetek šolanja vse bolj v otroštvo, na drugi strani pa podaljšale v tretje desetletje življenja. (Ule 1995: 55)

Nekateri avtorji omenjajo vračanje k tradicionalnim prehodom mladosti v določenih točkah in pa obračanje k ekonomskemu kapitalu, ki ga sedaj lahko postavimo v kontekst trenutne situacije. Torej v okolje, ki je ogrožujoče, v katerem mladina išče varnost. Vračanje k tradicionalnim prehodom in ekonomskemu kapitalu lahko torej razumemo kot reakcijo na življensko situacijo.

Vse te oblike, ekonomski, socialni ter kulturni kapital pomenijo izvore moči, ki se med seboj lahko menjajo. Posest ekonomskega materiala se lahko izrabi za nabavo kulturnih dobrin in privilegijev. (Ule 1996: 51)

In če na izobrazbo kot kulturni kapital v svojem institucionalnem stanju vežemo še postadolescenco kot pojav študentske mladine, za katero uresničitev so potrebni ustrezni socialni in materialni pogoji, izobrazbo pa razumemo kot temelj, ki vodi k bolj svobodnemu delovanju in mišljenju ter varnosti, pomembnima vrednotama, h katerim, po raziskavi, težijo mladi danes, potem vračanja k ekonomskemu kapitalu mladih ne moremo razumeti kot del golega potrošniškega kroga in razvrednotenja dela prejšnjih generacij, marveč kot ekstenzialni boj, ki lahko pomeni stopnico v nadaljnjem socialno kulturnem udejstvovanju, katerega glavno vodilo so še vedno vrednote, kot so svoboda delovanja, umetnost, svet lepega, narava in resnično prijateljstvo.

Vendar pa še vedno ne smemo podcenjevati možnosti, da se lahko kaj hitro zgodi, da podpore za produktivno predelavo postadolescentske identitetne krize ne najdejo, vendar se le ta sprevrže v nereflektirano zapiranje v svet zasebnosti, individualne potrošnje in skrbi za osebno kariero. (Ule 2002: 31)

Današnji mladi vrednotorej niso osiromašeni. Ravno nasprotno. Vendar pa jih pestijo precej drugačne težave kot generacije pred njimi.

1.2.1 INDIVIDUALIZACIJA ŽIVLJENSKIH POTEKOV

»Spremenjene življenske razmere mladih pozne moderne so hiperkompleksne, torej za mlade težko pregledne in obvladljive.« (Ule 2002: 31)

Mladi postajajo vse bolj obremenjeni s konflikti in nasprotji, ki jih predstavlja družba. Varnosti, ki so jih v prejšnjih obdobjih modernizacije predstavljali družina, generacijsko razredno, slojno združevanje ljudi, socialno varstvene ustanove, ni več. (Ule 2002: 32)

»Temeljni izziv in tveganje je že v tem, da proces individualizacije delegira na pleča posameznika ali posameznice izjemno zahtevno psihosocialno integracijo v družbo, ki je bila doslej vsaj delno v rokah posredujočih institucij (družine, dela, raznih referenčnih skupin).« (Ule 2002: 29)

Individualiziranje življenjskih potekov ne le dopušča, temveč zahteva aktivno sodelovanje posameznika.

1.2.2 BREZPOSELNOST IN FINANČNE TEŽAVE MLADIH

Brezposelnost je eden glavnih razlogov za socialno ranljivost mladih. Mladi, ki prvič vstopajo v polje zaposlitve, so običajno tudi prvi »žrtve« splošne recesije in gospodarske krize. V družbi, ki temelji na vrednotah dela in zaposlitve, so brezposelni mladi še posebej stigmatizirana populacija in s tem potisnjena na rob. Tudi raziskave, ki jih navaja Uletova in so bile opravljene med študenti in dijaki v Sloveniji, kažejo na to, da se mladi danes najbolj bojijo nezaposlenosti. S tem povezani strahovi izpodrivajo celo tradicionalne mladostniške probleme, ki se vežejo na preživljanje prostega časa ali konflikte z odraslimi. (Ule 2000: 45-46)

1.2.3 PRIMERNO STANOVANJE

Že leta 1948 je bila v 25. členu Splošne deklaracije o človekovih pravicah navedena pravica posameznika »do življenjske ravni, ki zagotavlja njemu in njegovi družini zdravje, blagostanje, vključno s hrano, obleko, stanovanjem, zdravniško oskrbo«. Mednarodna konvencija o ekonomskih, socialnih in kulturnih pravicah, je začela veljati 1976 po ratifikaciji 176 držav podpisnic, ki zagotavljajo ustrezno ukrepanje ob zanemarjanju teh pravic. Leta 1993 je bila sprejeta Resolucija OZN z naslovom »Človekova pravica do primernega stanovanja«. Vsebinsko je pravica konkretizirana v naslednjih zahtevah: pravna varnost uživanja stanovanja, dostopnost storitev, materialov in infrastrukture, cenovna dosegljivost, primernost za bivanje, dostopnost, lokacija ter kulturna primernost. (Mandič 1999: 29-31)

Demografske spremembe, težka zaposljivost, stanovanjska privatizacija, slabša razpoložljivost cenovno dosegljivih najemnih stanovanj pa mlade postavljajo v depriviligiran položaj.

»V prejšnjem sistemu je bila odgovornost države za stanovanjsko oskrbo ranljivih skupin jasna; najbolj otipljivo se je izražala v dodeljevanju solidarnostnih stanovanj, v prednostnih kriterijih za dodeljevanje družbenih stanovanj in posojil, ki so upoštevali potrebe (upravičenosti), in v praktičnosti odsotnosti brezdomstva in prisilnih izselitev, brez nujnega nadomestnega stanovanja. Danes so pristojnosti države na tem področju bistveno manjše, pa tudi njena odgovornost za različne stanovanjske težave ljudi je manj določena.« (Mandič 1999: 5)

Stanovanjske težave niso prepoznane v nobenih dokumentih. Ne omenja jih niti Nacionalni program za mlade niti Nacionalni stanovanjski program do leta 2005. Gre za popolno neprepoznavanje problema ne samo v uradnih institucijah, temveč tudi v mladinskih politikah. (Leskošek 1999: 73)

Ena od posledic stanovanjskih težav je tudi LAT faza (Living apart together).

»Za LAT fazo je značilna ekonomska odvisnost ali polodvisnost mladih od staršev, ob hkratni socialni neodvisnosti. Zaradi dolgotrajnega izobraževanja mladih, ki se razteza tja v pozna dvajseta leta starosti (ali še dlje) in se izvaja z namenom zagotovitve prihodnjega višjega zaslužka, se podaljšuje čas bivanja pri starših in hkrati odvisnost od njih. Mladi v času izobraževanja sicer občasno vstopajo na trg dela (priložnostna dela), kar jim omogoča delno ekonomsko neodvisnost ob socialni neodvisnosti od staršev. Vendar ravno zaradi podaljšanega izobraževanja mladi kasneje permanentno vstopajo na trg dela, kar je eden izmed odločujočih dejavnikov ekonomske neodvisnosti in pogoj za odhod od doma ter za vzpostavitev lastnega gospodinjstva. Ekonomska odvisnost mladih od staršev se zaradi neugodnih razmer na področju vstopanja na trg dela (tudi po končanju šolanja) podaljšuje. Nizke plače, visoka brezposelnost, negotove ali začasne zaposlitve pomembno vplivajo na odločitve mladih, kje in s kom bodo v prihodnje živeli.« (Vavpotič 2008: 16)

Študija je pokazala, da se mladi, ki so ostali brez podpore staršev, znajdejo poleg družin z nizkimi dohodki, brezposelnimi, odvisnimi od alkohola in mamil, slabo izobraženimi, enoroditeljskimi gospodinjstvi, velikimi družinami in etičnimi manjšinami, v eni izmed skupin, ki so najbolj izpostavljene stanovanjskim tveganjem. Sodobni brezdomci tako ne ustrezajo več tradicionalni podobi alkoholika, klateža. Imajo drugačne značilnosti. To so sedaj mladi, ženske z otroki, bivši uporabniki psihiatričnih ustanov. Stanje brezdomstva je večinoma prehodno obdobje in nastopi v prelomnih trenutkih življenja. (Mandič 1999: 11-12)

Delna razgradnja varovalnih sistemov države, ki so poskušali vnesti varnost v tvegane življenjske situacije, kot so starost, bolezen in brezposelnost je kot odziv prinesla individualiziranje življenjskih procesov. Nova socialna politika pa se bo morala s sredstvi in pozornostjo obrniti k tveganim preходом, kot so prehod iz šolanja v poklic, obdobje ustvarjanja družine, itd. (Ule 2000: 33)

1.3 SOCIALIZACIJSKI DEJAVNIKI

Posameznikova sposobnost in pripravljenost za to, da svoje osebne težnje prilagaja omejitvam socialnega okolja, je posledica njegove socializacije. Kot otrok se nauči, kateri vedenjski vzorci so dopustni in kateri ne. Sistem vrednot in pojmovanje morale prevzema od odraslih in jih do adolescence ponotranji. Adolescenca je obdobje intenzivnega duševnega ravoja, v katerem mladostnik preizkuša želje in potrebe po vznemirjenju, sprostitvi, samopotrjevanju, sprejetosti, širi svoj socialni prostor in preizkuša avtoritete. Zanimariti ne gre tudi vpliva različnih psihoaktivnih snovi, ki so skorajda sestavni del vedenja današnjih mladostnikov in lahko vplivajo na to, da njihovo vedenje prestopi meje varnega in dopustnega. (Tomori 2000: 90-94)

Osebne značilnosti, družina, šola in socialno okolje, spol, religioznost in druge vrednote lahko delujejo kot dejavniki, ki mladostnika ščitijo, ali kot dejavniki, ki mladostnika oddaljujejo od zadovoljive socializacije.

Dejavniki tveganja niso vedno vzročno povezani s samim neustreznim vedenjem. Vendar se pri mladoletnih prestopnikih izrazito pogosto pojavljajo, odstopanj od te očitne zakonitosti ni veliko. Še posebno neugodno je, če se pri prestopništvu združuje in utrjuje več dejavnikov tveganja, saj tako še poslabšujejo uspešne možnosti njegove obravnave. (Tomori 2000: 95)

1.3.1 OSEBNOSTNE ZNAČILNOSTI

Kot dejavnike tveganja jih delimo na konstitucijske in psihološke lastnosti. V prvo skupino spadajo impulzivnost kot odziv brez poprejšnjega razmisleka, zvišan prag za vzburjenje, ekstravertiranost ter velika zaloga energije, torej vitalnost. Med psihološke lastnosti pa štejemo slabo samopodobo in nizko raven samospoštovanja, veliko potreba po sprejetosti s strani vrstnikov, slabšo socialna zrelost, torej brez jasnih in predvidljivih mej, nesposobnost za prevzemanje odgovornosti ter ostala psihološka odstopanja, ki pa so že znak hujših duševnih motenj, npr. nesposobnost vživljanja v čustva drugih.

1.3.2 DRUŽINA

Družina ima po mojem mnenju izredno pomembno vlogo v razvoju mladoletnika. Zato je to poglavje dejavnikov tveganja tudi bolj natančno predstavljeno.

Družina lahko odločilno vpliva na socializacijo otrok z naslednjimi nalogami: razvijanje občutka lastne vrednosti, razvoj odnosa do avtoritete, učenje sposobnosti za obvladovanje stresov in socialnih spretnosti ter oblikovanje vrednostnega sistema, ki usmerja motive, vedenje in ravnanje posameznika. Prestopniško vedenje je le eno od možnih znamenj, da je v svoji vlogi odpovedala.

Spoštovanje in samopodoba. Pogosti spori in očitki, neustrezne kazni, žalitve in poniževanja, razvrednotenja. Vse to otežuje razvoj zdravega samospoštovanja. Otrok se tako ne počuti ljubljenega, sprejetega, spoštovanega od svojih najbližjih. Tako se ne more zares imeti rad. To prenese tudi na širši socialni prostor. Značilno je neustrezno samopotrjevanje, podrejanje in obvladovanje šibkejših in bolj nemočnih. Poskusi dominiranja in manipuliranja za zagotovitev občutkov lastne moči in vrednosti. Vzrok tega so različne neugodne izkušnje iz odnosov s svojimi najbližjimi. Vse od brezbržnosti do čustvenih in socialnih potreb, pa do telesnega nasilja ter bolj ali manj prikrite spolne zlorabe. V obrambi svojega krhkega samospoštovanja na vsak način poskušajo zavzeti vlogo, v kateri ne bi bili žrtev. Biti žrtev je boleče, ponižujoče. Tako prevzemanje nasprotne vloge pomeni enega od načinov, kako to bolečino preprečevati.

Odnos do avtoritet. Zdrava avtoriteta je tista, ki spodbuja, ščiti, pomaga, uči in pohvali. Prek zaupanja v druge otrok gradi zaupanje vase. Če so izkušnje z avtoritativnimi liki v družini neugodne, pomeni, da so otroci s strani družine deležni prevsem kazni, omejitev, prepovedi in poniževanja. Tak mladostnik bo željo po uporabi in kljubovanju prenesel na vse ostale avtoritete.

Spretnost za obvladovanje stresov se gradi na spodbudi, pomoči in skupnih dejavnostih z zrelejšimi člani družine. Spretnosti se otrok ne more naučiti, če se z njim družina premalo ukvarja, mu ne daje zadostnega občutka sprejetosti. Mladostnik nima možnosti razvoja svojih lastnih sposobnosti, če je ob neuspehih zgolj kaznovan. Učiti ga je potrebno ustrežnejšega

prizadevanja za doseg uspehov. Nespretnost za obvladovanje stresa lahko pomeni tudi beg v alkohol, droge in navidezne bolezni.

Vzgojna vloga družine. Predstavlja zastavljanje smiselnih meja. Prek naklonjenega, doslednega in predvidljivega omejevanja vedenja, ki je lahko za mladostnika in za druge škodljivo, nevarno ali kakor koli drugače nesprejemljivo. Otrok tako spozna, da je treba določene omejitve upoštevati, svoje težnje pa omejiti. Pomembna je doslednost. Meje, ki niso preveč ozke in prestop njih prestrogo kaznovan, saj otroka to spravlja v stisko. Enako zbeغان je otrok, ki mej nima in je prepuščen svojim lastnim, trenutnim odločitvam.

Težke bivanjske, gmotne in socialne razmere. Težave z vključevanjem v okolje zaradi drugačnega vrednostnega sistema, npr. pri priseljenih družinah. Za drugače osiromašeno družino pa je značilno kronično nezadovoljstvo zaradi nakopičenih stresov, ki vplivajo tudi na medsebojne odnose. Od tod pa do neprilagojenega vedenja najšibkejših členov, mladostnikov, ni daleč.

Neustrezen lik staršev. Ob odsotnem ali čustveno nedostopnem očetu sin ne more graditi svoje močatosti in zaupanja vase, hči ostane brez občutja sprejetja s strani močnega lika. Otroci agresivnega in kaznujočega očeta se z njim istovetijo z njegovim nasiljem. Hkrati pa jih njegovo nasilje poniža, nimajo zaupanja vase, zato svoj šibki ego navzven zakrivajo z bojem za moč in nadvlado. Oče, ki se vdaja alkoholu, ne daje pravih modelov za konstruktivno razreševanje težav, v družini ni stabilnosti, vztrajnosti in strpnosti. Oče, ki se v okolje ne zna vključiti, pa ne more dati pravih smernic za vključevanje v socialno okolje.

Mati je lahko nemočna in pasivna. Pomeni občutke krivde za sina, ki se osamosvaja, tako da raje prežgodaj postane moški, ker od nje ne želi biti odvisen. Ker tega ne zna, je grob, nasilen in nesramen. Hči v bojazni, da bi ji bila podobna, zavrača svojo dekliškost s fantovskim vedenjem ali pa z njo manipulira tako, da si zagotavlja moč.

Nesmiselno zaščitniška mati vzgaja otroka, ki se ne zna za nič potruditi. Spodbuja razvoj narcizizma, praznega zadovoljstva. Ne zna se vživeti v čustva drugih. Dominantna mati otroku ne dovoli razviti dovolj trdnega ega, da bi uspel premagati vsakdanje preizkušnje.

1.3.3 ŠOLA

Šolska neuspešnost in težave pri vključevanju v proces izobraževanja so lahko pri mladostnikih pomemben dejavnik, ki povečuje možnosti prestopniškega vedenja in je znamenje splošne manjše prilagodljivosti in socializiranosti.

Za zadovoljivo šolanje so potrebne vsaj temeljne sposobnosti socialnega prilagajanja. Pripravljenost za sodelovanje v šolskem procesu terja zmožnost odpovedovanja drugačnim, trenutnim željam. Za mnoge mladostnike je šola prevsem muka in prisila. Veliko jih odrašča v okolju, kjer znanje in izobraženost nista posebni vrlini ali vrednoti, temveč zgolj nujno zlo.

1.3.4 SOCIALNO OKOLJE

Neugodno splošno in socialno okolje, kulturna in ekonomska prikrajšanost povečajo prestopniško vedenje mladih. Do socialnega okolja, ki mu je odtujen, se ne čuti sprejetega v njem, mladostnik ne razvije pripadnosti, ki je podlaga za sprejemanje meril in vrednot. V soigri s pomanjkanjem ustreznih družinskih vplivov in spodbud ter neugodno življenjsko naravnostjo mladostnika je tako socialno okolje lahko tisti dopolnilni dejavnik tveganja, ki pomeni večjo verjetnost razvoja prestopniškega vedenja.

1.3.5 SPOL

Prestopniško vedenje v adolescenci je približno desetkrat pogostejše pri fantih kot pri dekletih. Tudi pojavne oblike se razlikujejo glede na spol, pri fantih je več nasilnega vedenja, kar je posledica različne socializacije. Fante vzpodbuja k izkazovanju moči, dekleta k pasivnosti. Za dekleta, ki se vedejo prestopniško, je značilna vrsta nerazrešenih težav s sprejemanjem svoje spolne identitete. Vzroki za to so različni: od neugodnih izkušenj z moškimi liki, neustrezni identifikacijski liki, travmatska doživetja ob času večje ranljivosti.

1.3.6 RELIGIOZNOST IN DRUGE VREDNOTE

Religiozne doktrine in prakse naj bi pripomogle k ponotranjenju temeljnih norm družbenega reda. Pred delinkventnostjo se mladostnik zavaruje tako, da izboljšuje družinske odnose in povečuje navezanost na starše.

1.3.7 OSTALI OSEBNOSTNI DEJAVNIKI

Avtorji navajajo tudi nekatere osebnostne značilnosti in motnje, ki jih označujejo kot socializacijske dejavnike tveganja.

Organske motnje. Vzrok so lahko predporodne in obporodne motnje, posledica pa povečana impulzivnost in zmanjšana sposobnost za obvladovanje čustev.

Čustvene motnje. Mladostniki ne obvladajo doživljanja notranje tesnobe. Lahko jih je strah in zato poskušajo obvladovati lastno okolje. Preizkušanje zunanjih meja lahko pomeni strah pred izgubo lastnega notranjega ravnovesja, na primer v času razveze staršev ali ob izgubi čustveno pomembne osebe.

Disocialne osebnostne motnje. Mladostniki niso sposobni vživljanja v čustva drugih, ne znajo se trajno navezati na druge ljudi. Do ljudi znajo biti manipulativni, kruti do šibkejših ...

Zloraba psihoaktivnih snovi. Poleg tega, da mamila zmanjšujejo sposobnost za ustrezno zaznavanje in presojo realnosti, pa je želja po sredstvih zanje motiv za prestopniško vedenje.

Nižje intelektualne sposobnosti. Težje razumejo pomen zastavljenih meja in se uveljavljajo in potrjujejo med sposobnejšimi vrstniki. (Tomori 2000: 94-105) in (Tomori et al. 2000: 168)

1.3.8 SOCIALNA RANLJIVOST KOT POJEM

Socialno ranljivost lahko razumemo kot posledico, ki jo prinesejo dejavniki tveganja.

Socialno ranljivost kot pojem so uvedli trije belgijski avtorji: Van Kerckvoorde, Vettenburg in Walgrave. Ti so s tem pojmom »označili posameznike, ki so, kadar so v stiku z družbenimi institucijami, bolj izpostavljeni njihovemu nadzoru in sankcijam, kot pa imajo od institucionalnega poseganja koristi.« (Ule 2000: 44)

Kazalci socialne ranljivosti so po Schuytiju razdeljeni v štiri skupine:

1. Agresivno reševanje tako umišljenih kot dejanskih problemov, ki jih imajo posamezniki in posameznice s sabo in starši. Običajno gre za navidezno pretirano reagiranje na probleme (neopravičeno izostajanje iz šole, eksperimentiranje z alkoholom in drogami, splošen odpor do zunanjega sveta, itd.).

2. Pasiven odziv na probleme, kar je lahko posledica strogih norm staršev, ki sovpadajo z zahtevami šole (umik iz vrstniških skupin in iz šolskih aktivnosti, slabšanje šolskega uspeha, itd.). Mladostniki so lahko tarče draženja in zasmehovanja.

3. Aktivno sodelovanje v skupinah, kjer oblikovanje identitete posameznika v pretežni meri temelji na identiteti, ki jo daje skupina (iskanje močnih skupinskih povezav zunaj družine, iskanje alternativnih avtoritet, mladostniške tolpe, itd.). V primerjavi s prvo skupino znakov ta vrsta aktivnega sodelovanja ne zahteva posameznikove osebne iniciative.

4. Ekstremne manifestacije problemov, ki jih imajo mladi sami s sabo, s starši ali z učitelji (strahovi in degradirane oblike vedenja, močna težnja po ostajanju doma, psihosomatske težave, itd.). Največkrat je potrebna strokovna obravnava mladostnika. (pov. po Ule 2000: 44)

1.3.9 ZAŠČITNI DEJAVNIKI

Mladostnik, ki je vztrajen, čustveno odziven, ki je vključen v šolanje in se ukvarja z dejavnostmi, katere ga zanimajo in privlačijo, ki se počuti sprejetega in upoštevanega med vrstniki in ljubljene v svoji družini, čuti pripadnost do svojega socialno kulturnega okolja in zna svoje sposobnosti razvijati. Ima pozitivno samopodobo. Tak mladostnik je pred prestopniškim vedenjem dobro zavarovan. Če pa že govorimo o prestopništvu, pa je prognozično ugodneje, če se prestopniško vedenje pokaže čim kasneje. Tako ima mladostnik že nekaj pozitivnih izkušenj, mogoče ga je motivirati k opuščanju neustreznega vedenja. Če je le-to povezano s konkretnimi neugodnimi zunanjimi okoliščinami, torej je vedenje odziv nanje, je to boljše, kot če gre že za utirjen vedenjski slog. Posamezna, izolirana prestopniška vedenja so manj neugodna, kot če gre za skupek le-teh. (Tomori 2000: 108-109)

1.4 OBLIKE VARSTVA MLADIH

1.4.1 OBLIKE INSTITUCIONALNEGA VARSTVA

Institucionalno varstvo je oblika obravnave v vzgojnih zavodih, stanovanjskih skupinah, mladinskih in prevzgojnih domovih. To so vzgojno izobraževalne ustanove ki nadomeščajo, dopolnjujejo ali zagotavljajo funkcijo doma ali lastne družine, ustanavlja pa jih država. Njihov namen sta varstvo in vzgoja otrok in mladostnikov. (Mulej, Peršin 1996: 64)

Njihova naloga je kompenzacijska, vzgojna, korektivna in preventivna. Varovance pripravljajo na samostojno življenje z usmerjenostjo k emancipaciji ter osebni in socialni integraciji.

Namestitev poteka prek centra za socialno delo (CSD), in sicer po določbi 120. in 121. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, kjer je določeno, da sme center odvzeti otroka staršem in ga dati v vzgojo in varstvo drugi osebi ali zavodu, če so starši zanemarili otrokovo vzgojo in varstvo ali če je to iz drugih pomembnih razlogov v otrokovo korist. Lahko pa center, zaradi otrokove osebne in vedenjske motenosti, ki bistveno ogroža njegov razvoj, prav tako

odredi odvzem. Druge dolžnosti in pravice staršev pa s tem ne prenehajo, ukrep lahko traja največ tri leta, otrok po osemnajstem letu pa lahko v zavodu ostane le, če v to sam privoli. (Ur. l. RS, št. 69/2004, 120 in 121 čl.)

»Poleg tega pa CSD po določbi 180. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij skrbi, da se izvede vzgojni ukrep, ki ga izreče sodišče.« (Mulej, Peršin 1996: 63)

VZGOJNI ZAVOD

Vanj lahko otroke in mladostnike napotijo centri za socialno delo, kadar gre za vzgojno varstveni in preprečevalni ukrep. Lahko pa v vzgojni zavod pošlje mladostnika mladinsko sodišče, ko gre za sodni vzgojni ukrep oddaje v vzgojni zavod.

STANOVANJSKE SKUPINE

Namenjene so otrokom in mladostnikom, v njih pa potekajo vzgoja, izobraževanje in usposabljanje. Pravico nameščanja imajo centri za socialno delo. Če mladostnika namesti matični zavod, pa govorimo o dopolnilni obliki zavodske vzgoje, torej prehod iz zavodskega okolja v vedno bolj samostojno življenje. Struktura stanovanjskih skupin je dobro razvejana.

MLADINSKI DOMOVI

Mladinski domovi sprejemajo otroke, ki so ostali brez varstva in vzgoje v lastni družini. Sprejemajo otroke, katerih napotitev praviloma ni odvisna od njihove vedenjske ali osebnostne motenosti, ampak gre za posledico neurejenih družinskih razmer. V Sloveniji sta dva mladinska domova, in sicer mladinski dom Tone Kozelj Maribor ter Mladinski dom Malči Beličeve v Ljubljani. Prvi sprejema osnovnošolsko in srednješolsko mladino, drugi pa samo osnovnošolsko mladino. (pov. po Mulej, Peršin 1996: 64-69)

»Izraz deinstitutionalizacija ponavadi povezujemo z odpravo velikih represivnih ustanov. S tem izrazom opisujemo bodisi družbeni premik iz azila v skupnost in trend zmanjševanja hospitalizacij ter časa, preživetega v bolnišnici, bodisi družbeno gibanje, ki je k temu premiku aktivno prispevalo.« (Flaker 1998: 157)

Število mladostnikov, ki so napoteni v vzgojni zavod, je v zadnjih dvajsetih letih v upadanju. Razlog, ki je poleg ostalih pripomogel k opuščanju ukrepa oddaje v vzgojni zavod, so bile kritike, ki so jim bile izpostavljene institucije, kot npr. bolnišnice, vzgojni zavodi, domovi za ostarele. Spoznanja kritikov bi lahko strnili v misel, da institucija ustvari več patologije, kot jo posamezniki prinašajo s seboj. Vzgojni zavodi po svetu so se tako začeli ukinjati ali pa so se njihove zmogljivosti močno zmanjšale. Pojavljati pa so se začele tudi alternative vzgojnim zavodom. Zavzemalo se je za širšo, kakovostnejšo mrežo rejniških družin, za krajše obravnave, za nameščanje socialno ogroženih otrok in delinkventov v dijaške domove, predvsem pa ustanavljanje stanovanjskih skupin. Prav te so se kot alternativa vzgojnim zavodom najbolj uveljavile. Prva je bila pri nas ustanovljena leta 1981. S časom se je izkazalo tudi, da določeno število ogroženih in delinkventnih mladostnikov vendarle potrebuje bolj zaprte in strukturirane pogoje obravnavanja v obliki zavodske oskrbe, za to ti še vedno ostajajo. (Skalar 2000: 152-155)

Normalizacija izhaja iz pojmovanja, da odklonskost posameznikov ni zgolj njihova lastnost. Je družbeni pojav, ki ga je mogoče zmanjšati z družbenimi ukrepi – z izboljšanjem socialne podobe ali vrednosti v očeh drugih, z večanjem njihove pristojnosti. Pomeni pa tudi zmanjševanje odklonskosti posameznikov z večanjem tolerantnosti in relativizacijo družbenih norm. Njen namen je torej destigmatizacija uporabnika z dodajanjem moči, da lahko počne stvari, ki jih počnejo ostali. Posameznik razvije dobre medosebne odnose, dobi možnost prave izbire, razvija sodelovanje, individualizira osebni razvoj in ima možnost integracije v družbeno okolje. (Rihter, Rode, Kobal 2004: 262)

1.4.2 KRIZNI CENTER

Prvi krizni center za mlade (KCM) v Sloveniji je bil ustanovljen kot organizacijska enota Centra za socialno delo Ljubljana-Bežigrad v okviru preventivnih in razvojnih programov, ki jih financira Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve po zakonu o socialnem varstvu, sprejetem leta 1992. Pogodba o delovanju je bila sklenjena 12. 01. 1995. Krizni center nudi zatočišče in oskrbo mladim do največ tri tedne s ciljem razrešitve njihovih težav, prvo socialno pomoč in oskrbo. Namenjen je otrokom od 6. do 18. leta starosti. Pri svojem delu krizni center ne izvaja nalog in programov javnih pooblastil. (Stojanović 2002: 17-22)

Število kriznih centrov za mlade je do danes naraslo na osem, poleg osnovne dejavnosti nudenja zatočišča in strokovne pomoči, pa izvajajo tudi dodatne preventivne programe in telefon Petra Klepca, na katerega lahko v primeru izkušnje z nasiljem pokličejo otroci in mladostniki.

Naloga kriznega centra je torej možnost takojšnje namestitve otrok in mladostnikov v primeru težjih kriznih situacij. Mladostniki se lahko vse dni v letu zatečejo po strokovno pomoč na varno mesto, zagotavljajo dovolj časa in ustrezno situacijo za razvoj mladostniku in družini prilagojenega programa pomoči. (Center za socialno delo Radovljica – Poročilo o delu 2006 2006: 36)

Pomembna razlika med kriznim centrom in ostalimi oblikami institucionalnega varstva je način nastanitve. Medtem ko v vzgojni zavod, mladinske domove in stanovanjske skupine otroke in mladostnike Center za socialno delo namesti po 120. in 121. členu Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih ter po določbi 180. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij, pa je bivanje v kriznem centru predvsem prostovoljno in časovno okvirno omejeno.

1.4.3 NOVE OBLIKE VARSTVA MLADIH

Mreža institucij za oskrbo mladih z vzgojnimi in vedenjskimi težavami je razvejana. Zeva pa praznina, kjer intenzivna oskrba mladostnika ni nujno potrebna, vendar pa neurejene, lahko tudi ogrožujoče družinske razmere, onemogočajo njegovo vrnitev domov.

Eden od kriznih centrov ugotavlja, da v namestitvah po starostni strukturi prevladujejo mladostniki med 16. in 18. letom starosti. Največ mladostnikov je bilo nameščenih od 2 do 7 dni, 8 odstotkov namestitev pa je bilo daljših od 30 dni. Največ je bilo vrnitev domov in namestitev v stanovanjsko skupino, nekaj od njih se je odločilo za samostojno življenje. (Center za socialno delo Radovljica – Poročilo o delu 2006 2006: 38)

Zanimivo bi bilo torej vedeti, koliko prej opisanih mladostnikov bi namesto vrnitve domov izbralo osamosvojitve, če bi imeli za to možnost, in kakšna bi bila izbira namestitev s soglasjem v stanovanjske in druge skupine ob ustreznih alternativah.

Vesna Leskošek (1999: 103) predvideva, da se mladi v stanovanjski stiski večkrat znajdejo tudi v vzgojnih institucijah. Opozarja, da ne smemo zanemariti dejstva, da namen obstoječih stanovanjskih skupin za mlade ni prvenstveno reševati njihove stanovanjske stiske, temveč so te nastale kot posledica uvajanja novih konceptov vzgojnih zavodov.

Predlaga program stanovanj za mlade, ki bi jim ponudil predvsem bivanje. Na voljo bi bila lahko tudi strokovna pomoč, vendar bi bila njena uporaba njihova prostovoljna izbira. Avtorica se osredotoča predvsem na mlade z izkušnjami nasilja, ki so bile zanje travmatične. Take skupnosti bi morale imeti naslednje značilnosti:

- zagotavljati morajo zasebnost in intimo vsakega posameznika,
- omogočati morajo nemoteno opravljane osebnih potreb in vzdrževanje osebne higiene,
- omogočati morajo neodvisno hranjenje/pripravljanje lastne hrane po lastnem okusu,
- zagotavljati morajo svobodne prihode in odhode,
- omogočati morajo obiske in svobodno partnerstvo,
- omogočati morajo vzpostavitev lastnega reda (ali nereda),
- biti morajo varne, itd.

Situacije, ki mlade potiskajo v odkrito ali prikrito brezdromstvo, je treba prepoznati. Ugotoviti število posameznikov, ki so v rejništvu in drugih situacijah samo zaradi nerešenega stanovanjskega problema. Načrtovati je treba ustrezne rešitve. (pov. po Leskošek 1999: 102)

Mladi so danes ogroženi bolj kot kadar koli prej. Demografske spremembe z naraščanjem števila gospodinjstev, rastoča nezaposljivost in slabša razpoložljivost cenovno dosegljivih najemniških stanovanj mlade že same po sebi postavljajo v nezavidljiv družbeni položaj. Država pa bi morala povečati svojo skrb še posebej ogroženim skupinam. To je mladim iz disfunkcionalnih ali na travmatičen način razpadlih družin, ki se ne razumejo s starši, imajo nizke dohodke, so brezposelni ali imajo specifične individualne probleme, so živeli v neustrezni nastanitvi ali

prihajajo iz institucij, živijo v rejništvu, čakajo na socialno stanovanje in še bi lahko naštevali. (Leskošek 1999: 100)

1.5 SOCIALNO DELO

1.5.1 ZGODOVINA SOCIALNEGA DELA

Flaker (2006: 55-58) pojav socialnega dela kot vede postavlja na začetek prejšnjega stoletja. Ni popolnoma jasno, kakšni so njeni izvori, vsekakor pa je njen temelj pomoč sočloveku, ne glede na naravo njegove stiske.

Kot začetke indirektna institucionalizacije pomoči lahko štejemo pojav prvih mest, kjer se je pomoč izvajala dobesedno na pragu sodišč, domov, skednjev. Pomoč ubogim še ni bila ločena profesija, marveč funkcija, ki jo je opravljal določen posameznik oz. skupina ljudi. In čeprav so se že pojavljale skupine, ki so se učile pomoči potrebnim in se je njihovo znanje prenašalo v zato določenih, ponavadi religiozних institucijah, je delo pomoči še vedno potekalo pod pokroviteljstvom in v imenu vladarja.

Ko je boržuazna republika nadomestila absolutizem, so se spremenili tudi odnosi na ravni dela. Relacijo fevdalec in podložnik je zamenjala vez delodajalec in delojemalec. Ker je delo postalo temelj socialne države, se je boržuazna družba znašla pred težavo; kaj storiti s tistimi, ki nočejo oz. ne morejo delati. Teh skupin je bilo pet: norci, otroci, berači, kriminalci ter delavci.

Delavci so bili vključeni v delovni odnos na način, da jim je delo omogočalo pridobitev koristi, ki jih je ponujala socialna država. Kriminalci so bili v proces dela vključeni preko koncepta kaznovanja skozi pravni sistem, otroci preko družine, učiteljev in šolskega sistema. Psihatri so bili postavljeni za varuhe norih, prisilno nameščenih v institucijah, berači, vsaj tisti manj uspešni, pa so bili po principu »delo za vse« prav tako nameščeni v prisilno delovišče oz. »workhouse«. Začetek 19. stoletja je bil zaznamovan z romantičnimi utopijami, ki so se prenesle tudi na skrb za ljudi. Manj kot pol stoletja je bilo potrebno, da so se le-te izkazale kot nemogoče. Liberalizacija

ekonomije ni prinesla blagostanja za vse, kot je bilo obljubljeno. Bilo je rezervirano za majhno skupino ljudi in to na račun drugih. Pritisk industrializacije pa je kmalu dosegel tudi totalne ustanove, tiste, katerih glavni namen je bila skrb. Njihovi zaprti prostori so bili kmalu premajhni za vse. Postalo je očitno, da vpliv, ki naj bi ga imele na svoje varovance, ni bil ne terapevtski ne vzgojni ali korektivni. Nemogoče je bilo, da bi te institucije omogočale način vstopa v svet dela. Bile so zgolj vzvod, ki je skrbel za vpetje v proizvodnjo v prisilnih deloviščih.

Posledica je bil bolj realistični pogled na trenutno stanje in rojstvo dveh novih ved, psihologije ter sociologije, ki sta se trudili razlagati trenutno stanje. Socialno delo je posegalo na polje obeh, na eni strani Mary Richmond z individualnim socialnim diagnosticiranjem ter na drugi strani Jane Adams in Octavia Hill s skupinskimi projekti pomoči skupnosti.

Socialno delo se je rodilo ob nastanku novega socialnega konstrukta, v iskanju rešitev socialne stiske, ki se je ob tem porajala. Že samo ime novo nastajajočega poklica pove, da ne gre za status izvajalcev poklica, miloščino ali človekoljubje v prvi vrsti. Ne govorimo o pomoči, govorimo o ustvarjanju – govorimo o delu.

Poštrak (Milošević Arnold, Poštrak 2003: 128-144) navaja 5 modelov, ki so se razvili skozi zgodovino socialnega dela. Tradicionalni, prevzet iz klinične doktrine, ki se je kot prvi pojavil na začetku devetnajstega stoletja z avtoritativnim pristopom dela. Reformistični, s ciljem reorganizacije socialnih institucij za večjo socialno pravičnost in radikalni, s ciljem spremembe družbe in njenih institucij. Oba sta bila odgovor na neustreznost in neučinkovitost tradicionalnega modela. Sistemsko-ekološki model raziskuje odnos in razmerja med udeleženci, poudari pomen komunikacije in transakcije ter konstruktivistični model, ki sistemsko-ekološkemu modelu doda še pomembno razsežnost. Ta je za Poštraka odgovornost za konstrukcijo predstav, vlog v družbenem svetu, ki ga ustvarjamo sami.

1.5.2 TEORIJA KOT REFLEKSIJA DEJAVNOSTI

Socialno delo je veda, ki se ukvarja z delovanjem in ne razlaganjem. (Flaker 2005: 63)

Znanost socialnega dela se je razvila med predavatelji na šolah za socialno delo. Psihologom in sociologom so se v procesu razvoja pridružili tudi socialni delavci, ki so nadaljevali s študijem v omenjenih poklicih. Psihologija in sociologija sta imeli dobro grajeno akademsko ozadje, nista pa imeli svojega lastnega praktičnega terena, ki ga je ponujalo socialno delo. Sami pa sta prinesli metodologijo raziskovanja in znanstveni aparat socialne vede, ki je socialnemu delu omogočil konceptualizacijo svojega dela in izgradnjo lastnih znanstvenih metod. (Flaker 2005: 61)

Določene dejavnosti in poklici so se najprej vzpostavili in razvili v svojo dejavnost, šele nato se je oblikoval vidik razvidnega – samosvoj teoretski razmislek. (Poštrak 2003: 27) Socialno delo lahko štejemo kot enega izmed teh poklicev.

V socialnem delu se je ta proces prevedel v socialno delo kot način prakse in boetiko kot teorijo, pri katerem je slednja » /.../ sistematično, logično povezano razmišljanje, v katerem oblikujemo pojme in jih med seboj povezujemo v sodbe in sisteme razlag, pojasnitev in/ali z razlagami utemeljenih navodil za ravnanje.« (Mesec po Poštrak 2003: 26)

Pomen boetike kot teorije je torej ta, da razlaga, vrednoti ter ustvarja modele za ravnanje v praksi. Pomeni izpopolnitev metod in dejavnosti, ki jih socialno delo uporablja v praksi.

Poleg lastnega razvoja pa vplivi na boetiko prihajajo tudi iz drugih teorij, zato pravimo, da je socialno delo interdisciplinarno teoretsko naravnano, kar pomeni, da svoje znanje bogati z znanjem drugih teoretskih disciplin.

Razlog za to je enostaven. Stiske, problemi in težave, ki jih obravnavajo socialni delavci, so raznovrstni, kot so raznovrstni njihovi uporabniki. Socialni delavec se srečuje z življenjskim svetom uporabnika v vsej njegovi obsežnosti. Težave niso zgolj enostranske. Ne moremo jih etiketirati kot zgolj socialne, vzgojne, pedagoške, zdravstvene ali medicinske. Vedno gre namreč

za edinstven preplet razlogov. Njihovo reševanje zato poteka z uporabo spoznanj ved specifičnih področij. (Poštrak 2003: 27)

Socialno delo se je razvilo kot poklic, ki je neinstitucionalen, zaščitniški, ki je usmerjen k ustvarjanju novih pogojev v življenjskem okolju človeka in je, v nasprotju z drugimi, podobnimi vedami, orientiran k delovanju in spremembam, ne k razlaganju in razumevanju. (Flaker 2005: 59)

Veda, kot nepovezan skupek tujih znanj in vrednot, pomeni, da se vanjo in v stroko lahko vtikajo vsi, od katerih prepisujemo. In kar je prav tako pomembno, ne moremo dati nič lastnega, saj smo si vse sposodili. Samo svojska disciplina lahko deluje z drugo disciplino, temelji njene avtonomije pa so specifičnost, lastna srokovna doktrina in njena argumentacija. (Mesec 2003: 261)

Poudariti velja, da je pri vseh vplivih, ki jih je boetika deležna s strani drugih disciplin, še vedno najbolj pomembna praktična naravnost k iskanju rešitev. Le-ta je po mojem mnenju tudi največja zakladnica, trden temelj k izgradnji svojske discipline. Torej praktično delo, delo, ki prinese rezultate in je nato vrednoteno s strani stroke, ki je po principu akcijskega raziskovanja izboljšano ter preneseno nazaj v praktično uporabo.

Dve temeljni nalogi socialnega dela sta usmerjenost v konkretna pogajanja ter pa naravnost v akcijo. Kot taki naredita vsak poseg socialnega dela enkratno, torej tak, kot so življenjske situacije ljudi. Enkratno odgovor socialnega dela torej na enkratno življenjsko stisko. Akcijska naravnost pa hkrati pomeni tudi integracijo teoretskih znanj, ki pa presega eklektično nabiranje znanja različnih disciplin. Gre za prevajanje teorije v vsakdanji jezik ter prevajanje teorije v akcijo in tudi obratno – za soočanje zdravorazumskih pojmov z analitičnimi, njihovo indukcijo. (Flaker 1995: 16-17)

Akcijskega raziskovanja tako ne smemo razumeti zgolj kot metodo, ampak kot organiziran način raziskovanja in praktičnega delovanja. Je način ustvarjanja novih spoznanj in spreminjanje praktičnega delovanja. Pričakovanje vključenega akterja v akcijsko raziskovanje je, da bo rešil

svoj praktični problem, pričakovanje raziskovalca pa, da bo prišel do novih spoznanj. (Mesec 1997: 127)

V tem procesu je lahko socialni delavec tako akter kot tudi raziskovalec. Na relacijo akcijskega raziskovanja pa lahko postavimo tudi povezavo socialnega delavca in uporabnika.

Torej, če povzamemo: Proces učenja in bogatenja boetike kot discipline je krožni proces praktične aplikacije teoretičnega znanja, njeno kaljenje in bogatenje v praksi, ki je na ta način tudi preverjeno. Tako preverjeno in pridobljeno znanje je nato vrnjeno v zakladnico boetike. Delo je v tesni povezavi s teorijo in se med seboj krožno dopolnjujeta in izpopolnjujeta.

Tu sta mišljena tako procesa empiričnih raziskav, ki preoblikujeta teorije, le-te pa ponovno usmerijo nove raziskave, kot tudi praktična teorija, ki formulira specifične cilje in dejanja, ukrepe za doseganje teh specifičnih ciljev. (Mesec 2004: 231)

Tako se proces izobraževanja nadaljuje. Socialno delo počasi presega svoje okvire. Ni le veda, postaja tudi znanost. V pomoč ji je raziskovanje, akademsko izobraževanje, ki ga napaja potreba po znanstvenem argumentiranju odstopanj, ki jih socialno delo proizvaja. (Flaker 2005: 63)

1.5.3 METODE SOCIALNEGA DELA

»Metode socialnega dela so sestavljene iz teoretskih znanj, konkretnih spretnosti, metodologij dela, konkretno pa so določene s kontekstom in nalogo, ki jo opravlja socialni delavec.« (Flaker 2003: 239)

So načini, sredstva in oblika delovanja v socialnem delu. Vselej celovito obravnavajo človeka, njegove potrebe, tako da upoštevajo vse pomembne oblike njegovega obstoja. (Milošević Arnold 1989: 171)

Socialni delavci in delavke delujejo v različnih socialnih službah. V centrih za socialno delo, socialnih zavodih, zavodih za zaposlovanje, v šolstvu, zdravstvu, itd. V teh organizacijah opravljajo zelo različne naloge. To določa tudi njihove metode. (Flaker 2003: 241-242)

Vrednote

Temeljne vrednote lahko združimo v dve polji. Prvo polje zajemajo naloge, kot so socialna pravičnost, preseganje krivic, dolžnost pomagati in solidarnost. Temeljijo na filozofijah 19. stoletja in različnih pojmovanjih družbene pravičnosti. Drugo pa govori o enkratnosti posameznika, njegovi svobodi, samodeterminaciji, pravicah in svoboščinah. (Flaker 2003: 240)

Na področju socialnega dela tako o vrednotah kot tudi o načelih govorimo v moralno-etičnem smislu. Pojme vrednota, načelo, smernica, težko razmejimo, govorimo o istih pojavih, ki jih avtorji različno poimenujejo. (Milošević Arnold, Poštrak 2003: 78)

Smernice ravnanja socialnih delavcev so zbrane v Kodeksu etike socialnih delavk in delavcev Slovenije.

Teorija

Teorij in šol socialnega dela je veliko, naštetih jih je bilo več kot 25. (Flaker 2003: 241)

Teorija v neposrednem delu služi informiranju, razvijanju občutljivosti, oblikovanju hipotez, po drugi strani pa vrednotenju naših dejanj, preverjanju hipotez, razlaganju in razumevanju tega, kar smo storili. Širša teoretska podlaga socialnega dela je torej mavrica zelo različnih in raznorodnih teorij socialnega dela in tudi drugih znanosti in strok. Kaj iz tega zelo prostranega nabora izberemo, je odvisno od naloge, ki jo opravljamo, in od institucionalnega konteksta, kjer delujemo, ter tudi od osebnih preferenc in stila. (Flaker 2003: 241)

Mesec opozarja na pomen interdisciplinarnosti in specifičnosti stroke. Temelji njene avtonomije so lastna strokovna doktrina in njena argumentacija. Le na ta način se lahko socialno delo postavi ob bok drugim vedam. Odgovor vidi v Lussijevem učbeniku socialnega dela, ki po njegovem mnenju uspe prepričljivo utemeljiti specifičnost stroke. Socialno delo je tako »strokovno

področje, ki se od navadne socialne dejavnosti razlikuje po specifični strokovnosti ljudi, ki delujejo na tem področju.« In pa: »Socialno delo je delo s posameznim problemskim primerom (ne s posamezno osebo!), kar je središče socialnega dela.« (Mesec 2003: 261)

Spretnosti

»Zato bi lahko rekli, da je ključnega pomena v socialnem delu spretnost omogočanja dostopa do sredstev, pri čemer je osnovno orodje pogovor.« (Flaker 2003: 249)

Spretnosti socialnega dela so različne in raznolike. So spretnosti pogovarjanja, poslušanja, ocenjevanja, dela v skupini, psihoterapevtske spretnosti, izvajanja interaktivnega dela. So tehnična osnova socialnega dela in ravno spretnosti nas usposobijo za socialno delo. (Flaker 2003: 243)

»Spretnost je torej tisto, v čemer se zrcalijo ne le profesionalne, temveč tudi osebne kvalitete in vrednote socialnega delavca. So rezultat procesa socializacije za profesijo, saj mora posameznik v tem procesu temeljne prvine socialnega dela ponotranjiti (internalizirati).« (Milošević Arnold, Poštrak 2003: 100)

1.6 SAMOUČINKOVITOST

1.6.1 DEFINICIJA SAMOUČINKOVITOSTI

»Dojemanje samoučinkovitosti se nanaša na prepričanja v posameznikovo lastno zmožnost organiziranja in izvajanja določenih vedenj, ki so potrebna za uspešno spoprijemanje z dano situacijo.« (Bandura 1997: 3)

Zaupanje v lastno samoučinkovitost vpliva na način delovanja človeka, koliko truda bo vložil v dani situaciji, koliko časa bo vztrajal. Vpliva na količino stresa, ki ga bo doživel, ter dosežke, do katerih se bo povzpel. (Bandura 1997: 3)

»Iz tega izhaja, da lahko vedenje ljudi bolje napovemo na osnovi njegovih prepričanj o lastnih sposobnostih kot pa na osnovi dejanskih zmožnosti za doseganje ciljev. Dejanska zmožnost oz. sposobnost je učinkovita le v tolikšni meri, kot je učinkovito dejansko izvajanje in uporaba te sposobnosti.« (Fesel Martičević 2004: 80)

»Vse to seveda ne pomeni, da lahko posameznik doseže več, kot je objektivno zmožen samo zaradi tega, ker je v to prepričan. Za optimalno učinkovitost pri spoprijemanju z različnimi zahtevami mora biti vedno prisotna določena skladnost med zaznano samoučinkovitostjo in dejanskimi sposobnostmi.« (Fesel Martičević 2004: 80)

Bandura (1997: 3) pove, da vera v lastno samoučinkovitost predstavlja ključni element človeškega delovanja. Če ljudje verjamejo, da nimajo moči, da proizvedejo rezultate, potem do želenega rezultata niti ne bodo poskušali priti.

1.6.2 RAZLIKA MED SAMOUČINKOVITOSTJO IN SAMOSPOŠTOVANJEM

Dojemanje samoučinkovitosti je povezano z vrednotenjem osebnih zmožnosti, medtem ko je koncept samospoštovanja povezan z vrednotenjem samega sebe, je torej bolj globalen koncept, ki ni togo vezan na koncept samoučinkovitosti. To pomeni, da ima lahko oseba zelo nizko dojemanje samoučinkovitosti v specifični situaciji, pa to ne bo vplivalo na njegovo samospoštovanje. Samo samospoštovanje ni dovolj velik pokazatelj, da bomo izbrano nalogo dobro opravili. (Bandura 1997: 11)

»Samoučinkovitost lahko seveda vpliva na samospoštovanje, a ta vpliv ni nujen in vedno prisoten. To pomeni, da ima lahko oseba z visokim samospoštovanjem (se zelo ceni) precej nizko samoučinkovitost v neki specifični situaciji (je za neko situacijo prepričana, da se z njo ne more uspešno spoprijeti).« (Fesel Martičević 2004: 82)

»Pri analizi samospoštovanja se potemtakem pojavlja vprašanje »Ali sem kaj vreden?«, pri analizi samoučinkovitosti pa »Ali sem se sposoben spoprijeti s to situacijo?«. « (Fesel Martičević 2004: 82)

1.6.3 VIRI SAMOUČINKOVITOSTI

Viri samoučinkovitosti po Albertu Banduri (Fesel Martičević 2004: 84-85)

Lastne izkušnje obvladanja (ang. mastery experience) oz. prehodno uspešno spoprijemanje z nalogo. To je vir informacij, ki je za oblikovanje samoučinkovitosti najpomembnejši. Prehodni izidi, ki jih nekdo interpretira kot uspešne, zvišajo prepričanje v lastno učinkovitost, medtem ko neuspešni izidi to prepričanje znižujejo. Iz tega lahko sklepamo, da je za oblikovanje samoučinkovitosti skoraj nujno potrebna lastna izkušnja uspešnega spoprijemanja s to nalogo.

Posredne izkušnje (ang. vicarious experience) oz. nadomestne izkušnje, pridobljene z opazovanjem vedenja druge osebe. Ta vir informacij je šibkejši kot prvi vir, vendar postane pomemben, kadar ljudje v svoje sposobnosti, kljub pozitivnim prehodnim izkušnjam, niso prepričani ali pa imajo omejene prehodne izkušnje. Opazovalec se uči preko opazovanja strategij pri drugih ljudeh kot tudi preko lastnega uvida, da je nalogo z dovolj veliko truda in vztrajnosti možno rešiti. Vpliv modelnega učenja je večji, če opazovalci ocenjujejo, da imajo primerljive lastnosti z modelom. Pomembno vlogo posrednih izkušenj ima tudi socialna primerjava, ki lahko zviša ali zniža samoučinkovitost.

Besedno prepričevanje (ang. verbal persuasions), ki ga posamezniki prejmejo od drugih.

Gre za besedne spodbude drugih ljudi, ki pa so zares učinkovite le v primeru, ko posamezniku jasno nakažejo, da je uspeh dejansko možno doseči. Pozitivna prepričevanja vzpodbujajo in ojačujejo prepričanja v lastno učinkovitost, medtem ko lahko negativna prepričevanja ta prepričanja oslabijo.

Zaznava somatskega in čustvenega stanja (ang. physiological and emotional states)

Med ta stanja lahko prištevamo veselje, anksioznost, vznemirjenost, ipd. Močna čustva ob spoprijemanju z nalogo vplivajo na samoučinkovitost in posledično tudi na dejansko učinkovitost izvajanja naloge. Ko se posameznik neke naloge ustraši, ta negativna reakcija zmanjša njegovo samoučinkovitost, hkrati pa lahko sproži dodaten stres ter agitacijo, kar dodatno pripomore k

neprimerni izvršitvi naloge. Iz tega sledi, da lahko samoučinkovitost izboljšamo z upadom negativnih čustvenih stanj in z izboljšanjem fizičnega in psihičnega ugodja pred izvajanjem naloge.

1.6.4 POSLEDICE SAMOUČINKOVITOSTI

Posledice samoučinkovitosti po Albertu Banduri (Fesel Martičevič 2004: 85-86)

Izbira situacij. Posamezniki se običajno izogibajo situacijam, ki jih ocenijo kot preveč zahtevne za svoje strategije spoprijemanja. Nasprotno pa se vključujejo v aktivnosti in jemljejo situacije kot izziv, ko se ocenijo kot sposobne obvladovati situacijo (torej v primeru močne samoučinkovitosti), četudi se jim zdi ogrožajoča.

Izbira aktivnosti. Moč prepričanja v lastno učinkovitost (tj. samoučinkovitost) vpliva na odločitev posameznika o tem, ali se bo z določeno situacijo sploh sprijel ali ne. V primeru šibkega prepričanja o lastni učinkovitosti se posameznik določenih nalog ne bo niti lotil, kljub temu da poseduje vse potrebne sposobnosti.

Trud, vložen v aktivnost. Samoučinkovitost vpliva tudi na vztrajanje vedenja. Moč prepričanja določa, koliko truda bo posameznik vložil v neko nalogo, kot tudi, kako dolgo se bo z nalogo sprijemal kljub neugodnim izkušnjam.

1.7 SAMOUČINKOVITOST V POVEZAVI Z METODAMI SOCIALNEGA DELA

Samoučinkovitost je torej prepričanje človeka v lastno zmožnost. Le-ta vpliva na način delovanja človeka v dani situaciji in na to, koliko truda bo vložil vanjo in koliko časa bo v njej vztrajal. Vpliva na količino stresa in na dosežke, do katerih se bo posameznik povzpел. Njegov vir so lastne in posredne izkušnje, vzpodbuda in zaznava čustvenega stanja. Posledica pozitivnega zaznavanja samoučinkovitosti pa je količina vloženega truda v dano situacijo ter izbira aktivnosti

in situacij, v katerih bo posameznik deloval. Večje kot je vrednotenje lastne zmožnosti, bolj optimalen bo način delovanja človeka.

Teorija torej ne more biti navodilo, kaj naj socialni delavec dela v določenih situacijah. Koristi mu v predhodni situaciji, ko si s pomočjo svoje teoretske orientacije postavlja nevtralna vprašanja kot izhodišče za delo. (Stritih 1998: 167)

Spretnosti socialnega delavca so tisto, v čemer se zrcalijo njegove kvalitete. Pogovor, spretnost dedramatizacije, pogajanja in ostale spretnosti so (Milošević Arnold, Poštrak 2003: 100) rezultat procesa socializacije za profesijo.

Spretnosti socialnega dela po eni strani oblikujejo urjenje, talent in tehnični pripomočki, po drugi strani pa življenjske in družbene situacije uporabnikov socialnega dela, njihov družbeni položaj in vloge, prostor, v katerem socialno delo deluje, in družbena pooblastila, ki jih dobi. Osnovna značilnost situacij uporabnikov socialnega dela je, da so nedefinirane, difuzne in nepredvidljive. (Flaker 2003: 249)

Pomen koncepta samoučinkovitosti vidim kot poudarek na izoblikovanju socialnega delavca s posrednimi in neposrednimi izkušnjami, v povezavi z okoljem in pravico do napak in spodrseljajev. Pomeni možnost preizkušanja znanj, izoblikovanje in pridobivanje spretnosti, ki jih strokovni delavec v socialnem delu mora posedovati.

Samoučinkovitost je vzročno povezana s teorijo, pridobivanjem in pridobljenimi spretnostimi in vrednotami. Je posledica znanja za ravnanje.

Znanje za ravnanje je ključni koncept socialnega dela, ki ga je v procesu socialnega dela možno prevesti v akcijo, v vzpostavitev in vzdrževanje delovnega odnosa ter osebno vodenje k dogovorjenim rešitvam. (Čačinovič Vogrinčič et al. 2005: 14)

2. PROBLEM

2.1 OKOLIŠČINE IN NAMEN RAZISKAVE

Z delovanjem kriznega centra sem se prvič srečal na obvezni praksi v letu 2006/07, ki jo študentje Fakultete za socialno delo opravljamo kot del študijskega programa. Najprej me je pritegnila karizmatičnost mentorice v učni bazi ter srčnost in predanost, s katero opravlja svoj poklic. Sčasoma pa sem spoznal tudi ostale strokovne delavce, ki so svojemu delu enako goreče predani in med seboj delujejo kot celota.

Prag KCM je v času njegovega, relativno kratkega obstoja, prestopilo kar nekaj mladostnikov. Vsak s svojo zgodbo, svojo težavo. To je ena od teh zgodb.

Z raziskovanjem teorije ugotavljam spremembe in družbeno situacijo mladih kot skupino socialno ranljivih. Zanima me strokovno delo, razvoj in metode, ki jih socialni delavec kot strokovnjak mora obvladati in posredovati. V analizi pa želim opazovati praktični razvoj primera, njegovo dinamiko, interakcije vanj vpletenih ter iz njega izluščiti opisane teoretične vsebine.

2.2 CILJI RAZISKAVE

- Načini ravnanja strokovnih delavcev pri delu z varovancem in družino
- Pomen dejavnosti posameznika v kolektivu
- Sodelovanje z ostalimi institucijami
- Različni vlogi CSD in KCM pri reševanju situacije

3 METODOLOGIJA

3.1 VRSTA RAZISKAVE

Raziskava je kvalitativna študija enega primera. V njej sem se trudil, kar se da celovito opisati in analizirati značilnosti dogajanja, ki sem ga spoznal skozi proces raziskovanja gradiv ter iz pogovorov z nekaterimi udeleženci. Vanjo pa sem vpletel tudi lastne občutke in razmišljanja, ki sem jih doživljal ob analizi primera.

3.2 VIRI PODATKOV

Kot osnovni vir podatkov za analizo je služila urejena dokumentacija primera. Spis KCM, v katerem so shranjeni vsi individualni razgovori, dogovori, poročila, zapisi timov in sestankov ter ostali relevantni dokumenti, ki opisujejo potek, dogodke, komunikacijo in delovanje udeležencev. Svoj spis o primeru vodi tudi matični center za CSD. Zaradi obsežnosti dokumentacije, popolnosti in dostopnosti le-te, se naloga osredotoča predvsem na potek dogodkov, dokumentiranih v KCM. Določeni dogodki, ki neposredne povezave s KCM niso imeli, tako ostajajo zastrti, kar pa nima odločilnega vpliva na interpretacijo zapisanega. Spis KCM nam s svojo obsežnostjo in natančnostjo razločno prikaže dogajanje ter tako pomaga z odgovori na vprašanja, ki so se v okviru naloge porajali.

Zapisane informacije dopolnjujeta še intervjuja, ki sem jih izvedel z nosilko primera ter njeno varovanko.

3.3 OBDELAVA IN ANALIZA PODATKOV

Gradivo je bilo obsežno, zajetno, natančno in kronološko urejeno. Je primer zgledno urejenega in natančnega dokumentiranja. Sledil je prepis dokumentacije ter njena ureditev v osnovno kronologijo dogodkov z delnim opuščanjem. Le-ta se nahaja v prilogi in pomeni osnovo nadaljnji analizi.

3.4 OPIS PRIMERA

Dogajanje pred prihodom v KCM

Matični CSD je družino obravnaval že pred prihodom B. v KCM, vse od razveze staršev, ko se slednja nista mogla sporazumeti, pri kom bo deklica živela.

V vzgojo in varstvo je bila najprej določena materi, kasneje pa očetu. Skupaj z očetovo partnerko so poskušali zaživeti v skupnem gospodinjstvu, vendar to ni uspelo. Večkrat se je selila od matere k očetu in obratno, popustila je v šoli, začela je zavračati hrano. Oče ji je vedno bolj omejeval svobodo, vršil fizični in psihični pritisk ter nadzoroval njo ter njene prijatelje. B. je začela uporabljati manipulativne strategije preživetja in lagati.

Prvič je bila nameščena v krizni center prostovoljno in v soglasju s starši v letu 2005, njena nastavitvev pa je s prekinitvami trajala do sredine leta 2006.

Dogajanje v času bivanja v KCM

V času nastavitve sta bila starša vključena v svetovalno delo na matičnem CSD.

Pomoč je bila usmerjena v urejanje odnosa med očetom in njegovo hčerko ter nastavljanje pogojev za bivanje hčerke doma. Zaradi zavračanja vrnitve k očetu, se je bivanje v KCM preko vloge matičnega CSD podaljševalo.

Od vsega začetka pa si je želela namestitev v stanovanjsko skupino. Oče je to odločno zavračal. Zaradi zapadanj v depresivna razpoloženja, ki so se vedno bolj poglobljala, odklanjanja hrane in spanja, je bila po posvetu s pediatrično hospitalizirana. Po zaključeni hospitalizaciji ni hotela domov, ampak se je vrnila v KCM.

Odnosi z očetom so bili porušeni do te mere, da je B. vrnitev domov absolutno zavračala. Z odločitvijo CSD je bila tako v naslednjem šolskem letu nameščena v stanovanjsko skupino.

Uspešno je končala letnik izbrane šole ter nato prostovoljno zapustila KCM.

Dogajanje po bivanju v KCM

Uspešno je končala srednjo šolo, zapustila stanovanjsko skupino, se zaposlila in osamosvojila. Letos se bo vpisala na izbrano fakulteto.

4 REZULTATI IN RAZPRAVA

4.1 SKRAJŠANA KRONOLOGIJA DOGODKOV

V skrajšani kronologiji dogodkov so prvotni opisi dogodkov jedrnato povzeti. Pozornost je z vsebine dogodkov preusmerjena na časovni potek dogajanj. Vsak dogodek je oštevilčen.

2005

- 1) 19. 05. 05 Sprejem. Strokovna delavka B. iz šole pospremi v KCM. Dekle ne želi domov. Pri dekletu je prisotno zavračanje hrane.
- 2) 19. 05. 05 Pogovor z očetom. Oče postavi ultimatum, da naj se B. takoj vrne z njim domov. Obema je težko, ne znata najti skupnega jezika. Odločitev naj se preloži. Oče se s tem strinja.
- 3) 19. 05. 05 Dogovor o bivanju in izjava o prostovoljnosti bivanja.
- 4) 20. 05. 05 Popis stvari, ki jih prinese s sabo.
- 5) 20. 05. 05 Klic z zahtevo očeta, da mu B. dostavi stvari, ki jih ima s sabo. Danes to zaradi organizacijskih ovir ni možno.
- 6) 20. 05. 05 B. pove, da ji je te stvari kupila mama, zato jih ne bo vrnila.
- 7) 23. 05. 05 Medinstitucionalni tim. Predstavitev ugotovitev posameznih služb in načrtovanje pomoči družini v prihodnje.
- 8) 24. 05. 05 Razgovor z B. Pove, kako jo je oče nenehoma zasledoval, ji grozil, jo nadlegoval, tako tudi njene prijatelje in prijateljice. Ne želi si vrnitve domov k očetu. Sledi dogovor o pravilih zaradi pomanjkanja delovnih navad.
- 9) 29. 05. 05 Razgovor z mamo. Mamo je klical oče, pove, da B. letnika verjetno ne bo izdelala. Mama bi peljala hčero nakupovat oblačila
- 10) 29. 05. 05 Razgovor z očetovo partnerko. Želi ureditev razmer. Pripoveduje o partnerju

kot skrbnem in dobrem očetu. Pripravlja ga na to, da če B. ne bo naredila letnika, to ni tako grozno. Pošilja pozdrave B.

- 11) 29. 05. 05 Razgovor z B. Presenečena je, ko sliši za pozdrave. Očetovi partnerki ne zameri zaradi preteklih konfliktov. Šla bi v stanovanjsko skupino, ne pa domov.
- 12) 31. 05. 05 Oče noče plačati mesečne vozovnice za vlak. To stori mati.
- 13) 02. 06. 05 B. se noče vrniti domov zaradi nasilnega načina komunikacije, vrste prepovedi in nadlegovanja ter groženj prijateljem. Za očeta misli, da jo bo vedno poskušal nadzorovati, z materjo želi ohraniti stike, ki so se, odkar je v KCM, izboljšali.
- 14) 03. 06. 05 Z očetom sta bila pri razredničarki. Oče jo ignorira, kar jo prizadane. Po pregledu ocen je zapustila razgovor. Mati ji bo prinesla oblačila, ki jih potrebuje za tabor.
- 15) 03. 06. 05 B. se veseli tabora. Prepričana je, da bo letnik končala s popravnim izpitom iz matematike. Pove, da je od doma odšla, da si spočije od očeta. Prizadelo jo je, ker jo oče ignorira. Z mamo se razume bolje kot kdajkoli prej. Ima občutek, da se ji delovne navade izboljšujejo.
- 16) 03. 06. 05 Vloga za podaljšanje bivanja.
- 17) 23. 06. 05 B. ne želi k očetu. 22. 6. 05 mu to pove. Poleti želi delati, jeseni pa iti v stanovanjsko skupino.
- 18) 01. 07. 05 Med srečanji očeta in B. je čutiti rahel napredek. Očetov odnos do institucij je bolj pozitiven. B. razmišlja o obiskih očeta doma.
- 19) 01. 07. 05 Vloga za podaljšanje bivanja.
- 20) 08. 07. 05 Dogovor o obiskih. med očetom in B.
- 21) 08. 07. 05 Dogovor o počitniškem delu. Zanj prevzame odgovornost mama.
- 22) 08. 07. 05 Oče obišče hčerko. Preboleva pljučnico.
- 23) 11. 07. 05 CSD zaprosi za poročilo.
- 24) 20. 07. 05 Dogovor o izhodu.
- 25) 20. 07. 05 Pogovor med očetom in B. Obiskov doma ne mara. Oče jo prepričuje, naj pride domov. V KCM naj bi se je naveličali. Oče z nezaupanjem ruši komunikacijo, ki občasno napreduje. Dogovor o plačilu inštrukcij. Očetu ponujena možnost razgovora. Določeni novi termini srečevanj.
- 26) 23. 07. 05 Oče pride iskat B. v KCM. Ta še spi, zato se strokovna delavka opraviči za zamudo in ker jo ni pravočasno zbudila. Čez deset minut je pripravljena na odhod.

- 27) 23. 07. 05 V KCM se najavi in oglasi oče. Jezen zaradi zamude. Grozi z nadzorom zaradi domnevnega neupoštevanja dogovorov. Razlog zamude B. je utrujenost, zaspala je že zgodaj. Sledi razgovor o inštrukcijah, zakaj da še niso urejene; uredil jih je on. Prepoveduje ji izhode, njeni čevlji naj bi bili umazani.
- 28) 27.07.05 B. skrbi zaradi groženj očeta, ker ni bila pravočasno pripravljena na odhod.
- 29) 30. 07. 05 Oče zjutraj ne pride na obisk. Nanjo se je drl, ker se ne uči in ne pride domov. Pri njej je opažena dobra razpoloženost, izginila so tudi pretirana »pozitivna« čustva, dramatiziranje in neustrezno hranjenje. Pred stiki z očetom postane bolj tiha in zaprta vase.
- 30) 02. 08. 05 Telefonski pogovor z očetom. Izrazi nezadovoljstvo nad dvakratno nepripravljenostjo B. na odhod. Prepričan je, da je to krivda matere. Oče predlaga stike z mamo pod nadzorom.
- 31) 05. 08. 05 Razgovor z očetom. Očetu pove, da si z njegove strani želi nenasilne komunikacije. Kaže znake stiske. Oče išče izgovore za svojo komunikacijo. Oče prosi B. naj zapusti sobo. Za težave krivi njeno mater, ki naj bi tudi pila. Grozi zaposlenim in s prepovedjo stikov. Strinja se s tem, da bi bili stiki z mamo v pod nadzorom.
- 32) 17. 08. 05 Zapisnik. B. izjavi, da se tudi po treh mesecih ne želi vrniti domov. Želi v stanovanjsko skupino, zaveže se, da bo še naprej sodelovala v obravnavi v dispanzerju za mentalno zdravje. Z materjo bo vzdrževala redne stike.
- 33) 18. 08. 05 Podaljšanje bivanja v KCM. Ugodena prošnja za podaljšanje bivanja, dokler ne bo sklenjen skupni dogovor z očetom.
- 34) 18. 08. 05 Povzetek razgovora - Sporočilo za CSD Oče meni, da se B. ne drži dogovorov o obiskih. Zahteva, da se vrne domov. B. tega ne želi, šla pa bi v stanovanjsko skupino. Komunikacija med očetom in hčerko je na zelo nizkem nivoju. Svojih čustev ne kažeta, pogovori so hladni.
- 35) 18. 08. 05 Poročilo za CSD o poteku dogodkov in trenutnem stanju. V kontaktu je mirna, tiha, ne sili v ospredje. Osvojene ima higienske navade, zadane obveznosti izpolnjuje, a potrebuje veliko pogovora in nekaj opominjanja, da opravi dolžnosti. Močno si želi končati šolo ter študirati tuje jezike. Za dosego zastavljenega cilja pa bo potrebovala veliko ljubezni, podpore, sprejemanja in spremljanja.
- 36) 22. 08. 05 Obvestilo očetu o postopkih CSD. Nadzorovani stiki med mamo in očetom ne pridejo v poštev, ker zanje ni razlogov.

37) 23. 08. 05 Razgovor med B. in očetom. Pove očetu, da letnika ne bo opravila zaradi neopravljenega popravnega izpita. Oče je govoril s profesorji, moti jih, da ne dela domačih nalog, da uporablja mapo. Dogovorijo se, pri katerih predmetih mapo sme uporabljati in to, da je oče in mati ne bosta uporabljala za medsebojno izmenjavanje sporočil; o plačilu osnovnih potrebščin za šolo, obisku B. doma, kjer bo pospravila sobo. B. se v KCM obnaša zgledno, ne kadi, ne uživa alkoholnih pijač, in s tem spodbija očetovo trditev, da je današnja mladina vsa ista, razpuščena. B. ga prosi, da naj privoli, da gre v stanovanjsko skupino. Strokovna delavka meni, da obstaja možnost očetove privolitve.

38) 23. 08. 05 B. povzame obisk doma. Po opravljenih gospodinjstkih obveznostih so oče, stari oče in ona kosili. Nato pomije ter pospravi v sobi še tisto, kar se očetu ni zdelo v redu. Oče ji dovoli k računalniku. Komunicirala nista, razen, ko se je zadržal nanjo, ker ni takoj opravila zahtevanega. Šla sta v knjigarno, kjer ji je nakupil potrebščine za šolo.

39) 29. 08. 05 Sklep o izrednem nadzoru KCM in posredovanje dokumentacije.

40) 31. 08. 05 Mati pokliče v KCM. Pove, da sta bili z B. zunaj. Njeno kolo je pred blokom, verjetno je v lokalu.

41) 31. 08. 05 Strokovna delavka pokliče B. B. se opraviči, ve da ni storila prav, pride v KCM. Z mamo sta se skregali. Pogovor o tem, da se je treba znati postaviti zase, še posebej v službi.

42) 01. 09. 05 Razgovor z B. Pogovor o odnosu z mamo, ki jo zadnje čase zelo obremenjuje. Kakšna so njena resnična čustva do mame in očeta. Razočarana je nad staršema, predvsem pa nad mamo, ki se ni dovolj borila zanj, na prvo mesto je postavila svoje dobro počutje. V njej je kljub temu nejasen občutek, da mora mamo pred očetom zaščititi.

43) 05. 09. 05 Povzetek razgovora z B. Po obisku očeta je v hudi stiski. Črnogleda in prestrašena. Strokovna delavka bo preverila, kdaj je na vrsti pri psihologinji. Dogovori o šoli, učenju in ostalem.

44) 05. 09. 05 Razgovor med B. in očetom. Razgovor o neplačanih položnicah očeta, zato B. ni dobila spričevala. Oče se pritožuje nad delom institucij, nad B. in njeno mamo. Strokovna delavka ga opomni, da je kot ponavadi pozabil na B. Jutri po šoli bo šla B. iskat k očetu obrazec za prehrano. Tega raje ne bi storila.

45) 18. 09. 05 Razgovor z B. Mama pride samo takrat, ko se želi kregati, jo ponižati. Pravi, da se je od staršev naučila izmikanja in laganja in doda, da to počne vedno manj. Na očeta je jezna

zato, ker za vsako stvar, ki jo potrebuje, reče, naj pride domov, pa bo dobila. Žalostna je, ker sošolke ne razumejo, da nima denarja.

46) 20. 09. 05 Izjava na zapisnik. O nenasilju v KCM, da B. ne gre domov, da želi končati šolo, iti na fakulteto, v stanovanjsko skupino.

47) 21. 09. 05 Svetovalni razgovor. B. bo med tednom v KCM, ob koncu tedna doma, v nedeljo se vrne. Bivanje doma bo prilagojeno glede na njeno počutje. En mesec bo vsak teden organiziran skupni razgovor z očetom, njegovo partnerko in B. v KCM, ki ga bo vodila strokovna delavka. Mati in hči nadaljujeta obravnavo v dispanzerju za mentalno zdravje.

48) 22. 09. 05 Sestanek. Do konca oktobra si skupaj ogledajo eno od stanovanjskih skupin. Ostali dogovori s svetovalnega razgovora se dokončno potrdijo.

49) 03. 10. 05 Pogovor z B. Pove, da ko je doma, jo duši, domneva, da zaradi strahu pred tem, da bo morala domov za stalno. Strah jo je, da jo bo oče spet pretepal in maltretiral. Pravi, da je doma ob koncih tedna za enkrat vse v redu.

50) 06. 10. 05 B. pride domov pozno. Pove, da je bila na razgovoru pri profesorju in v knjižnici. Strokovna delavka ji ne verjame popolnoma.

51) 06. 10. 05 Dogovor o izvajanju SVS in individualni načrt.

52) 09. 10. 05 B. se vrne z obiska pri očetu. Ta ne želi podpisati vpogleda o izvajanju SVS.

53) 07.10. 05 Pogovor z B o vzrokih za spremenjeno razpoloženje in vedenje v zadnjem tednu.

54) 14. 10. 05 Pri zobozdravniku ugotovijo, da oče ni uredil zdravstvenega zavarovanja za B. Zobozdravnik jo kljub vsemu pregleda.

55) 14. 10. 05 Obvestilo CSD. Obvestilo o zapletu pri zobozdravniku. Strokovni delavci KCM menijo, da gre za očitno zanemarjanje otrokovih osnovnih potreb.

56) 17. 10. 05 Odgovor CSD. Strokovna delavka CSD v odgovoru pove, da je oče na prejšnjem timskem sestanku zagotovil, da naj bi zadevo uredil.

57) 18. 10. 05 Obisk stanovanjske skupine. Po predstavitvi si B. želi priti sem. Oče je odklonilen. Zopet začne govoriti o bivši partnerki. B. za vikend ne želi iti domov, ker se potem vedno slabo počuti. Po ogledu hiše oče pove, da se lahko B. »vrže na trepalnice«, on svojega mnenja ne bo spremenil. B. začne jokati. Popoldne bo šla k psihologinji, kjer se bodo v okviru terapije pogovorili kako naprej.

- 58) 18. 10. 05 Oče kliče na CSD. Pove, da je s hčerko dogovorjen o posredovanju računov, kako je porabila denar in da bo ostanek vrnila. Po njegovem mnenju se dogovora ni držala. Če tega ne bo storila do konca meseca, ji ne bo zagotovil plačila vozne karte.
- 59) 29. 10. 05 Obisk podjetja, kjer je B. opravljala počitniško delo. Vračilo knjig iz recepcije, ki pa niso bile vse, manjkal je tudi radio. Dogovor o plačilu dela, o sklicu sestanka, kjer bodo pogledali telefonski izpis ter ocenili krivdo za ostalo nastalo škodo.
- 60) 29. 10. 05 Kliče mama B. Pove, da je hči dobila iz knjižnice opomin pred tožbo.
- 61) 30. 10. 05 B. poda prošnjo za obisk koncerta.
- 62) 31. 10. 05 Izjava o primernosti vedenja in izogibanju nevšečnosti, s kom in kam gre.
- 63) 09. 11. 05 Oče klical B. Ker je doma in ne v šoli, jo najprej vpraša, kaj je narobe. B. pove, da je imela vnet mehur. Pride do prerekanja in izsiljevanja glede denarja.
- 64) 09. 11. 05 Vmesna evalvacija individualnega načrta in redefiniranje zastavljenih ciljev.
- 65) 10. 11. 05 Dogovor v knjižnici. B. bo svoj dolg odslužila z delom.
- 66) 15. 11. 05 Oče je bil na govornih urah. Izve za negativno oceno pri fiziki. Poda tudi nekaj neosnovanih obtožb, kako zamuja k pouku, se lepoteči med urami, a so kmalu razrešene. Podan je predlog, da bi šli skupaj na govorilne ure, da ne bi prihajalo do nesporazumov. Oče grozi z odtegnitvijo žepnine.
- 67) 15. 11. 05 Telefonski pogovor. Obvestilo strokovne delavke o ocenah nosilki primera.
- 68) 25. 11. 05 Vloga za izhod. B želi na praznovanje prijateljičinega rojstnega dneva.
- 69) 30. 11. 05 Gre k očetu po denar za vozno karto.
- 70) 01. 12. 05 Vabilo na strokovni tim.
- 71) 01. 12. 05 Mama kliče, če lahko B. odpelje po nakupih. Strokovna delavka pove, da ravnokar kosita, domenijo se, da pride čez pol ure. Čez približno 10 minut ponovno pokliče B. na telefon, da naj pride ven, če ne bo šla. B. poje in oddide z mamo.
- 72) 06. 12. 05 Obvestilo o uspehu.
- 73) 06. 12. 05 Poročilo za CSD o napredku in izpolnjevanju individualnega načrta.
- 74) 07. 12. 05 Obvestilo o dogodku CSD. Oče pokliče v KCM, kjer strokovna delavka spregleda, da je B. v dispanzerju za mentalno zdravje, tako očetu v tistem trenutku ne zna takoj povedati, kje je. Pokliče ga čez 15 minut.
- 75) 07. 12. 05 B. ne želi govoriti z očetom po telefonu. O tem ga obvesti strokovna delavka.
- 76) 09. 12. 05 Izjava o obisku koncerta v spremstvu prijatelja, iskati jo pride mati.

- 77) 09. 12. 05 Vmesna evalvacija individualnega načrta.
- 78) 11. 12. 05 Elektronska sporočila med B. in očetom o ocenah.
- 79) 21. 12. 05 Oče noče plačati popravila zoba, dokler ga B. ne pokliče. Naslednji dan gre k njemu po vozovnico in se bosta pogovorila tudi o tem.
- 80) 22. 12. 05 Obisk pri očetu. Spet se je razgovoril o njeni mami. Da ni normalna, da so vsi zaposleni v KC nestrokovni, itd. Prizadane jo, da jo očetova mama sili, naj se vrne domov, češ da je občasno pretepanje otrok vzgojno in zaželeno. Denarja za zobozdravnika ji ne da, tudi žepnine ne.
- 81) 29. 12. 05 Dogovor o silvestrovanju. Prespala bo pri babici, dogovor podpiše tudi mama.

2006

- 82) 04. 01. 06 Stališče KCM o preživljanju prostega časa. Aktivno preživljanje prostega časa na starosti primeren način. Razširiti socialno mrežo, potrebne socialne veščine komuniciranja. Napredek je že opazen.
- 83) 08. 01. 06 Elektronsko sporočilo očetu o izhodu v dogovoru s strokovnim delavcem.
- 84) 18. 01. 06 Razgovor z B. Boli jo glava. Očeta je obvestila o slabi oceni pri matematiki preko elektronskega sporočila.
- 85) 20. 01. 06 Obvestilo strokovnega delavca očetu o izhodu. B. gre na delo, ki ga opravlja zaradi odplačevanja zamudnine v knjižnici, naslednji dan pa gre na izlet.
- 86) 23. 01. 06 Klic v šolo. Razredničarka pove o izostankih ob petkih, B. ima že precej neopravičenih ur, dve negativni oceni in en neocenjen predmet. Zlagala se je za dogovor o učni pomoči pri profesorju v okviru šole.
- 87) 23. 01. 06 Obvestilo očetu o pogovoru strokovne delavke z razredničarko.
- 88) 23. 01. 06 Zaradi slabih ocen se sklene nov dogovor z B. Odvzete so bonitete izhodov, uporaba radia in računalnika, mobitel mora B. zvečer izročiti strokovni delavki. Dolg v knjižnici bo odslužila z delom nekaj sobot zaporedoma, učenje poteka vsak dan, nadzorovano dve uri ali več.
- 89) 23. 01. 06 V njeni sobi najdejo tabletke. Soba je razmetana. Stvari ji strokovna delavka zloži na posteljo in naroči, da jih mora pospraviti. Pogovor o slabih ocenah in podpisu dogovora, ki se mu B. izogiba. Ocenjen je velik napredek v njenem obnašanju. Zna se bolj postaviti zase.

Prisotna je še velika mera manipulacije. Jokati še ne zmore. Kasneje ni hotela jesti. Ponuden ji je pogovor. B. obljubi, da se bo več učila in popravila ocene.

90) 24. 01. 06 Klic strokovne delavke v dispanzer za mentalno zdravje. Predlaga, da bi se pogovorili tudi o poslabšanem šolskem uspehu, izostajanju. V dispanzer je klical tudi oče, vzrok njegovega klica ni znan.

91) 24. 01. 06 B. se vrne z izhoda z mamo. Je dobre volje. Pove, da se je v šoli dogovorila za učno pomoč. Z obiskom v DMZ je bila zadovoljna. Oče se je tam oglasil, da odpove svoje sodelovanje. Ko pokliče očeta, ji ta pove, da ji karte za vlak ne bo plačal v celoti, kljub temu da on prejema otroški dodatek. Denar za zobozdravnika ji da mati. Strokovna delavka jo pohvali, ker je odločno, a ne žaljivo, povedala očetu, kaj želi od njega.

92) 26. 01. 06 Pride z obiska pri očetu. Ta vlogo za dodelitev subvencije mesečne vozovnice vrže na tla in je noče plačati, reče, da naj ji jo plača kar strokovna delavka CSD. B. to zelo prizadane. Oče pove tudi, da ji oblek ne bo več kupoval, čeprav ji je danes, od 19. 5. 2005, po več kot pol leta prvič kupil oblačila.

93) 26. 01. 06 B. zaprosi za pogovor s strokovno delavko. Tema pogovora je današnji dogodek in to, da se stvari ponavljajo. Oče kljub dogovoru noče plačati ne vozovnice, ne položnice za prehrano, tudi žepnine ji noče izplačati. Njenemu sošolcu pripoveduje, kako je B. nazadovala, spet govori o njeni mami, itd. B. je bila tudi prizadeta, ko se mami ni dalo prinesiti nekaj denarja za malico, češ. Da naj vzame kar denar, ki ji ga je dala za zobozdravnika. B. tega noče storiti, ker mami ne zaupa, da ga bo jutri res prinesla. Kljub jezi in žalosti je po pogovoru dobro razpoložena in se gre učiti.

94) 26. 01. 06 Dopis CSD o neplačani vozovnici, prehrani ter o žepnini. Prošnja za ureditev nastale situacije.

95) 30. 01. 06 Mama uredi plačilo vozovnice. B. se dogovori za učno pomoč, popraviti mora še en predmet. Sklenjen je dogovor za izhod čez vikend in dogovor o bolj pogostem kontroliranju v šoli. Dogovor o odvzemu bonitet za tri tedne, če se uspeh poslabša.

96) 31. 01. 06 Klic v šolo. Dogovor o brezplačni učni pomoči.

97) 31. 01. 06 Izjava o ceni vozne karte. Oče karte noče doplačati. Pravi, naj to stori strokovna delavka. B. mu pove, da se mora na vlaku nekaj postaj skrivati pred sprevodniki. B. karto kljub vsemu uspe kupiti, ostanek denarja bo prinesla jutri.

98) 01. 02. 06 Poizvedba strokovnega delavca, zakaj tako velika razlika v ceni vozne karte.

- 99) 01. 02. 06 Izjava B. o rednem obveščanju očeta o ocenah preko elektronske pošte, o tem, da do sedaj še nikoli ni prejela obljubljenih žepnin, boni subvencionirane prehrane pa zadoščajo za dva meseca. Oče odreka vsa nadaljna sredstva. Razliko v ceni karte bo poravnala mama.
- 100) 04. 02. 06 Podpisana izjava in obvestilo očetu o odhodu v mesto s strokovno delavko.
- 101) 04. 02. 06 Odgovor očeta, da ne odobrava izhodov, ker ni popravila negativnih ocen.
- 102) 03. 02. 06 Strokovni svet CSD - vloga. Strokovni tim KCM odloči, da je v največjo korist podaljšanje bivanja B. KCM prosi za mnenje in potrditev odločitve.
- 103) 06. 02. 06 Obvestilo šole in urniki.
- 104) 07. 02. 06 Odvzem bonitet zaradi negativne ocene, prednostna naloga, ki jo B. Sprejme, je učenje. Dogovor o vrnitvi bonitet čez tri tedne.
- 105) 09. 02. 06 Telefonski pogovor s knjižničarko šole. B. pravi, da si knjige v šoli lahko izposojajo za celo šolsko leto. V knjižnici je vodenih 6 knjig, B. pa jih ima izposojenih 25. Knjižničarka ji zaradi situacije ne obračunava zamudnine, ampak knjige samo podaljšuje.
- 106) 09. 02. 06 Pogovor strokovnega delavca s profesorico o tem, zakaj je B. dobila negativno oceno. Časa, da jo popravi, ima do konca konference.
- 107) 14. 02. 06 Klic v center za odvisnosti, kjer bo imela B. razgovor.
- 108) 14.-16. 02. 06 Dogovor o vračilu knjig. Trije podpisani dogovori.
- 109) 17. 02. 06 4 elektronska sporočila. Dogovor z očetom o plačilu vozne karte in o nakupih obleke. Oče pošlje sporočilo o dogajanju v diskoteki Lipa. Je v toplicah, sporoči, ko se vrne.
- 110) 22. 02. 06 Dogovor o preživljanju počitnic pri mami in pri starih starših.
- 111) 22. 02. 06 Obvestilo očetu o preživljanju počitnic B.
- 112) 22. 02. 06 Preklic opomina za čas zimskih počitnic. B. se je v času omejitev ugodnosti učila in upoštevala navodila.
- 113) 22. 02. 06 Odgovor CSD o obveščanju očeta o izhodih B. V času dveh mesecev je imela B. dva samostojna, prosta izhoda, ostale odsotnosti so bile vezane na šolo, obisk terapevta, zobozdravnika, sprehode in vodene aktivnosti znotraj KCM. Dolgotrajnost bivanja in dejstvo, da je B. dopolnila 17 let, sta razloga, da ima B. v KCM drugačen status kot drugi mladostniki. To pomeni, da ji v skladu z natančnim predhodnim dogovorom dovolijo proste samostojne izhode. B. se mora naučiti, kako svoje življenje živeti na aktiven in konstruktiven način. Razširiti mora svojo socialno mrežo ter se naučiti pripadnosti.
- 114) 23. 02. 06 Mama bo dala preostanek denarja, ki ga oče noče prispevati za vozno karto.

- 115) 23. 02. 06 Oče podpiše glede izhodov med počitnicami. Zanima ga, če bo B. počitnice preživela tudi pri njem. B. mu odvrne, da ne. B. mu pove, da želi denar, do katerega ima pravico in ji pripada, v nasprotnem primeru ga bo tožila. Noče ji namreč plačati karte v celoti, prehrane ...
- 116) 28. 02. 06 Obrazložitev dogajanja CSD o obisku očeta v KCM, ko je želel govoriti s hčerko, a je bila ta v dispanzerju.
- 117) 26. 02. 06 Dogovor o izvajanju SVS.
- 118) 01. 03. 06 Dogovor z očetom - želje B. o nakupu osnovnih življenjskih in higienskih potrebščin, plačilu vlaka in prehrane. »Glede na to, da dobivaš preživnino od mami in otroške doklade in sem dodeljena tebi, pričakujem in bom hvaležna, če boš izpolnjeval te moje minimalne zahteve kot do svojega edinega otroka. Domov se ne nameravam vrniti,» pove B. Stike želi obdržati.
- 119) 01. 03. 06 Sporočilo očetu. Evalvacija preteklih dogodkov od sprejema do sedaj, predvsem negativen odnos očeta do hčerke.
- 120) 01. 03. 06 Pogovor z očetom o njegovih dolžnostih do hčere. Osnovna pravica otroka je obiskovanje šole, ki pa jo z neplačevanjem prevoza oče krati. Strah ga je, ker želi hčerka odpreti nov transakcijski račun, zanima ga, zakaj potrebuje potni list. B. je opravilno sposobna in potrebuje vsaj osebno izkaznico, saj je brez osebnega dokumenta. Vsi se strinjajo, da obveznosti, ki so mu bile posredovane s položnico, vedno poravna.
- 121) 06. 03. 06 Podpis dogovora o vračilu knjig je B. ponaredila. V knjižnici niso o tem vedeli nič, izve strokovni delavec po telefonu. B. mora vrniti še 15 knjig ter zamudnino. B. se zaveda, da je za položaj, v katerem se je znašla, kriva sama.
- 122) 06. 03. 06 Fotokopija dogovora o vračilu knjig, ki ga pošljejo v knjižnico.
- 123) 07. 03. 06 Pogovor o možnosti individualnega svetovanja B. v dispanzerju. O njem pa je treba še razmisliti.
- 124) 04. 03. 06 Elektronsko sporočilo. B. očetu, kdaj prinese karto.
- 125) 08. 03. 06 Povzetek telefonskega pogovora. Oče pokliče po telefonu, želi govoriti s strokovno delavko. B. naj bi imela namreč 4 negativne ocene, neopravičene ure, dobila naj bi ukor ravnatelja zaradi zamudnine. B. bo dobila bone za malico, razliko v ceni bo doplačal sam.
- 126) 08. 03. 06 3 elektronska sporočila med strokovnima delavkama o telefonskem pogovoru z očetom in posvet naprej. Strokovna delavka poizve o resničnem stanju. Večino povedanega s strani očeta je pretiravanje. Dodan e-naslov razredničarke.

127) 08. 03. 06 Razgovor z B. Pove, da v torek ni bila v šoli. Šla naj bi k psihologinji, kasneje pa v knjižnico. Ve, da bo dobila ukor ravnatelja zaradi zamudnine v knjižnici. Z vračilom knjig je odlašala, ker jo je bilo sram, da si jih je izposodila toliko, zato jih je spravila v garderobno omarico in ponaredila podpis. Počasi si želi zapustiti KCM in narediti šolo. Šla bi v dijaški dom in se tam prepisala v drugo šolo. Pove, da je tudi s strani očima večkrat deležna psihičnega maltretiranja, mati to dopušča. Kadar očim slabo govori o njenem očetu, pa ga hitro prekine.

128) 12. 03. 06 Razgovor z B. Že več dni je zaprta vase, danes pa zavrača tudi hrano. Na površinskem nivoju pogovor zavrača, neverbalno pa da vedeti, da ga vseeno potrebuje. Govorila skoraj ni, a preko vprašanj sta s strokovno delavko prišli do tega, da ima vsega dovolj, tudi življenja. Konkretno o samomoru sicer ne razmišlja, a strokovna delavka ocenjuje, da je impulzivna odločitev za to dejanje realna možnost. Potrebno bo razmisliti o eventualni hospitalizaciji na kliničnem oddelku za mentalno zdravje (KOMZ).

129) 13. 03. 06 Razgovor z B. Po prihodu iz šole noče jesti, komunicira le neverbalno. Okrog oči ima rdeče kolobarje, pravi, da je jokala. Strokovna delavka ji pove, da so vsi zaskrbljeni ter da ji želijo pomagati. Poklicala bo njeno pediatrinjo. S pediatrinjo se strinjata, da je zaradi zavračanja hrane, nespečnosti, umikanja vase ter samomorilnih misli najprimernejša hospitalizacija na KO za mentalno zdravje. Napotnica je v zdravstvenem domu. B. je seznanjena z odločitvijo. Razloženo ji je, kaj je KOMZ in da bosta o odhodu obveščena mati in oče. B. se s tem strinja.

130) 13. 03. 06 Obvestilo očetu o stanju B. Sporočajo, da ne je, ne spi, se ne želi pogovarjati in ima samomorilne misli ter o nameri namestitve v KOMZ. Povabijo ga v KCM. Prav tako je obveščena mati. Prosijo jo, naj poskrbi za zdravstveno izkaznico in napotnico. Ob prihodu oče želi biti nekaj minut sam s hčerko. B. odkima, ob zagotovilu, da bosta strokovna delavka in mati takoj za vrati, pa na srečanje pristane. Po nekaj minutah tišine strokovna delavka vstopi v sobo. Očeta strokovna delavka pospremi k izhodu. Oče se strinja s hospitalizacijo, želi pa nadzorovane obiske med materjo in B. Spet poskuša prevaliti vso krivdo na mater. Obveščen bo o sprejemu.

131) 13. 03. 06 Razgovor o sprejemu B. na KOMZ v spremstvu delavke interventne službe

132) 13. 03. 06 Telefonski razgovor z očetom o posredovanju informacij in sprejemu ter kontaktnih številkah KOMZ.

133) 13. 03. 06 Obvestilo CSD o hospitalizaciji.

134) 14. 03. 06 Telefonski razgovor z B. Prosi za nekaj osebnih stvari in higienskih pripomočkov. Počuti se kar v redu, zdravil pa, pravi, ne bo jemala. Strokovna delavka ji pove, da vsi mislijo nanjo in da jo pozdravljajo. Za zdravila ji pove, da je najbolje, da se o tem pogovori še z zdravnico, ter ji pove, česa se boji in zakaj zavrača zdravila. Pove, da se jutri oglasi in ji prinese osebne stvari.

135) 14. 03. 06 Telefonski razgovor z razredničarko. Strokovna delavka jo obvesti o sprejemu na KOMZ. Pove, da ima B. ob zaključku konference tri negativne ocene. B. se ji je zadnje čase zdela depresivna in nezainteresirana. Kot da ne vidi nobene rešitve in da ji je za vse vseeno.

136) 15. 03. 06 Obisk pri B. na KOMZ. Bil je kratek, a sproščen. Ima se dobro, veseli se popoldanskih izhodov. Dan prej sta bila na obisku prijateljica in fant, danes popoldne jo obiše tudi mama. Obiskov očeta si ne želi. Pozdravlja vse zaposlene v KCM, naslednji dan bo strokovni delavec prinesel še hlače in karto za vlak.

137) 15. 03. 06 Razgovor med strokovno delavko KCM in socialno delavko KOMZ. Strokovna delavka KCM na kratko poda potek dogajanja desetmesečne nastanitve. Socialna delavka pove, da bodo pripravili diagnozo stanja. Če ugotovijo, da je vzrok za trenutno duševno stanje neprimerna vzgoja in zanemarjanje starševskih dolžnosti, menijo, da bi bila najbolj primerna nastanitev v stanovanjsko skupino. V primeru, da bi šlo trenutno duševno stanje pripisati vzrokom z bolezenskim ozadjem, bo hospitalizacija daljša. Mati se je prijavila na srečanje skupine staršev. Izkušnje kažejo, da je to zelo dobro znamenje tako za B. kot za mamo. Oče je na KOMZ poklical, vendar informacij po telefonu ne sporočajo. Diagnozo bodo podali do konca tedna. V dogovoru z njimi se bodo strokovni delavci KCM odločali v korist B. Prizadevali si bodo za reševanje njenega ogrožajočega stanja pri uvedbi postopka na matičnem CSD.

138) 17. 03. 06 Sprejem. Ker ne želi iti ne k materi ne k očetu, konec tedna preživi v KCM.

139) 18. 03. 06 Zapis. B. je izredno zaprta vase, nekomunikativna. Že zjutraj ne more vstati, pravi, da jo boli glava, vso noč ni spala. Do enajste ure po nekaj opominjanjih komaj vstane. Ves dan komunicira zgolj neverbalno, praktično ves dan preleži, je popolnoma odsotna. V kolikor bo tudi jutri njeno vedenje podobno, je opažanja treba sporočiti na KOMZ.

140) 20. 03. 06 Klic strokovne delavke na KOMZ. Pove, da B. ponoči ne more spati, zato bere, uspaval noče. Čez dan pa ji ne uspe spati, ker je ves dan zapolnjen. Vse pozdravlja.

141) 22. 03. 06 Strokovna delavka pokliče očeta in mater. Pove, da je B. žalostna, ker je nobeden od njiju ne pride obiskat. Mati jo nenehno kliče na mobilni telefon, ker pa ji zgolj »najeda«, bo

mobitel izklopila. Spi malo. Njena želja je dopolniti osemnajst let in dobiti namestitev v dijaškem domu ter se prepisati na drugo šolo.

142) 22. 03. 06 Obvestilo očetu o pogovoru s hčerko. Zanima ga samo, kdaj bo odpuščena. Strokovna delavka mu pove, da se o tem lahko pozanima tudi sam in kako, da tega še ni storil.

143) 22. 03. 06 B. v joku pokliče, da jo je klicala mama. Kritizirala jo je, da so ji v šoli, na KCM in še kje, povedali, da se nič ne uči, da zamuja v šolo, zdaj pa je še tu. Končno pove, da ji je to pravzaprav povedal njen oče. Vse to B. prizadene. Odloži slušalko in pokliče očeta in mu pove, da naj ji da mir. Ta ji odvrne, da se ji takoj odpove, naj samo prinese papirje za podpis. B. v joku pove, da ne ve, koliko časa bo še zdržala. Oče ji miru ne bo dal, mama bo sedaj užaljena, ker je očetu povedala, kar mu gre. B. je strah, da bo oče spet napisal kako pritožbo. Zanima jo, kako da se o njenem stanju ne prideta pozanimat ne oče ne mati.

144) 24. 03. 06 Sprejem v KCM čez vikend, ker ne želi bivati ne pri materi ne pri očetu.

145) 25. 03. 06 Razgovor. Po zapletu z mamo in očetom se B. pogovori s terapevti in sestrami v KOMZ. Pove, da jo je pogovor z očetom užalil in razjezil. Ves čas bivanja jo oče ni ne obiskal ne poklical. Včeraj pa jo je nenapovedano obiskala mama. B. se izogiba celi družini in se jim ne želi javljati na telefon. Je v stiski.

146) 31. 03. 06 Telefonski razgovor. B. kliče, da v dogovoru z zdravnico ostane na KOMZ. Strokovna delavka preveri in ugotovi, da to ni res. B. pride danes v KCM.

147) 31. 03. 06 Sprejem v KCM čez vikend, ker ne želi bivati ne pri materi ne pri očetu.

148) 31. 03. 06 Navodilo strokovne delavke glede aktivnosti, ki naj jih B. opravi čez vikend.

149) 31. 03. 06 B. pride v KCM. Kot je dogovorjeno, pokliče očeta, da bi šla danes po nakupih. Oče danes ne more priti. Za naslednji dan pa mu pove, da ima ona delo v knjižnici. B. mu pove, da naj bi bila zanj ona najpomembnejša. Odloži slušalko ter se zapre v kopalnico. Vrat noče odpreti. Strokovna delavka poskuša vrata odpreti, a ji ne uspe. Pokliče vodjo KCM, ki je trenutno tudi v vlogi interventne delavke. Skupaj jima nato vrata kopalnice uspe odpreti. B. leži na tleh. Skupaj odideta v sobo. B. sprva noče govoriti in samo joka s sklonjeno glavo. Ko se pomiri, povzame telefonski pogovor z očetom. O dogodku obvestijo starše, ki se odzovejo povabilu in pridejo v KCM.

150) 31. 03. 06 Zapis pogovora. Obnovijo dogodek, ko se B. zapre v kopalnico. B. je ta vikend želela ostati na KOMZ in je bila zelo jezna, ko je izvedela, da sta se zdravnica in strokovna delavka dogovorili, da ga bo preživela v KCM. Pomembno je, da zna izraziti svojo

jezo in žalost, hkrati pa mora za svoja dejanja prevzeti tudi odgovornost. Staršema se predstavijo tudi dolžnosti, ki jih mora B. postoriti (pranje perila, odplačevanje dolga z delom v knjižnici). Oče poudari, da del krivde nosi tudi knjižničarka, ki je kljub zamudi dovolila izposojiti knjig. Sledi pogovor o negativnih ocenah ter ukoru ravnatelja zaradi zamudnine. Na KOMZ je B. že dobila načrt učenja, začela se je že učiti za negativno ocenjene predmete. Strokovnjaki na KOMZ pa morajo tudi povedati, ali gre za bolezensko ali vedenjsko motnjo in v skladu s tem prilagoditi učni načrt. Če je motnja vedenjska, je treba postavljati jasne meje, da B. prevzame odgovornost za svoja dejanja. Manipuliranje, ki je prisotno v njenem vedenju, je zanjo le ena od strategij preživetja, ko je kot otrok begala od mame k očetu in obratno. Na KOMZ na sestanek staršev oče noče priti. B. ima zelo jasne načrte glede prihodnosti., ki vključujejo dokončanje šole in nadaljevanje študija. Oče pove, da je gledal oddajo Trenja in da 95 % gledalcev meni, da imajo otroci preveč pravic. B. na to odvrne: »Jaz sem jaz in ne tisti otrok s televizorja.« B. očetu pove, da naj že neha za vse težave kriviti njeno mamo in naj se sprijazni, da sta ločena. Predvsem pa si želi, da njun partnerski odnos razčiščujeta med seboj in ne preko nje. Strokovna delavka izrazi obžalovanje, ker se oče že pred časom ni strinjal z namestitvijo B. v eno od stanovanjskih skupin, saj njihovo delo temelji predvsem na vzgoji in izobraževanju, Medtem ko je KCM namenjen predvsem zaščiti in varstvu otrok. Predstavi se tudi projekt mednarodne izmenjave, ki bi bil zelo dober za B. Mati očeta pozove, naj neha nagajati strokovnim delavcem KCM z inšpekcijami, saj le-ti delajo v dobro hčere in vse te pritožbe ne vplivajo dobro nanjo. Strokovna delavka poudari, da ima oče vso pravico do pritožbe in pravico, da izkoristi vse zakonske možnosti. Starša pozove, naj naredita vse v korist otroka, obenem pa bi morala tudi B. spoštovati pravila in dolžnosti, da bi z njimi koristila svoje pravice.

151) 06. 04. 06 B. po telefonu pove, da pride jutri v KCM. Klicala je svetovalno delavko na izbrano šolo, vendar je ni dobila. Pravi, da bi se prepisala. Strokovna delavka ji pove, da naj še počaka, da je ob koncu šolskega leta menjava šole težka ter da ima oče ob tem še besedo. Pove, da je oče zadnjič povedal, da se ne zanima zanjo in da bo mami prepisal skrbništvo.

152) 06. 04. 06 Poklicala je mama. Oče je B. ponudil, da naredita sporazum. On se bo odpovedal skrbništvu, ona pa naj se odpove preživnini za hčerko. Mama je to pripravljena narediti, ker to želi tudi B. V zvezi s tem je bila že pri odvetniku. Za nadaljne dogovore jo strokovna delavka napoti na matični CSD.

153) 06. 04. 06 B. pokliče in pove, da je klicala mami. Gresta v Avstrijo po oblačila. Poklicala

bo tudi očeta, da dobi potni list. Pomenita se tudi glede aktivnosti čez vikend.

154) 06. 04. 06 Aktivnosti 7. 4. – 9. 4. 06. Dogovorjene aktivnosti za B. čez vikend.

155) 08. 04. 06 Zvečer pokliče mami. Vpraša jo, če je že kaj uredila glede možnosti predodelitve, ki naj bi jo omenil oče. Mama do tega izrazi negativno stališče. B. to spravi v stisko. Dolgo joče. Ko se umiri izraža veliko jezo in razočaranje nad obema staršema.

156) 07. 04. 06 Sprejem. Čez vikend ob izhodu iz KOMZ.

157) 12. 04. 06 Obisk na KOMZ. Zdravnica pove, da bo B. odpuščena 14. 4. Oče se za hčerko v času hospitalizacije ni zanimal. B. ne želi domov, ampak v KCM. S strokovno delavko se dogovorita o nudenju SVS in individualnem načrtu.

158) 14. 04. 06 V KCM prispe mati. Pripelje stvari B. Pove, da B. ni želela z njo.

159) 14. 04. 06 V KCM prispe B. Ob pogovoru začne jokati. Pove, da ne želi biti pri starših, 11 mesecev v KCM pa je tudi več kot dovolj. Želi biti pri babici, obljubi, da bo pridna. Pokliče babico, ki čez nekaj časa pokliče nazaj in strokovni delavki pove, da si ne upa prevzeti tako velike odgovornosti. B. ostane v KCM. Ne želi jesti. Gre v sobo in ureja svoje stvari.

160) 14. 04. 06 Sprejem.

161) 14. 04. 06 Dogovor o bivanju v KCM in spoštovanju pravil SVS ter individualnem načrtu

162) 14. 04. 06 Pogovor. B. se zvečer uleže na posteljo in začne jokati. Med jokom pove, da že cel teden razmišlja o samomoru. Strokovna delavka jo poskuša pomiriti, gresta na sprehod. Ves čas se obnaša zelo uporniško.

163) 15. 04. 06 Zapis. B. noče vstati iz postelje. Šele z grožnjo o opominu počasi vstane. Očetova partnerka prinese vozno karto.

164) 15. 04. 06 Zapis. Zvečer B. še kar leži v postelji. Na prošnjo, naj vstane in opere perilo se ne odzove. Predlog, da bi potem pogledali film, se ji zdi nekaj časa zanimiv, pa vendar tudi nanj ne reagira. Izreče se ji drugi pisni opomin. Kasneje vstane, si pogreje večerjo, veliko poje. V kopalnici se mudi dolgo. Se umiri, gre spat.

165) 15. 04. 06 Opomin, ker čez dan dvakrat ne želi iz postelje.

166) 16. 04. 06 Razgovor. B. že dva tedna razmišlja samo o samomoru in o tem ponoči tudi sanja. Nima energije in volje. Edini razlog, zakaj se ni ubila, je, ker noče prizadeti fanta. V KCM o tem obvestijo starša. Oče pravi, da na razgovor v KCM ne bo prišel, da je bolan in je že povedal, da se o tem ne bo pogovarjal. Mati pravi, da bo poskušala hčer čez praznike vzeti k sebi. Kasneje jo pride iskat in gresta na izlet.

- 167) 18. 04. 06 Dnevni red o dogajanju v KCM.
- 168) 18. 04. 06 Obvestilo CSD o odpustu B. iz KOMZ, nastanitvi v KCM, nudenju SVS. B. izraža željo o nastanitvi v stanovanjsko skupino. Zaradi hudega ignoriranja ji preti izključitev iz KCM. Ker gre za akutno situacijo, se predlaga sklic internega kriznega tima.
- 169) 18. 04. 06 Pogovor. Strokovna delavka je predstavila primer na strokovnem kolegiju centra za soc. delo. B. pokaže roko, v katero si je vrezala besedilo. Pravi, da zato, da občuti, da je živa. Želi dokončati šolo in oditi iz KCM. Njeni cilji, kako to storiti, zaenkrat niso realni. Sanja, da poje veliko tablet in umre. Strokovna delavka ji pove, da je v skladu z etiko dolžna ukrepati, če je to res. Če se bo to ponavljalo, bo treba obvestiti tudi zdravstvo. Zavedati se mora teže svojih izjav. Če je res v stiski, kar je dovoljeno vsakemu izmed nas, če ne zmore več, bo poskrbljeno za ustrezno strokovno pomoč. B. ne želi nobene pomoči. Na vprašanje, »Kako naj vem, da ne boš naredila kaj nepremišljenega?«, odgovori: »Obljubim, da ne bom.«. Skleneta dogovor, ki se ga bosta držali obe. Ko bo zopet razmišljala o samomoru, se bo obrnila na strokovne delavce. Dogovor pa vsebuje tudi, da v času od 18. 04. do 18. 05 ne bo delala samomora. To je bil predlog B.
- 170) 19. 04. 06 Obvestilo KOMZ o nudenju osebne pomoči na CSD.
- 171) 22. 04. 06 Izjava o izhodu, ko jo pride iskat mati.
- 172) 22. 04. 06 Elektronsko sporočilo očetu o ocenah ter o izhodu.
- 173) 25. 04. 06 Obvestilo od CSD - dogovor za osebno pomoč. Nov termin, ki ga določi B. Zdajšnji odpade zaradi ogleda stanovanjske skupine.
- 174) 26. 04. 06 Odgovor CSD - dogovor za osebno pomoč. Strinjanje z določenim datumom.
- 175) 27.–30. 04. 06 3 elektronska sporočila očetu o izletu v tujino z materjo, ogledu predstave naslednji dan in odhodu v mesto z materjo.
- 176) 08. 05. 06 Oče kliče in želi govoriti z B, ki je še ni iz šole. B. se izgovarja na maturitetne izpite dopoldan in prevoz. Pogovor sledi.
- 177) 08. 05. 06 Pogovor. B. se vrne iz šole, sledi pogovor glede včerajšnje odsotnosti, ko ni jasno sporočila o popoldanskih aktivnostih. Če pride do kakršnih koli sprememb, naj jasno obvesti zaposlene, v kolikor je potrebno, starše, sicer bo sama nosila disciplinske posledice.
- 178) 11. 05. 06 Dopis očeta. Poslano na inšpekcijo. Pritožba očeta zaradi izdaje osebne izkaznice hčerki, zaradi izleta v Italijo ter zaradi zamude iz šole.

179) 11. 05. 06 Dopis očeta direktorici CSD o klicanju strokovnih delavk iz KCM. Oče meni, da ga kličejo, ko jim je dolgčas in bi se rade pogovarjale. Ne dovoli več, da se ga kliče po telefonu, zahteva poslano pošto v skladu z zakonom o upravnem postopku. Opozarja, da naj se hčerke ne obremenjuje z nekimi domovi in menjavo šole, naj ne dajejo obljub, ki niso izvedljive. Zahteva, da on sam sodeluje v vseh postopkih.

180) 11. 05. 06 Zapis o obravnavi na sodišču, kjer mati ureja preživnino.

181) 11. 05. 06 Vodja KCM odgovarja na pritožbe s strani očeta. Meni, da so popolnoma neutemeljene in žaljive. Materi ni bila odvzeta roditeljska pravica, prav tako pa B. osebni dokument pri svojih letih potrebuje. Izlet je nanjo vplival pozitivno, oče tega na žalost ni mogel oceniti, ker se že dolgo nista videla. Žaljiva so tudi predvidevanja, da strokovni delavci niso vedeli, kje se nahaja B. Vse ugotovitve so bile takoj posredovane očetu. B. v KCM postavljajo pravila, res pa je, da je treba razumeti tudi to, da doma ni lahko zapustiti, da je hudo, ko nisi slišan in upoštevan kot oseba.

182) 11. 05. 06 Revidiranje individualnega načrta.

183) 22. 05. 06 Predlog disciplinskega ukrepa zaradi celodnevnega izostanka od pouka. Razprava o tem, ali si zasluži organiziran izlet v tujino.

184) 30. 05. 06 Pogovor. B. noče povedati, s kom je preživela dan, ko ni bila v šoli. Opozorjena je na svoje manipuliranje in izsiljevanje.

185) 31. 05. 06 Telefonski pogovor z razredničarko. B. mora prinesiti opravičilo za izostanek od pouka pretekli teden.

186) 01. 06. 06 Telefonski pogovor z razredničarko. Šolskega tabora se je B. udeležila že lansko leto, tako bo letos z ostalimi dijaki pomagala v knjižnici.

187) 05. 06. 06 Obvestilo razredničarki. B. bo danes zaradi obravnave na sodišču odsotna.

188) 02. 06. 06 Obvestilo očetu o plačilnem nalogu za ekskurzijo v drugem letniku.

189) 05. 06. 06 Zapisnik s sodišča. Zapisnik o nepravdni zadevi o spremembi dogovora o preživnini, ki se preloži zaradi izostanka očeta, ki se opraviči iz zdravstvenih razlogov. Priloži zdravniško potrdilo.

190) 05. 06. 06 Izjava na zapisnik. Izjava o vpogledu v dokumente in osebno mapo B., ki dovoljuje vpogled vanjo določenim strokovnim delavcem in prepoveduje posredovanje podatkov nepoklicanim osebam.

- 191) 13. 06. 06 Odločba CSD o odvzemu. Po uradni dolžnosti se B. očetu odvzame in namesti v stanovanjsko skupino. Z namenom preprečitve nastanka nepopravljive škode pritožba zoper to odločbo ne zadrži njene izvršitve.
- 192) 15. 06. 06 Ocene B. so vse pozitivne.
- 193) 16. 06. 06 Pokliče oče. Zahteva telefonski pogovor s hčerko. B se z njim ne želi pogovarjati, strokovni delavec mu pove, da jo v pogovor ne more prisiliti. Oče zahteva ime in priimek strokovnega delavca, nato odloži.
- 194) 12. 06. 06 Vloga za prešolanje v 3. letnik. Vloga za prešolanje na eno izmed šol v kraju, kjer je stanovanjska skupina, kar je tudi pogoj za vključitev vanjo.
- 195) 12. 06. 06 Priporočilo za vpis. Priporočilo za vpis v tretji letnik, ki ga pošlje vodja KCM in matični CSD.
- 196) 19. 06. 06 Obvestilo o pozitivnih ocenah B. Nazaj pridobi vse bonitete.
- 197) 26. 06. 06 Telefonski klic. Na šoli so prejeli priporočila KCM in CSD, B. ima datum, ko je vabljen na razgovor.
- 198) 27. 06. 06 Izjava o odhodu iz KCM. B. se po temeljitem razmisleku odloči, da prekine z bivanjem v KCM. Z današnjim dnem ga zapušča, do konca poletja bo pri babici.
- 199) 27. 06. 06 Zapis o odhodu iz KCM. B. zapusti KCM. Iskat jo je prišla babica, ki je zagotovila, da lahko do konca počitnic B. biva pri njej.
- 200) 27. 06. 06 Obvestilo o odhodu iz KCM očetu in materi. B. zapušča KCM, bivala bo pri babici, od tam bo na podlagi odločbe nameščena v stanovanjsko skupino.
- 201) 27. 06. 06 Elektronsko sporočilo o odhodu iz KCM za CSD.
- 202) 28. 06. 06 Elektronsko sporočilo o odhodu iz KCM očetu.
- 203) 29. 06. 06 Klical oče, ki je želel govoriti z vodjo KCM. Strokovna delavka mu razloži, da je v bolniškem staležu, s kakršnimi koli vprašanji pa se lahko obrne na CSD.
- 204) 29. 06. 06 Zahteva za pojasnilo. Oče zahteva pojasnila, zakaj se je hčerka odločila za odhod iz KCM ter poudarja, da je še vedno zakoniti skrbnik.
- 205) 04. 09. 06 Izredni inšpekcijski nadzor, ki je bil podan 19. 06. 2006 in naj bi bil izveden glede napačnega postopka pridobitve osebne izkaznice B. in kršitve 113. člena ZZZDR, se zaradi napačnih očitkov ne izvede.
- 206) 05. 09. 06 Zapisnik o razgovoru s strokovnimi delavci in delavkami ter prevzemu dokumentacije v postopku inšpekcijskega nadzora.

207) 05. 09. 06 Potrdilo o prevzemu dokumentacije za inšpekcijski nadzor.

208) 09. 09. 06 Evalvacija obravnave. Zgodovina in evalvacija. Uspešno konča letnik, se prepíše na šolo v drugem kraju. S prostovoljnim delom se konča SVS, spremljali jo bodo še eno leto in ji ob njeni želji nudili vso možno pomoč.

4.2 KLJUČNA OBDOBJA V KRONOLOGIJI PRIMERA

maj 2005 – julij 2005

Sprejem v KCM. Raziskovanje trenutne situacije. Oče zahteva, naj se B. vrne domov, kar sama odločno zavrača.

julij 2005 – avgust 2005

Čutiti je napredek v odnosih med očetom in hčerjo. Sklene se dogovor o obiskih doma, ki jih oče izkoristi za prepričevanje B., naj se vrne domov. Oče začne vršiti pritisk nad strokovnimi delavci.

avgust 2005 – oktober 2005

Pritisk očeta nad strokovnimi delavci se stopnjuje. Inšpekcijska služba opravi prvi izredni nadzor. Začenja se intenzivno delo z B., v katerega se vključijo tudi zunanje službe.

oktober 2005 – marec 2006

B. gre na ogled stanovanjske skupine. Oče se z namestitvijo v stanovanjsko skupino ne strinja. Prav tako ne uredi zdravstvenega zavarovanja, noče plačati zobozdravnika, ne plačuje položnic za šolske obveznosti, B. ne da žepnine. Oče zahteva redno obveščanje o njenih izhodih. Šolski uspeh B. nazaduje.

marec 2006 – april 2006

Negativnen odnos očeta do hčere in izogibanje obveznostim do nje se nadaljujejo. B. ponaredi dogovore o vračilu knjig. Vedno bolj se zapira vase, zavrača hrano, navaja ne spi. Sprejeta na KOMZ. Med vikendi pa je v KCM.

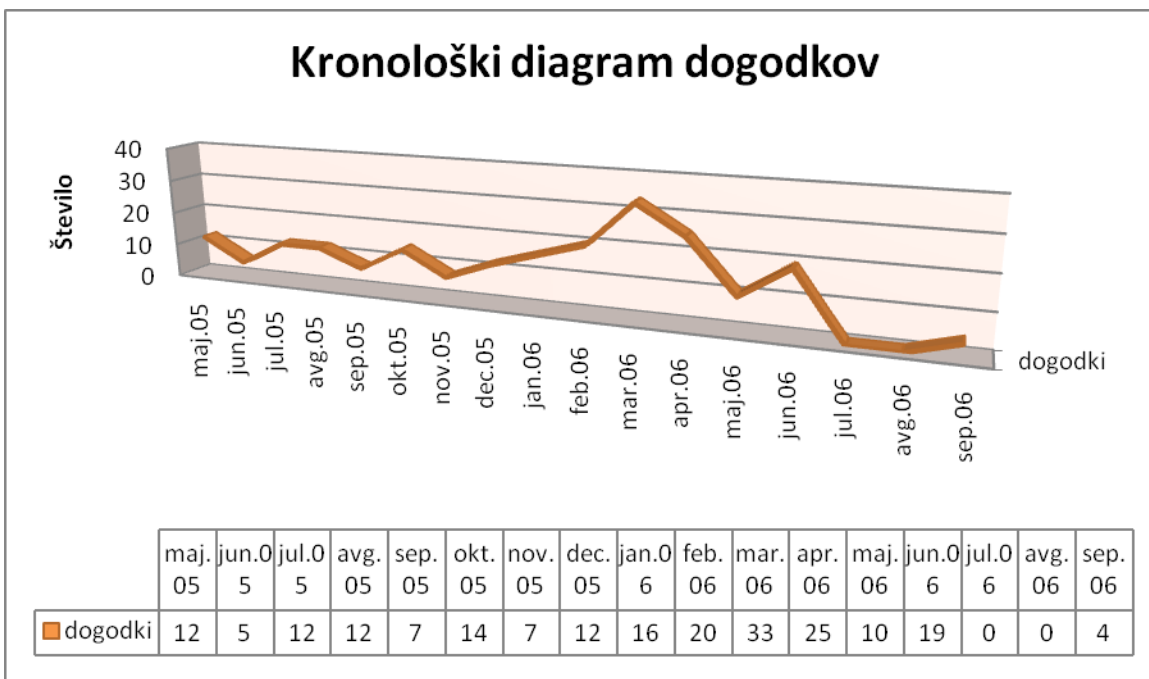
april 2006 – junij 2006

Oče jo na KOMZ ne obišče, obljublja, da se bo odrekel skrbništvu, nato pa si z materjo premislita. B. je depresivna, ne spoštuje pravil, v roke si s tehničnim svinčnikom vriše besedilo. Sklene se dogovor o ponovnem ogledu stanovanjske skupine. Oče nadaljuje s pisanjem dopisov na CSD in inšpektoriat.

junij 2006 – september 2006

Obravnavana na sodišču za preživnino. B. izdelava letnik s pozitivnimi ocenami. CSD izvede odločbo o odvzemu, kateri sledi odhod iz KCM k babici. B. se prepriša na drugo šolo in odide v stanovanjsko skupino. Predlog za inšpekcijski nadzor s strani očeta je bil zavrnjen.

4.3 GRAFIČNI PRIKAZI DOGODKOV IN NJIHOVA INTERPRETACIJA

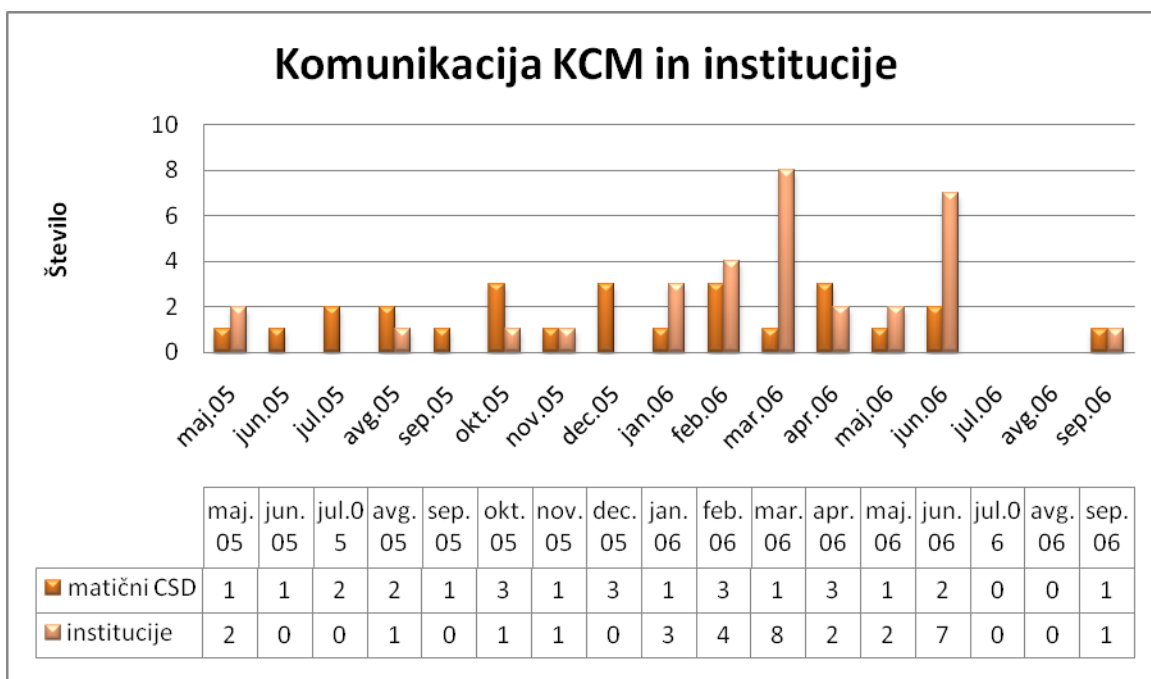
Iz grafa je razvidno število dogodkov in še pomembneje njihova dinamika. Relativno enakomernemu poteku z rahlim vrhom v oktobru, sledi postopno naraščanje od novembra pa vse do januarja naslednjega leta. Sunkovit vrh število dogodkov doseže v marcu. V naslednjih dveh mesecih počasi upadajo in zopet sunkovito narastejo v juniju. Ta, zadnji vrh pomeni odhod B. iz KCM.

Od maja do septembra je potekalo raziskovanje situacije. Po sprejemu, razgovorih z vpletenimi, izvedenem strokovnem timu in odporu s strani očeta v prvem mesecu sledi rahlo zatišje. Interpretiramo ga lahko kot privajanje vpletenih na novo nastalo stanje. V tem mesecu je delo individualno. Število dogodkov naraste, njihovo število v naslednjih dveh mesecih je posledica intenzivnega dela z vsemi vpletenimi.

Oktoberski vrh je posledica obiska stanovanjske skupine, spremljajoče komunikacije med institucijami ter individualnih razgovorov, ki so bili opravljeni v tem času.

Od novembra do februarja se pritiski očeta stopnjujejo, tako tudi število negativnih situacij. Temu primerno se povečuje število razgovorov z očetom in z B. Situacija doseže svoj vrh s hospitalizacijo B., ki je hkrati tudi vrh v številu skupnih dogodkov.

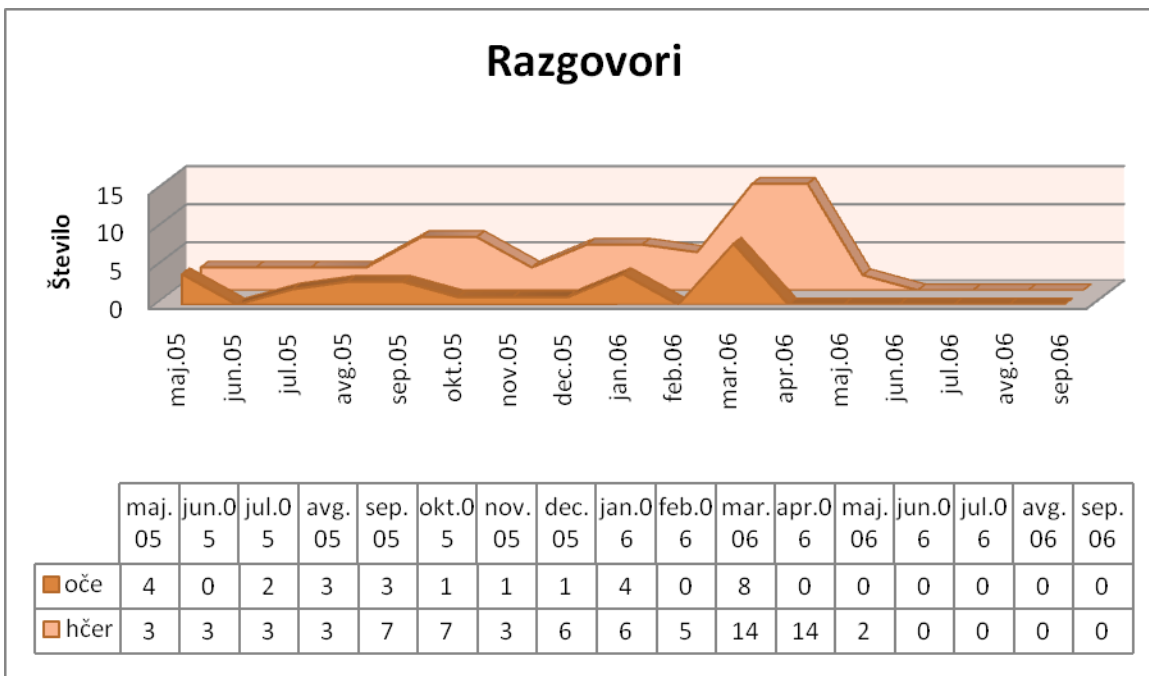
Zadnji vrh se zgodi v juniju, z odhodom B. iz KCM. Septembrski dogodki so posledica komunikacije med institucijami, ki hkrati pomeni zaključek dogajanja v KCM.

Komunikacija med CSD in KCM poteka v rednih, mesečnih časovnih intervalih. Zajemajo obnovo dogodkov preteklega časovnega obdobja v obliki poročil ter njihovo evalvacijo.

Pod ostalimi institucijami je zajeta komunikacija med šolo, DMZ, stanovanjsko skupino, KOMZ in sodiščem, ki se s časom spreminja, glede na potrebe in situacijo. Vrh dosežejo v marcu. Junij je čas odhoda B. iz KCM, realizira se zakonska podlaga za odvzem in namestitev, prepis na drugo šolo. Septembra sledi še evalvacija.

Prikazano je število razgovorov, ki so bili opravljeni kot del PSP ob sprejemu, ter v okviru kontinuirane osebne pomoči v času bivanja.

V slednji se z individualnimi razgovori mladostniku pomaga z nasveti, informacijami, ki mu pomagajo pri orientiranju v razvijajoči se situaciji. Deležen je podpore in zastopanja.

Skupni razgovori pomenijo prepoznavanje teže situacije in možnosti iskanja skupnih rešitev oz. rešitev, ki so v največjo korist mladostnika.

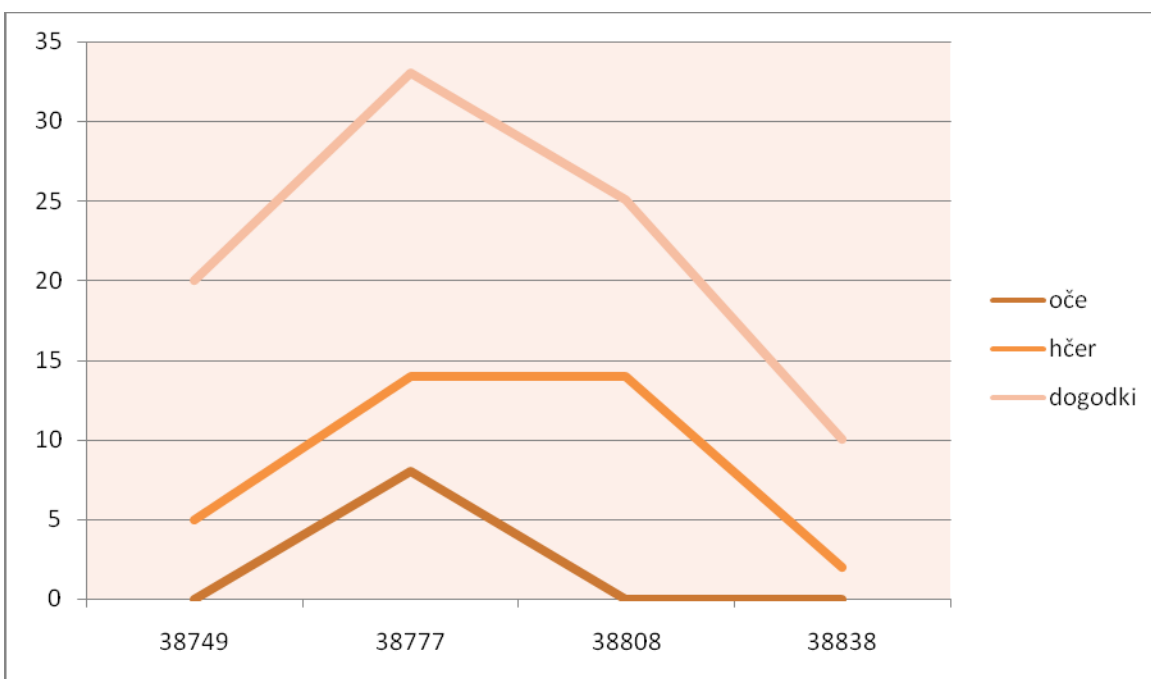
Razgovori so razčlenjeni po akterjih. Sledimo torej pogovorom strokovnih delavcev s hčerko in z očetom, ki je imel pri poteku in razvoju dogodkov od družinskih članov, nesporno, največjo vlogo.

Po začetnih razgovorih se oče v mesecu juniju nekoliko umakne. Število pogovorov se od julija do septembra poveča in so poskus usmerjanja očetovih reakcij in delovanja. Svoj prvi vrh število razgovorov doseže januarja, kar je posledica očetovih ponavljajočih se aktivnosti, katerih posledice občutijo predvsem hči in tudi strokovni delavci.

Drugi vrh je v marcu, vendar število razgovorov z očetom že v naslednjem mesecu strmo pade.

Tako se razgovori z očetom končajo. Ves čas pa je prisotno obveščanje očeta o hčerinih aktivnostih, ocenah in izhodih, tudi na njegovo zahtevo, preko e-pošte in telefona.

Razgovori z B. potekajo kontinuirano, ves čas dogajanja, in so v času osebne stiske prisotni v večji meri, v številu, ki je odvisno od situacije.

Iz grafa je razvidna korelacija med dogodki ter številom razgovorov. Predvsem je zanimiv vrh skupnih dogodkov. Osebni razgovori z B. potekajo ves čas stiske, medtem ko število razgovorov z očetom že pred razpletom situacije drastično upade.

4.4 ANALIZA DELA PO LUSSIJEVIH METODIČNIH NAČELIH

4.4.1 Načelo vsestranske koristnosti

Pomeni prizadevanje za problemsko rešitev, ki je koristna za vse udeležence v primeru, ne glede na to, ali so stranke ali ne. V smislu systemskega socialnega dela je problem optimalno rešen takrat, ko udeleženci dospejo v funkcionalno razmerje, ki pomeni skupno korist zveze.

Interpretacija: Poskus iskanja rešitve, ki bi bil v korist vseh, tako očeta kot hčerke in matere. S pomočjo mediacije, pogovorov, reševanja stisk, upoštevanja želja vseh vključenih.

4.4.2 Načelo interpozicije

Systemsko socialno delo je interaktivnost in ima v temelju mediacijski pomen. Socialni delavec mora v tem sistemu iskati težišče med bližino, ki mu omogoča osebno vplivanje na odnos, in oddaljenostjo, ki mu daje možnost kritičnega pogleda na situacijo ter mu omogoča ravnanje.

Interpretacija: Bližina med varovanko in strokovnimi delavkami je razvidna iz zapisov vsebine pogovorov in kaže na zaupen odnos. Razvidna je tudi sposobnost strokovnih delavcev za kritičen pregled dogajanja in primerno reagiranje.

4.4.3 Načelo komunikacije (načelo kontakta)

Pomeni iskanje stika z vsemi udeleženci v primeru, kljub temu da se morda želijo temu stiku izogniti.

Interpretacija: Problemska situacija je bila obravnavana z udeležbo vseh zanjo relevantnih oseb.

4.4.4 Načelo instrumentalne definicije problema

To načelo povezuje vse, za reševanje problema in iskanje rešitve pomembne osebe, glede na skupno dojetje problema. Pomembne osebe spremeni v udeležence v rešitvi. Dogovorijo se delni cilji ter uresničljive naloge.

Interpretacija: Dogovori z očetom na timih, individualni načrti, evalvacije individualnih načrtov B. B. deluje kot udeleženka v rešitvi tako, da izpolnjuje zadane cilje, kot so šolske obveznosti odnos do vrstnikov.

4.4.5 Socialno ekološko načelo

Socialni delavec mora v svojem delovanju krepiti, aktivirati podpirati primarno obstoječe mreže oz. le-to vzpostaviti, če je mogoče v njihovem socialnem kontekstu. Poleg tega pa mora v medsebojna življenjska razmerja posegati zadržano in skrbno, toliko, kot je v danih okoliščinah nujno.

Interpretacija: Poskus aktiviranja naravne socialne mreže je zaznati ves čas procesa reševanja problema. Pogovori z očetom, materjo, poskus obiskov na domu, pogovori, opora, strpnost v procesu.

4.4.6 Načelo pogajanja

Pomeni aktivno posredništvo socialnega delavca v motiviranem problemskem pogajanju, v organiziranje pogovorov s tem namenom, ki naj potekajo neposredno.

Interpretacija: Reševanje problemov je potekalo neposredno. Prostor za pogajanje je bil odprt na timskih sestankih, tako za očeta kot za hčer. Reševanje težav med strokovnimi delavci in B. je prav tako potekalo neposredno, B. je bilo omogočeno sodelovanje pri pogajanjih, tudi pri vsakodnevni aktivnostih. Upoštevali so njene želje, ko je prosila za izhode, pripravljene so bili iskati tudi druge načine razrešitve problema. To se je B. zdelo pomembno.

4.4.7 Načelo sodelovanja

Pomen sodelovanja z vsemi, za problem pomembnimi tretjimi.

Interpretacija: Sodelovanje strokovnih delavcev s CSD, šolo, stanovanjsko skupnostjo, KOMZ, dispanzerjem za mentalno zdravje, za odvisnosti, pediatrom, razredničarko, knjižničarko, materjo, babico itd.

4.4.8 Načelo odpiranja problema

Odpiranje poti rešitve z eno izmed naslednjih taktik: ne pomaga več, loti se kake s problemom obremenjene osebe, sproži krizo, okrepi negativno, zahteva kaj nemogočega.

Interpretacija: Strokovna delavka ponudi možnost zamenjave položaja. Kaj bi B. storila če bi bila na njenem mestu.

4.5 REFLEKSIJA PRIMERA S STRANI SOCIALNE DELAVKE

Za B. pove, da je bila v začetku bolj nevtralna in je delala samo to, kar ji je bilo naročeno. Vse, kar se je dogajalo v zvezi z njo – stiki s staršema, timski sestanki, kontakti z gimnazijo, svetovalno službo, itd., – so ji razložili. Pridobili so njeno soglasje in jo potem tudi seznanili z izsledki. Na vse postopke je imela vpliv. Delo strokovne delavke je bilo, da ji razloži pomen in razplet dogodkov. Socialni delavki se je zdelo pomembno predvsem to, da je pridobila njeno zaupanje, njeno prepričanje, da dela vse v njeno korist.

Med bivanjem v KCM je doživljala B. kot ranjeno dekle, zaznamovano s psihičnim nasiljem. Nihala je v razpoloženju. Strokovna delavka je imela občutek, da jo je strah izstopiti iz kroga nasilja. Imela je slabo samopodobo, prepričana je bila, da je z njo nekaj narobe. Po drugi strani pa pravi, da je to dekle, ki ima rada pisano besedo in se rada druží.

B. je bivanje v KCM na začetku pomenilo to, da je šla stran od očeta. S tem je pridobila tudi svobodo v razmišljanju, aktivnostih, prijateljevanju in izhodih.

Namen kratkotrajnega bivanja v KCM je skrb strokovnih delavcev za varnost otrok in mladostnikov. Pri dolgotrajni namestitvi, kot v tem primeru, pa je prišlo tudi do osebnega odnosa. Strokovna delavka je bila zadolžena za vzgojo, šolanje, učenje, skrb za izhode ter druženje z vrstniki. Spoznala je tudi njenega fanta. Bilo je veliko osebnih pogovorov, spoznavanja ljudi, ki ji želijo dobro. Strokovna delavka je v tem primeru prevzela vlogo starša.

V času nastanitve se je B. naučila komunikacije, jasnega izražanja lastnih potreb, poslušanja, pospravljanja, kuhanja. Spoznala je, da si ne moremo nikogar lastiti in da ima vsak pravico do svojih čustev. Prepoznala je vzorec, ki ga je prinesla od doma, to je nadzor nad drugimi.

Zdaj, ko gleda nazaj, ne bi ničesar spreminjala niti ne bi ravnala drugače. Osreči jo to, da so se stvari prav iztekle.

5. RAZPRAVA

5.1 POVZETEK NAJPOMEMBNEJŠIH UGOTOVITEV TEORIJE

Mladost je danes družbeno težko opredeljiva. Namreč nima več zgolj namena priprave na življenje. Ni zgolj čas razreševanja krizne identitete mladostnika. Prisotna je vse daljša odvisnost od družine, tako v ekonomskem kot kulturnem smislu, umikanje v zasebnost itd.

Posledica tega je način razreševanja krize. Zanja domnevamo, da v večini ne poteka več s samoraziskovanjem, temveč prevzemanjem le-tega od avtoritet. Pojem mladosti ni enoznačen, temveč se razprši na eno od možnih izbirnih poti posameznika.

Specifični problemi mladosti, na primer preživljanje prostega časa, kot eden od možnih problemov današnje generacije, daleč zaostajajo za ekonomskimi težavami. Vračanje k ekonomskemu kapitalu ter tradicionalnim družbenim vrednotam lahko razumemo kot posledico družbene situacije, ki pa ni vzročno povezana z izgubljanjem pomena prijateljstva, družine in ostalih, mladim pomembnih vrednot.

Poleg ovir, ki jih mladim danes predstavlja družbena situacija, pa lahko dejavnike tveganja za konflikt z okoljem predstavlja tudi posameznikova sposobnost in pripravljenost prilagajanja omejitvam v njegovem okolju. Ta je posledica njegove socializacije skozi družino, osebnih značilnosti, socialnega okolja ter tudi duševnih motenj. Dejavniki zaščite pa ravno obratno mladostnika ščitijo pri njegovi socializaciji. Omeniti velja še socialno ranljivost kot pojem v odnosu mladostnika do institucij, ko je le-ta bolj izpostavljen njihovem nadzoru in sankcijam, kot pa ima od institucionalnega posega koristi.

Institucionalno varstvo je s procesom deinstitucionalizacije in normalizacije pričelo uvajati nove oblike obravnave mladostnikov v stanovanjskih skupinah. Za hitro namestitev in umik iz ogrožajočih situacij pa je v Sloveniji nastala mreža kriznih centrov za mlade.

Pojavljajo se tudi že nove potrebe po namestitvah mladih, v obliki programa, ki ponuja bivanje z možnostjo strokovne pomoči, ki pa naj bi bila prostovoljna izbira. Potreba je posledica različnih situacij, ki mlade potiska v odkrito ali prikrito brezdomstvo. Le-te se je potrebno naučiti prepoznati, ugotoviti pa je potrebno tudi število mladostnikov, ki so v rejništvu in drugih situacijah samo zaradi nerešenega stanovanjskega problema in načrtovati ustrezne rešitve.

Socialno delo kot veda se je rodilo z začetkom prejšnjega stoletja. Ime samo nam pove, da v prvi vrsti ne pomeni statusa, miloščine ali človekoljubja. Socialno delo govori o pomoči, o ustvarjanju, torej delu.

Znanost socialnega dela se začne razvijati na šolah za socialno delo. Spada med dejavnosti in poklice, ki so najprej vzpostavili svoje delovanje, šele nato pa se je oblikovala teorija te dejavnosti. Vplivi na teorijo socialnega dela so na začetku razvoja prihajali predvsem od zunaj, sedaj pa njen razvoj preko raziskovanja in akademskega raziskovanja vodi sama.

Koncept samoučinkovitosti mi pomeni povezavo med strokovnim delavcem, teoretičnim na eni in praktičnim znanjem na drugi strani. Pomeni njegovo izoblikovanje s posrednimi in neposrednimi izkušnjami v povezavi z okoljem, v katerem bo deloval.

5.2 POVZETEK RAZISKOVALNEGA DELA

V raziskovalnem delu diplomske naloge so se mi pojavljala specifična vprašanja v povezavi z delovanjem in interakcijo v procesu reševanja problema in kako le-ta poteka. Odgovore sem pridobil s pregledom dokumentacije, intervjujem z varovanko in strokovno delavko ter v povezavi z znanjem teorije.

Zanimali so me načini ravnanja strokovnih delavcev, ki so jih le-ti uporabljali pri delu z varovancem in družino B. V okviru prve socialne pomoči v kriznem centru, katere značilnost je prepoznavanje kritičnosti situacije in naprej, preko osebne pomoči, so potekali individualni ter skupni razgovori z varovanko in starši, v skladu z zastavljenimi cilji. Pri delu z družino in varovanko so bili uporabljeni vsi načini ravnanja systemskega socialnega dela, in sicer svetovanje, pogajanje, interveniranje, zastopanje, priskrbovanje in oskrbovanje.

Kakšen je pomen dejavnosti posameznika v kolektivu? V času nastanitve v KCM je zabeleženih 208 dogodkov, od tega 76 individualnih razgovorov z varovanko, skupaj z ostalimi osebnimi pogovori pa število razgovorov preseže polovico vseh skupnih dogodkov. Število razgovorov kaže na učinkovito vzpostavljeno komunikacijo med strokovnimi delavci in varovanko ter tako vzpostavljen dogovor o sodelovanju, osebni odnos, ki je temelj nadaljnjemu ravnanju v okviru systemskega socialnega dela. Dogovori o opravljanju socialno varstvenih storitev, individualni načrti, njihovo vrednotenje in redefiniranje sem vrednotil in evidentiral kot del individualnih razgovorov. Pomenijo instrumentalno definicijo problema in sestavni del osebnega vodenja v konceptu delovnega odnosa.

Izbira za spoprijemanje s situacijo in vložen dolgotrajen trud pri razreševanju le-te kaže na visoko dožemanje samoučinkovitosti strokovnih delavcev. Ta se pojavi kot posledica posrednih in neposrednih izkušenj, prepričevanja in čustvenega stanja. Pozitivne izkušnje lahko vrednotimo kot posledico strokovne podkovanosti in posrednega prenašanje znanja med člani kolektiva, pozitivno prepričevanje, pa se pojavi v kolektivu, ki je med seboj dobro povezan.

Različni vlogi CSD in KCM pri reševanju situacije izhajata že iz različnega namena, poslanstva ustanov. Osnovna dejavnost KCM je tako nudenje zatočišča in strokovne pomoči. Sodeluje z institucijami, ki so potrebne pri obravnavi za razrešitev problematike. Medtem ko CSD kot osrednja ustanova v socialnem varstvu, uredi potrebno za razrešitev situacije, ki je v otrokovo korist.

V mojem primeru je sodelovanje z ostalimi institucijami je potekalo zgledno. Tako komunikacija med matičnim CSD in KCM kot navezovanje stikov ter izmenjava informacij med ostalimi institucijami, v tem primeru šolo, knjižnico, stanovanjsko skupino, sodiščem, pediatrijo, KO za mentalno zdravje, itd.

6. SKLEPI

Generacijo mladih danes pestijo problemi, precej drugačni od tistih, ki so jih doživljale generacije pred njo. Nezaposlenost, pomanjkanje denarja, pritiski v šoli. Vse ostale težave daleč zaostajajo za ekonomskimi. Kljub težavam pa mladi danes vrednot niso osiromašeni.

Mladi spadajo med skupine, ki so najbolj izpostavljene stanovanjskim tveganjem. Država na tem področju stori premalo.

Vzgojni zavodi so se začeli odpirati tekom deinstitucionalizacij. Nastale so nove oblike institucionalnega varstva, mladinski domovi in stanovanjske skupine. Krizni centri so se razvili kot možnost nudenja takojšnje namestitve v primeru kriznih situacij in medinstitucionalnega razreševanja le-teh. Družbene spremembe prinašajo s seboj potrebe po novih oblikah namestitve.

Zgodovina socialnega dela sega v začetek prejšnjega stoletja. Svoje znanje črpa iz števila različnih ved, kar je posledica specifičnih situacij, v katerih se znajdejo njeni uporabniki. V procesu izobraževanja pa v ospredje vse bolj prihaja lastno raziskovanje in akademsko izobraževanje.

Metode SD so sestavljene iz metod, spretnosti in teorije, ki jih koncept samoučinkovitosti zajame kot temelj dobrega delovanja. Praktično delo pa nujen del potrjevanja in preizkušanja ter nadgradnje lastnih spretnosti in znanj.

Odločitev za sistemsko reševanje problema, kot posledice funkcionaliziranja socialnih problemskih sistemov, se izkaže za učinkovito. Pokaže se pomen strokovnega delavca kot človeka, njegove samoučinkovitosti, torej znanja in preteklih izkušenj.

Veščina komunikacije ni pomembna le na medinstitucionalni ravni, temveč je temeljno orodje dela v skupini, kolektivu.

7. PREDLOGI

Država bi morala več pozornosti in sredstev nameniti tveganim prehodom – prehodu iz šolanja v poklicno obdobje, obdobju iskanja stanovanja, ustvarjanja družine.

Podpiram predlog programa stanovanj za mlade namenjenih predvsem bivanju in z možnostjo nudenja strokovne pomoči, če mladostnik zanjo zaprosi.

Zanimivo bi bilo vedeti, koliko je mladostnikov, ki so nameščeni v vzgojnih ustanovah zgolj zaradi ne rešene stanovanjske stiske in kakšne oblike namestitve bi izbirali centri za socialno delo in ostale ustanove ob ustreznih alternativah.

8. LITERATURA

1. Bandura, A. 1997. *Self-efficacy: The exercise of control*. New York: W.H.Freeman and company.
2. Center za socialno delo Radovljica: *Poročilo o delu 2006*. 2006. Radovljica: Center za socialno delo Radovljica.
3. Čačinovič Vogrinčič, G., Kobal, L., Mešl, N., Možina, M. 2005. *Vzpostavljanje delovnega odnosa in osebnega stika*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo Univerze v Ljubljani.
4. Fesl Martičevič, M. 2004: *Samoučinkovitost v kontekstu socialne psihologije*. Psihološka obzorja, 13. 3. : 78-106.
5. Flaker, V. 2006. Social work as science of doing: In the praise of minor profession. V: Vito Flaker, Tom Schmid (ur.) *Von der Idee zur Forschungsarbeit*. Wien: Bohlau Verlag.
6. Flaker, V. 1995. *Skupinsko dinamična in institucionalna protislovja prostovoljnega dela (Procesi dezinstucionalizacije služb duševnega zdravja v Sloveniji)*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
7. Flaker, V. 2003. Temeljne in nujne spretnosti socialnega dela. *Socialno delo* 42., 4-5: 237-257. Visoka šola za socialno delo; Ljubljana.
8. Flaker, V. 1998. *Odpiranje norosti vzpon in padec totalnih ustanov*. Ljubljana. *cf.
9. Leskošek, V. 1999. Stanovanje kot pomemben prispevek k samostojnosti mladih. V: Srna Mandič (ured.), *Pravica do stanovanja (Brezdomstvo in druga stanovanjska tveganja ranljivih skupin)*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
10. Mandič, S. 1999. Ranljive skupine, stanovanjske stiske in artikuliranje problemov. V: Srna Mandič (ured.), *Pravica do stanovanja (Brezdomstvo in druga stanovanjska tveganja ranljivih skupin)*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
11. Mesec, B. 2003. Mikro, mezo: ekspanzija, integracija in specifičnost socialnega dela. *Socialno delo* 42, 4-5: 259-270. Visoka šola za socialno delo; Ljubljana.
12. Mesec, B. 2004. Interakcijska teorija socialnega dela s posameznikom. *Socialno delo* 43, 5-6: 231-253. Visoka šola za socialno delo; Ljubljana.

13. Mesec, B. 1997. *Metodologija raziskovanja v socialnem delu II, študijsko gradivo za interno uporabo*. Visoka šola za socialno delo; Ljubljana.
14. Milošević Arnold, V. 1989. *Socialno delo*. Ljubljana: Samozaložba.
15. Milošević Arnold, V., Poštrak, M. 2003. *Uvod v socialno delo*. Ljubljana: Študentska založba.
16. Mulej, M., Peršin M., 1996. *Oblike institucionalnega varstva in vzgoje otrok in mladostnikov v Sloveniji in tujini*. Ljubljana. Visoka šola za socialno delo.
17. Poštrak, M. 2003. *Kaj posebnega lahko ponudi socialno delo pri delu z mladimi*. *Šolsko svetovalno delo*, VIII, 3/4: 26-33.
18. Rihter, L., Rode, N., Kobal, B . 2004. Izhodišča za oblikovanje sistema evalvacije izvajanja socialnovarstvenih programiv. *Socialno delo*, 43, 5-6: 257-263. Visoka šola za socialno delo; Ljubljana.
19. Skalar, V. 2000. Vzgojni zavodi v funkciji preprečevanja delikventnosti in disocialnosti pri otrocih in mladostnikih. V: Alenka Šelih (ur.), *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih*. Ljubljana: Bonex.
20. Stojanović, N. 2002. *Vloga kriznega centra za mlade v institucionalni mreži socialne oskrbe (študija primera na ljubljanskem kriznem centru)*. Ljubljana. Visoka šola za socialno delo; Ljubljana.
21. Stritih, B. 1998. Na poti k avtonomiji socialnega dela kot stroke in znanosti. *Socialno delo* 37, 3-5: 159-168. Visoka šola za socialno delo; Ljubljana.
22. Tomori, M. 2000. Psihosocialni dejavniki pri mladoletnem prestopništvu. V: Alenka Šelih (ur.), *Prestopniško in odklonsko vedenje mladih*. Ljubljana: Bonex.
23. Ule, M.. 2002. Mladina: Fenomen dvajsetega stoletja. V: Vlado Miheljak (ur.), *Mladina 2000: Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino. (Šentilj): Aristej.
24. Ule, M., Rener, T., Mencin Čeplak, M., Tividar, B. 2000. *Socialna ranljivost mladih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, urad Republike Slovenije za mladino.(Šentilj): Aristej.
25. Ule, M., Kuhar, M. 2003: *Mladi, družina, starševstvo*. Center za socialno psihologijo, Fakulteta za družbene vede; Ljubljana.

26. Ule, M. 1999. Stoletje družine. V: Mirjana Ule, John R.Gills (ur.), *Mladina in zgodovina: tradicije in spremembe v evropskih starostnih odnosih od 1770 do danes*. (Šentilj): Aritej.
27. Ule, M; Miheljak, V. 1995. *Pri(e)hodnost mladine*. Ljubljana: DZS.
28. Vavpotič, V. 2007. *Konceptualizacija dnevnih centrov za mlade v okviru centrov za socialno delo*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede.
29. Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih, Ur.L. RS, št. 69/200

9. POVZETEK

Mladostniki so družbena skupina, ki je danes še posebej ogrožena. Slaba zaposljivost, nekonkurenčnost na trgu stanovanj itd. jih postavljajo v nezavidljiv položaj. Zaradi dodatnih vzrokov, ki pripeljejo do odstopanja od socializacijskih vzorcev družbe, pa se kmalu pokaže potreba po institucionalnem varstvu ogroženih mladostnikov.

Opravil sem kvalitativno raziskavo v obliki študije primera. V njej sem želel prikazati kompleksnost obravnave posameznega primera, pomen odnosa med strokovnim delavcem in varovancem, pomen medinstitucionalne obravnave problema, dobre skupinske dinamike in uporabo sistemskih načel socialnega dela.

Preko kvalitativne analize ter rezultatov ankete sem izvedel načine delovanja strokovnih delavcev, ki so pri svojem delu izvajali individualne ter skupne razgovore z vsemi vpletenimi, ter da so bili pri delu z družino pravilno uporabljeni vsi načini ravnanja sistemskega socialnega dela. Pokazala se je dobro vzpostavljena komunikacija med vsemi vpletenimi in pomembnimi drugimi v problemski situaciji. Pomen zaznavanja visoke samoučinkovitosti, ki je posledica pozitivnih izkušenj kot strokovne podkovanosti, ter kolektiva, ki skrbi za prenašanje znanja in pozitivnega prepričevanja.

Prišel sem do zaključka, da generacijo današnjih mladih pestijo drugačni problemi. Ti mladi spadajo med skupine, ki so najbolj izpostavljene stanovanjskim tveganjem.

Oblika institucionalnega varstva se razvija naprej. Od vzgojnih zavodov, njihove deinstitucionalizacije do novih oblik institucionalnega varstva. Družbene spremembe pa prinašajo s seboj potrebe po novih oblikah namestitve.

Predlagal bi večjo pozornost države, ki naj jo nameni tveganim prehodom mladostnikov od šolanja k poklicnemu obodbju, pri iskanju stanovanja, ustvarjanja družine. Ter pa iskanje načinov izvedbe novih vrst programov mladinskih stanovanj z možnostjo nudenja strokovne pomoči.

10. PRILOGE

10.1 OSNOVNA KRONOLOGIJA DOGODKOV – PREPIS DOKUMENTOV Z DELNIM OPUŠČANJEM

19. 05. 05 – Uradni zaznamek o sprejemu

B. ne želi domov iz šole. Strokovna delavka jo je na njeno željo in zaradi varnosti spremila v krizni center. B. se boji očeta, ne prenese več njegovih groženj, nadzora, žaljenja. Zadnji teden nič ne je, gre ji na bruhanje. Noče domov. Starša sta razvezana, a tudi k materi ne želi iti. Dogovori: razgovor z očetom, dogovor o bivanju.

19. 05. 05 – Povzetek razgovora z očetom

Prisotni: strokovni delavci, oče, prijatelj očeta, B.

Oče postavi ultimati, da naj se B. takoj vrne z njim domov. Obema je težko, ne znata najti skupnega jezika. Strokovne delavke predlagajo, da se odločitev za nekaj dni ali tednov preloži. Oče se s tem strinja.

19. 05. 05 – Dogovor o bivanju z izjavo o prostovoljnosti bivanja in popis lastnine (mobitel ter discman)

20. 05. 05 – Uradni zaznamek – lastnina

Oddana lastnina v hrambo strokovni delavki. (mobitel ter discman)

20. 05. 05 – Uradni zaznamek

Kliče oče, zahteva naj mu B. dostavi stvari (mobitel, discman). Strokovna delavka razloži, da danes zaradi organizacijskih ovir to ni možno.

20. 05. 05 – Uradni zaznamek

B. je obveščena, da je klical oče in da želi imeti mobitel in discman. B. pove, da mu teh stvari ne bo izročila, ker jih je kupila mama.

23. 05. 05 – Vabilo na medinstitucionalni tim

Predstavitve ugotovitev posameznih služb in načrtovanje pomoči družini v prihodnje.

24. 05. 05 – Povzetek razgovora

B. pove, kako jo je oče nenehoma zasledoval, ji grozil, jo nadlegoval, tako tudi njene prijatelje in prijateljice. Ne želi si vrnitve domov k očetu. Sledi dogovor o pravilih zaradi pomanjkanja delovnih navad.

29. 05. 05 – Povzetek razgovora z B. mamo

Pove, da jo je klical oče B., ki pove, da letnika verjetno ne bo izdelala. Grozi, da bo B. izpisal iz šole. Mamu zanima, kdaj lahko vzame B. za krajši čas, da bi šli nakupovat oblačila, šli na izlet.

29. 05. 05 – Povzetek razgovora z očetovo partnerko

Želi, da bi se razmere uredile, kar naj bi pripomoglo tudi bivanje v KCM. Pripoveduje o partnerju kot skrbnem in dobrem očetu. Pripravljala ga na dejstvo, da B. ne bo naredila letnika in da to ni tako grozna stvar. Pošilja pozdrave B.

29. 05. 05 – Povzetek razgovora z B.

B. presenečena, ko sliši za pozdrave od očetove partnerke. Pravi, da ji ne zameri za pretekle konflikte. Pove, da bi rada šla v stanovanjsko skupino, ne pa domov.

31. 05. 05 – Povzetek razgovora z očetom

Oče noče plačati mesečne vozovnice za vlak. To stori mati.

02. 06. 05 – Uradni zaznamek

B. se noče vrniti k očetu. Od enajstega leta je z njo komuniciral verbalno nasilno. Bremeni jo, ker za nasilje ne najde povoda. Prepovedoval ji je treninge plavanja, druženje, obiske matere. Nadlegoval je njene prijatelje tudi z grožnjami na domu.

Za očeta pravi, da se boji, da jo bo vedno poskušal nadzorovati, z materjo pa bi rada ohranila stike, ker so se, odkar je v KCM, bistveno izboljšali.

03. 06. 05 – Povzetek razgovora z B.

Pove, da sta bila z očetom pri razredničarki. Prizadela jo je, ker jo je oče ignoriral. Po pregledu ocen je zapustila razgovor. Mati ji bo prinesla oblačila, ki jih potrebuje za tabor.

03. 06. 05 – Povzetek razgovora z B.

Veseli se tabora. Prepričana je, da bo letnik končala s popravnim izpitom iz matematike.

Poleg drugega pove, da je od doma odšla, da si spočije od očeta. Prizadela jo je, ker jo oče ignorira. Z mamom se razume bolje kot kdaj koli prej. Želi si delati čez poletje. Ima občutek, da se ji delovne navade izboljšujejo.

03. 06. 05 – Vloga za podaljšanje bivanja

Prosimo Vas, da B. omogočite podaljšanje bivanja v kriznem centru, dokler se ne zaključi ugotovitveni postopek v Centru za socialno delo.

23. 06. 05 – Uradni zaznamek

B. si ne želi si k očetu. Včeraj, ko je bil na obisku, mu to tudi pove. Poleti želi delati, jeseni pa iti v stanovanjsko skupino.

01. 07. 05 – Uradni zaznamek

Med srečanja očeta in B. je čutiti rahel napredek. Očetov odnos do institucij je bolj pozitiven. B. razmišlja o obiskih očeta doma.

01. 07. 05 – Vloga za podaljšanje bivanja

Z očetom poteka svetovalno delo v smeri urejanja odnosa med njim in hčerjo ter nastavljanje pogojev za bivanje hčerke doma. B. trenutno odklanja vrnitev domov, zato je smiselno podaljševati bivanje v kriznem centru, dokler ne dosežemo skupnega dogovora.

08. 07. 05 – Dogovor o obiskih

Razpredelnica dni, ure in načini poteka obiskov med B. in očetom.

08. 07. 05 – Dogovor o počitniškem delu (strokovna delavka, mati)

Prevzemanje odgovornosti matere za počitniško delo hčere.

08. 07. 05 – Uradni zaznamek

Oče obišče hčerko, kljub pljučnici, ki jo preboleva.

11. 07. 05 – Zaposilo CSD za poročilo

20. 07. 05 – Dogovor o izhodu

20. 07. 05 – Povzetek razgovora z očetom in B.

B. obiski očeta doma ne ustrezajo, po njenem mnenju so brezplodni. Oče bi jo rad prepričal, naj pride domov (V KCM naj bi se je naveličali). Oče z nezaupanjem ruši komunikacijo, ki občasno napreduje.

Dogovor o plačilu inštrukcij. 5 jih plača oče, pet pa B. iz prisluženega denarja. Očetu je ponujena možnost razgovora s strokovno delavko, če bo to potreboval. Določeni novi termini srečanj.

23. 07. 05 – Uradni zaznamek

Oče pride iskat B. v KCM. Ta še spi, zato se strokovna delavka opraviči za zamudo in ker je ni pravočasno zbudila. B. je bila čez deset minut pripravljena na odhod. Oče obveščen tudi o B. novem delavniku.

23. 07. 05 – Uradni zaznamek

Najavi in oglasi se oče, jezen zaradi jutranje zamude B. pove, da se ne držimo stvari, ki smo se jih domenili na sestanku, grozi z direktorico CSD in ministrstvom. Razlog zamude B. je utrujenost, zaspala je že zgodaj. Sledi razgovor o inštrukcijah, zakaj da še niso urejene, in da je to uredil oče. Prepoveduje ji tudi izhode na kopanje in v Ljubljano, v oči pa mu "padejo" tudi hčerini čevlji (bulerji), ki naj bi bili umazani.

27. 07. 05 – Povzetek razgovora

B. skrbi zaradi očetovih groženj glede ministrstva in CSD, ker ni bila pravočasno pripravljena za odhod.

30. 07. 05 – Povzetek razgovora

Oče zjutraj ne pride na dogovorjeni obisk. Klical jo je tudi po telefonu, ter se nanjo drl, zakaj se ne uči, ne pride domov. Strojovna delavka opaža dobro razpoloženje, izginila so tudi pretirana »pozitivna« čustva, dramtiziranje in neustrezno hranjenje. Opaža pa še vedno, da B. pred stiki z očetom postane bolj tiha in zaprta vase.

02. 08. 05 – Povzetek telefonskega razgovora z očetom B.

Oče izrazi nezadovoljstvo nad tem, da je dvakrat prišel po B. in ta ni bila pripravljena na odhod oz. ni hotela z njim. Misli, da ji mama s stiki meša glavo, ker tako hoče nagajati njemu, torej iz nevoščljivosti. Omeni obisk zdravnice, ki naj bi ga obiskali z materjo. Predlaga se stike z mamo pod nadzorom.

05. 08. 05 – Povzetek razgovora z očetom

Med pogovorom o tem, kaj si B. želi od očeta, tj. nenasilno komunikacijo, le-ta sedi v fotelju v pokrčeni in vase potegnjeni drži, kar je znak globoke stiske in odmaknjenosti. Oče išče izgovore za svojo komunikacijo. Oče prosi B., naj zapusti sobo. Pove, da je potekala vzgoja, dokler ni mati navezala stikov, brez težav. Tudi pred ločitvijo naj bi bila do nje nasilna in naj bi pila. Grozi, da bo dosegel prepoved stikov in razčistil odnos zaposlenih na CSD do njegove problematike. Strinja se s tem, da bi bili stiki B. z mamo pod nadzorom.

17. 08. 05 – Zapisnik (prisotni strokovna delavka in B.)

B. izjavi, da se tudi po treh mesecih ne želi vrniti domov. Želi v stanovanjsko skupino, se zaveže, da bo še naprej sodelovala v obravnavi v dispanzerju za mentalno zdravje. Z materjo bo vzdrževala redne stike.

18. 08. 05 – Podaljšanje bivanja v KCM

Ugodena je prošnja za podaljšanje bivanja, vse dokler ne bo sklenjen skupni dogovor z očetom.

18. 08. 05 – Sporočilo za CSD (Povzetek razgovora, prisotni: B., oče, strokovna delavka)

Oče pove, da se B. ne drži dogovorjenega (na en obisk je zaspala, enkrat je kuhala). B. nazaj k očetu ne želi, šla pa bi v stanovanjsko skupino. Oče zahteva, da se B. vrne domov. Komunikacija med očetom in hčerko je še vedno na zelo nizki ravni. Svojih čustev ne kažeta, pogovori so hladni.

18. 08. 05 – Poročilo za CSD

Potek dogodkov in trenutno stanje.

V svojih kontaktih z zaposlenimi v KC in ostalimi otroci je mirna, tiha in ne sili v ospredje. Osvojene ima higienske navade, zadane obveznosti izpolnjuje, a potrebuje veliko pogovora in nekaj opominjanja, da opravi svoje dolžnosti. Močno si želi nadaljevati in končati šolo ter študirati tuje jezike. To so njeni načrti za prihodnost. Za doseg zastavljenega cilja pa bo potrebovala veliko ljubezni, podpore, sprejemanja in spremljanja.

22. 08. 05 – Obvestilo očetu

Oče obveščen o postopkih CSD in usmerjen k strokovni delavki centra. Nadzorovani stiki med mamo in očetom ne pridejo v poštev, ker zanj ni razlogov.

23. 08. 05 – Povzetek razgovora (B. oče, strokovna delavka)

B. pove očetu, da letnika ne bo izdelala zaradi neopravljenega popravnega izpita.

Oče je govoril s profesorji, moti jih, da ne dela domačih nalog, da uporablja mapo. Dogovorijo se, pri katerih predmetih mapo sme uporabljati ter tudi, da jo oče in mati ne bosta izrabljala za medsebojno izmenjavanje sporočil, o plačilu osnovnih potrebščin

za šolo, obisku B. doma, kjer bo pospravila sobo. Strokovna delavka pove, da se B. v KC obnaša zgledno, da ne kadi, ne uživa alkoholnih pijač, kot odgovor na trditev očeta, da je današnja mladina vsa enaka, razpuščena. Pogovor na koncu steče bolj sproščeno, B. ga prosi, da naj privoli, da bo lahko šla v stanovanjsko skupino. Strokovna delavka meni, da po pogovoru obstaja možnost očetove privolitve, kljub temu da bi lahko bila to zanj neke vrste žalitev.

23. 08. 05 – Povzetek obiska doma (B.)

Pospravila je sobo, pomila, obesila perilo, skuhala kosilo, nato pa so oče, stari oče in ona skupaj jedli. Pomila in pospravila je v sobi še tisto, kar se očetu ni zdelo v redu. Oče jo je spustil na računalnik, ker ga je prosila, če lahko pogleda pošto. Komunicirala nista, razen ko se je zadržala nanjo, ker ni takoj storila tistega, kar je zahteval. Nato sta šla v knjigarno, kjer ji je nakupil potrebščine za šolo.

29. 08. 05 – Sklep o nadzoru

Sklep o izrednem nadzoru KCM v zvezi z zadevo B. in posredovanje dokumentacije.

31. 08. 05 – Uradni zaznamek

Mati pokliče v KCM in pove, da sta bili z B. urejali stvari, njeno kolo pa je še vedno pred blokom in da je verjetno v lokalu z dvema prijateljskima.

31. 08. 05 – Povzetek razgovora (B., strokovna delavka)

Strokovna delavka pokliče B. ker jo je mami obvestila, da je B. v lokalu. B. se opraviči, ker ve, da je storila napako, pride v KC. Pravi, da sta se z mamo skregali. Pogovor teče o tem, da se je treba znati postaviti zase, še posebej v službi.

01. 09. 05 – Povzetek razgovora (B., strokovna delavka)

Strokovna delavka in B. sta se ponovno pogovarjali o njenem odnosu z mamo, ki jo zadnje čase zelo obremenjuje. Med pogovorom je B. začela razmišljati, kakšna so njena resnična čustva do mame in očeta. Razočarana je nad staršema, predvsem pa nad mamo, ki se ni dovolj borila zanjo, na prvo mesto je postavila svoje dobro počutje. V njej je kljub temu nejasen občutek, da mora mamo pred očetom zaščititi.

05. 09. 05 – Povzetek razgovora (B., strokovna delavka)

Po obisku očeta je B. v hudi stiski. Je črnogleda in prestrašena. Preverili bosta, kdaj je na vrsti v dispanzerju za mentalno zdravje. Dogovori o šoli, učenju in ostalem.

05. 09. 05 – Povzetek razgovora (B., oče, strokovna delavka)

Razgovor o položnicah, ki jih oče še ni plačal in zato B. ni dobila spričevala. Oče se nato začne pritoževati nad delom institucij, nad B. in njeno mamo. Strokovna delavka ga ustavi, mu pove, da je kot ponavadi pozabil na B. Jutri po šoli bo šla B. iskat k očetu obrazec za prehrano, čeprav tega raje ne bi storila.

18. 09. 05 – Povzetek razgovora (B., strokovna delavka)

Razgovor teče o mami, ki pride samo takrat, ko se želi z B. kregati, jo ponižati in podobno. Pove, da se je prav od staršev naučila izmikanja in laganja in da to počne vedno manj. Na očeta je jezna zato, ker za vsako stvar, ki jo potrebuje, reče, naj pride domov, pa bo dobila. Žalostna je tudi zaradi tega, ker sošolke ne razumejo, da ona denarja nima.

20. 09. 05 – Izjava na zapisnik

O nenasilju v KCM, da B. ne gre domov, da želi končati šolo, iti na fakulteto, v stanovanjsko skupino.

21. 09. 05 – UZ svetovalni razgovor (oče, mati, očetova partnerka, strokovne delavke)

B. bo med tednom v KCM, v nedeljo se vrne. Bivanje doma bo prilagojeno glede na počutje. Vsak teden do konca meseca bo skupni razgovor z očetom, njegovo partnerko in B. v KCM, ki ga bo vodila strokovna delavka, nato se bo odločalo za naprej. Oče in hči nadaljujeta obravnavo v dispanzerju za mentalno zdravje.

22. 09. 05 – Povzetek sestanka (oče, očetova partnerka, B., strokovni delavci)

Do konca oktobra si skupaj ogledajo eno stanovanjskih skupin. Ostale dogovore s svetovalnega razgovora se dokončno potrdi.

03. 10. 05 – UZ (B., strokovna delavka)

B. pove, da ko je doma, jo duši. Domneva, da zaradi strahu pred tem, da bo morala domov za stalno. Strah jo je, da jo bo oče spet pretepal in maltretiral. Pravi, da je doma, čez vikend, za enkrat vse v redu.

06. 10. 05 – UZ (B., strokovna delavka)

B. pride domov pozno. Pove, da je bila na razgovoru pri profesorju in v knjižnici. Strokovna delavka ji ne verjame popolnoma.

06. 10. 05 – Dogovor o izvajanju SVS in individualni načrt

07. 10. 05 – Zapis razgovora

O vzrokih za spremenjeno razpoloženje B. in vedenje v zadnjem tednu.

09. 10. 05 – UZ

B. se vrne z obiska pri očetu. Ta ne želi podpisati vpogled dogovora o izvajanju SVS.

14. 10. 05 – UZ

Pri zobozdravniku se ugotovi, da oče ni uredil zdravstvenega zavarovanja za B. Zobozdravnik jo kljub vsemu pregleda.

14. 10. 05 – Obvestilo CSD-ju (elektronsko sporočilo)

Obvestilo o zapletu pri zobozdravniku. Strokovni delavci KCM menijo, da gre za očitno zanemarjanje otrokovih osnovnih potreb.

17. 10. 05 – Odgovor CSD

Strokovna delavka CSD v odgovoru pove, da je oče na prejšnjem timskem sestanku zagotovil, da naj bi zadevo uredil.

18. 10. 05 – Obisk stanovanjske skupine

Po predstavitvi si B. želi priti sem. Oče je odklonil. Zopet začne govoriti o bivši partnerki. B. za vikend ne želi iti domov, ker se potem vedno slabo počuti. Po ogledu hiše oče pove, da se lahko B. »vrže na trepalnice«, on svojega mnenja ne bo spremenil. B. začne jokati. Popoldne bo šla k psihologinji, kjer se bodo v okviru terapije pogovorili kako naprej.

18. 10. 05 – UZ/CSD

Oče kliče na CSD in pove, da je s hčerko dogovorjen glede posredovanja računov, kako je porabila denar in da bo ostanek vrnila. Po njegovem mnenju se dogovora ni držala. Če tega ne bo storila do konca meseca, ji ne bo zagotovil plačila vozne karte.

29. 10. 05 – UZ

Obisk podjetja, kjer je B. opravljala počitniško delo. Vračilo knjig iz recepcije, ki pa niso bile vse, manjkal je tudi radio. Dogovor o plačilu dela, dogovor za sestanek, kjer bodo pogledali telefonski izpis ter pa ocenili krivdo za ostalo nastalo škodo.

29. 10. 05 – UZ

Kliče mama B., pove da je le-ta dobila iz knjižnice opomin pred tožbo.

30. 10. 05 – B. prošnja za koncert

31. 10. 05 – Izjava

O primernosti vedenja in izogibanju nevšečnostim, ko gre B. v času počitnic na izhod.

09. 11. 05 – Zapis razgovora (B., strokovna delavka)

B. pove, da jo je klical oče. Ker je doma in ne v šoli, jo najprej vpraša, kaj je narobe. B. pove, da je imela vnet mehur. Prerekanja in izsiljevanje glede denarja ...

09. 11. 05 – Vmesna evalvacija individualnega načrta in redefiniranje zastavljenih ciljev

10. 11. 05 – UZ

Dogovor v knjižnici, da bo B. svoj dolg odslužila z delom.

15. 11. 05 – UZ

Oče je bil na govorilnih urah, kjer izve za negativno oceno pri fiziki. Poda tudi nekaj neosnovanih obtožb B. (zamuja k pouku, se lepotiči med urami). katere so kmalu razrešene. Podan je predlog, da bi šli skupaj na govorilne ure, da ne bi prihajalo do nesporazumov. Oče grozi tudi z odtegnitvijo žepnine.

15. 11. 05 – Telefonski pogovor-povzetek

Obvestilo o šolskih ocenah nosilki primera.

25. 11. 05 – Vloga za izhod

B. želi na praznovanje prijateljičinega rojstnega dneva.

30. 11. 05 – UZ

B. gre k očetu po denar za vozno karto.

01. 12. 05 – Vabilo na strokovni tim

01. 12. 05 – UZ

Mama kliče, če lahko B. odpelje po nakupih. Strokovna delavka pove, da ravnokar kosita, domenijo se, da pride čez pol ure. Čez približno 10 minut mama ponovno pokliče B. po telefonu, da naj pride ven, če ne bo šla. B. do konca poje juho in oddide z mamo.

06. 12. 05 – Obvestilo o uspehu

06. 12. 05 – Poročilo za CSD

O napredku in izpolnjevanju individualnega načrta.

07. 12. 05 – Obvestilo o dogodku CSD

Oče pokliče v KCM, kjer strokovna delavka spregleda, da je B. v dispanzerju za mentalno zdravje, tako očetu v tistem trenutku ne zna takoj povedati, kje je. Pokliče ga čez 15 minut.

07. 12. 05 – UZ

B. ne želi govoriti z očetom po telefonu. O tem ga obvesti strokovna delavka.

09. 12. 05 – Izjava

O obisku koncerta v spremstvu prijatelja, kasneje pa jo bo prišla iskat mati.

09. 12. 05 – Vmesna evalvacija individualnega načrta.

11. 12. 05 – Elektronska sporočila

Elektronska sporočila med B. in očetom o ocenah.

21. 12. 05 – Obvestilo o dogodku

Oče noče plačati popravila zoba, dokler ga hčer ne pokliče. Jutri gre k njemu po vozovnico in se bosta pogovorila tudi o tem.

22. 12. 05 – Povzetek razgovora

Obisk pri očetu. Zopet se je razgovoril o njeni mami. Govoril je, da ni normalna, da so vsi zaposleni v KC nestrokovni, itd. Prizadelo pa jo je tudi to, da jo očetova mama sili, naj se vrne domov, ker meni da je občasno pretepanje otrok vzgojno in zaželeno. Denarja za zobozdravnika ji ne da, prav tako tudi žepnine.

29. 12. 05 – Dogovora

Dogovor o silvestrovanju: prespala bo pri babici, enak dogovor podpiše tudi mama.

04. 01. 06 – Stališče KCM o preživljanju prostega časa

Potrebno ji je omogočiti aktivno preživljanje prostega časa na njeni starosti primeren način. Ugotoviti mora, kako živeti svoje življenje na aktiven in konstruktiven način. Doma so bili njeni izhodi izredno omejeni. Sedaj pa ima možnost, da razširi socialno mrežo, se nauči potrebnih socialnih veščin, komuniciranja ter nadoknadi zamujeno. Napredek je v zadnjem letu bivanja v KCM že opazen.

08. 01. 06 – Obvestilo o izhodu (oče)

Elektrosno sporočilo o izhodu v dogovoru s strokovnim delavcem.

18. 01. 06 – Zapis pogovora (B., strokovna delavka)

Boli jo glava. Očeta je o slabi oceni iz matematike obvestila po e-pošti.

20. 01. 06 – Obvestilo očetu o izhodu

Obvestilo strokovnega delavca očetu, da gre B. na delo, ki ga odpravlja zaradi odplačevanja zamudnine v knjižnici, naslednji dan pa gre na izlet.

23. 01. 06 – UZ - klic v šolo

Razredničarka pove, da B. izostaja od pouka ob petkih, ima že precej neopravičenih ur. Pri dveh predmetih je dobila negativno oceno, pri enem še ni ocenjena. Zlagala se je tudi, da se je dogovorila za učno pomoč pri profesorju, v okviru šole.

23. 01. 06 – Obvestilo očetu

Obvestilo strokovne delavke očetu, da je govorila z razredničarko.

23. 01. 06 – Dogovor

Zaradi slabih ocen se sklene nov dogovor, v katerem so B. odvzete bonitete izhodov, radia in računalnika, mobilitel se zvečer izroči zaposlenemu. Dolg v knjižnici bo morala odslužiti nekaj sobot zaporedoma, učenje poteka vsak dan vsaj dve uri ali več po potrebi pod nadzorom.

23. 01. 06 – Povzetek razgovora

V njeni sobi strokovna delavka najde tabletko. Soba je razmetana, po omarah platenke, papirčki. Stvari ji zloži na posteljo in ji naroči, da jih mora pospraviti. Pogovarjata se tudi o slabih ocenah in podpisu dogovora, kateremu pa se B. izogiba. Strokovna delavka ocenjuje, da je v B. obnašanju prisoten velik napredek, zna se bolj postaviti zase, čeprav je prisotna še velika mera manipulacije. Jokati še vedno ne zmore. Kasneje ni hotela jesti. Ponuden ji je pogovor. B. obljubi, da se bo več učila in popravila ocene.

24. 01. 06 – UZ

Klic strokovne delavke v DMZ s predlogom, da bi se na naslednjem srečanju z B. pogovorili tudi o poslabšanem šolskem uspehu in izostajanju. V dispanzer je klical tudi oče, vzrok za njegov klic ni znan.

24. 01. 06 – UZ

B. se vrne z izhoda z mamo. Je dobre volje. Pove, da se je v šoli dogovorila za učno pomoč. Z obiskom v DMZ je bila zadovoljna. Oče se je tam oglasil, da odpove svoje sodelovanje. Ko pokliče očeta, ji ta pove, da ji karte za vlak ne bo plačal v celoti, kljub temu da prejema B. otroški dodatek. Denar za zobozdravnika ji izroči mati. Strokovna delavka B. pohvali, ker odločno, a ne žaljivo, očetu pove, kaj želi od njega.

26. 01. 06 – UZ

Pride z obiska pri očetu. Ta vlogo za dodelitev subvencije mesečne vozovnice vrže na tla in je noče plačati, češ, da naj ji jo plača kar strokovna delavka CSD. B. to zelo prizadene. Oče pove tudi, da ji oblek ne bo več kupoval, čeprav je danes, po več kot pol leta (od 19. 5. 05) prvič kupil oblačila.

26. 01. 06 – UZ

B. zaprosi za pogovor s strokovno delavko. Pogovor teče o današnjem dogodku ter kako se stvari ponavljajo. Oče noče plačati ne vozovnice, ne položnice za prehrano, tudi žepnine ji kljub dogovoru noče izplačati. Oče njenemu sošolcu pripoveduje, kako je B. nazadovala, spet govori o njeni mami, itd. Prizadeta je bila tudi, ker se mami ni dalo priti do KCM, da bi ji prinesla nekaj denarja za malico. Mama ji reče, naj vzame kar tistega, ki ji ga je dala za zobozdravnika. B. tega noče, ker mami ne zaupa, da ji bo denar jutri res prinesla. Kljub jezi in žalosti, ki jo je občutila pri pripovedovanju, je po pogovoru dobro razpoložena in se gre učiti.

26. 01. 06 – Dopis CSD

Dopis CSD za ureditev nastale situacije zaradi neplačane vozovnice in prehrane ter ne prejema žepnine.

30. 01. 06 – UZ

Mama uredi plačilo vozovnice. B. se dogovori za učno pomoč, popraviti mora še eno negativno oceno. Dogovor za izhod čez vikend ter pa dogovor o bolj pogostem kontroliranju v šoli. Dogovor o odvzemu bonitet za tri tedne, če se uspeh spet poslabša.

31. 01. 06 – UZ

Klic v šolo in dogovor o brezplačni učni pomoči.

31. 01. 06 – UZ in izjava

O ceni vozne karte. Oče karte noče doplačati. Pravi, naj to stori kar strokovna delavka. Kljub temu, da mu B. pove, da se mora na vlaku nekaj postaj skrivati pred sprevodniki. B. karto kljub vsemu uspe kupiti, ostanek bo prinesla jutri.

01. 02. 06 – UZ

Poizvedba strokovnega delavca zakaj tako velika razlika v ceni vozne karte.

01. 02. 06 – Izjava

B. o rednem obveščanju očeta o ocenah preko elektronske pošte; o tem, da do sedaj še nikoli ni prejela obljubljenih žepnine, da boni subvencionirane prehrane zadoščajo za dva meseca; oče odreka vsa nadaljna sredstva. Razliko v ceni karte bo poravnala mama.

04. 02. 06 – Podpisana izjava in obvestilo očetu

B. o odhodu v mesto s strokovno delavko.

04. 02. 06 – Odgovor očeta

Da ne odobrava izhodov, ker ni popravila negativnih ocen.

03. 02. 06 – Strokovni svet CSD-vloga

Strokovni tim KCM odloči, da je v največjo korist podaljšanje bivanja B. v KCM. KCM prosi za mnenje in potrditev odločitve.

06. 02. 06 – Obvestilo šole in urniki

Urniki ter ocene iz ocenjevalnega obdobja.

07. 02. 06 – UZ

Odvzem bonitet zaradi negativne ocene, prednostna naloga, ki jo B. sprejema, je učenje. Dogovor o vrnitvi bonitet čez tri tedne.

09. 02. 06 – UZ

Telefonski pogovor s knjižničarko iz šolske knjižnice, ker B. pravi, da si knjige v šoli lahko izposojajo za celo šolsko leto. Ugotovi se, da je v knjižnici vodenih 6 knjig, B. pa jih ima izposojenih 25. Knjižničarka ji zaradi situacije ne zaračunava knjig, temveč jih samo podaljšuje.

09. 02. 06 – UZ

Pogovor strokovnega delavca s profesorico tudi o tem, zakaj je B. dobila negativno oceno. Časa, da jo popravi, ima do konca konference.

14. 02. 06 – UZ klic

V center za odvisnosti, kjer bo imela B. razgovor.

14.-16. 02. 06 – Dogovor o vračilu knjig

Trije podpisani dogovori.

17. 02. 06 – 4 elektronska sporočila

Dogovor z očetom o plačilu karte za naslednji mesec in o nakupih obleke. Oče pošlje sporočilo o dogajanju v diskoteki Lipa. Je v toplinah, sporoči, ko se vrne.

22. 02. 06 – Dogovor o preživljanju počitnic

Ki jih bo B. preživljala pri mami in pri starih starših.

22. 02. 06 – Obvestilo očetu

Obvestilo očetu o preživljanju počitnic hčere.

22. 02. 06 – UZ

Preklic opomina za čas zimskih počitnic. B. se je v času omejitev ugodnosti učila in upoštevala navodila.

22. 02. 06 – CSD odgovor - O obveščanju očeta o izhodih B.

V roku dveh mesecev je imela B. dva samostojna, prosta izhoda, ostale odsotnosti so bile vezane na šolo, obisk terapevta, zobozdravnika, sprehode, načrtovane in vodene aktivnosti znotraj KCM. Dolgotrajnost bivanja in dejstvo, da je B. dopolnila 17 let sta razloga, da ima B. v KCM drugačen status kot drugi mladostniki. To pomeni, da ji v skladu z natančnim predhodnim dogovorom, dovolimo proste samostojne izhode. B. se mora naučiti, kako svoje življenje živeti na aktiven in konstruktiven način. Razširiti mora svojo socialno mrežo ter se naučiti pripadnosti.

23. 02. 06 – UZ

Mama bo dala preostanek denarja, ki ga oče noče prispevati za vozno karto.

23. 02. 06 – UZ

Oče podpiše glede izhodov med počitnicami. Zanima ga, če bo B. počitnice preživela tudi pri njem. B. mu odvrne, da ne. Pove mu, da želi denar, do katerega ima pravico in ji pripada, da ga bo sicer v nasprotnem primeru tožila. Še vedno ji namreč noče plačati karte v celoti, prehrane ...

28. 02. 06 – Obrazložitev dogajanja

Za CSD ob očetovem obisku v KCM, ko je želel govoriti s hčerko, ko je bila ta v dispanzerju.

26. 02. 06 – Dogovor o izvajanju SVS

01. 03. 06 – Dogovor z očetom-želje B.

Spis želja. O nakupih osnovnih življenskih in higienskih potrebščin, plačilo vlaka ter prehrane. „*Glede na to, da dobivaš preživnino od mami in otroške doklade in sem dodeljena tebi, pričakujem in bom hvaležna, če boš izpolnjeval te minimalne zahteve do mene kot od svojega edinega otroka. Domov se ne nameravam vrniti.*“ Stike želi obdržati.

01. 03. 06 – Sporočilo očetu

Evalvacija preteklih dogodkov od sprejema do sedaj, predvsem negativen odnos očeta do hčerke.

01. 03. 06 – UZ pogovor z očetom

O njegovih dolžnostih do hčere, da je osnovna pravica otroka obiskovanje šole, ki pa jo z neplačevanjem prevoza oče krati. Strah ga je, ker želi hčerka odpreti nov transakcijski račun. Zanima ga, zakaj potrebuje potni list. Strokovna delavka pove, da je B. opravilno sposobna in potrebuje vsaj osebno izkaznico, saj je brez osebne dokumenta. Vsi se strinjajo, da obveznosti, ki so mu bile posredovane s položnico. ???

06. 03. 06 – UZ

Podpise o dogovoru o vračilu knjig je B. ponaredila, v knjižnici niso o tem vedeli nič, izve strokovni delavec po telefonu. B. mora vrniti še 15 knjig ter dolg zamudnine. B. se zaveda, da je za položaj, v katerem se je znašla, kriva sama.

06. 03. 06 – Fotokopija dogovora

O vračilu knjig, ki se ga pošlje v knjižnico.

07. 03. 06 – UZ

Pogovor o možnost individualnega svetovanja B. v dispanzerju, o katerem pa je potrebno še razmisliti.

04. 03. 06 – Elektronsko sporočilo

B. očetu, kdaj ji prinese karto.

08. 03. 06 – Povzetek tel. pogovora

Oče pokliče po telefonu, želi govoriti s strokovno delavko. B. naj bi imela namreč 4 negativne ocene, neopravičene ure, dobila naj bi ukor ravnatelja zaradi nevratanja knjig. B. bo dobila bone za malico, razliko v ceni bo doplačal sam.

08. 03. 06 – 3 elektronska sporočila

Sporočilo o telefonskem pogovoru z očetom in posvet naprej. B. naj se o tem zaenkrat ne pove nič. Strokovna delavka poizve o resničnem stanju. Večino povedanega s strani očeta je pretiravanje.

08. 03. 06 – Povzetek razgovora

B. pove, da v torek ni bila v šoli. Šla naj bi k psihologinji, kasneje pa v knjižnico, kjer naj bi brala revije. Ve, da bo dobila ukor ravnatelja zaradi zamudnine v knjižnici. Na vprašanje, zakaj je toliko časa odlašala z vračilom knjig, pove, da jo je bilo sram, ker si jih je toliko sposodila, zato jih je spravila v garderobno omarico in ponaredila podpis. Počasi si želi zapustiti KCM in narediti šolo. Moti jo, ker je že toliko časa v KCM. Načrtuje, da bi šla v dijaški dom in se tam prepisala v drugo šolo. Pove, da je tudi s strani očima večkrat deležna psihičnega maltretiranja, mati pa to dopušča. Kadar očim slabo govori o njenem očetu, pa mati hitro poseže vmes.

12. 03. 06 – Povzetek razgovora

B. je že več dni zaprta vase, danes pa zavrača tudi hrano. Na površinskem nivoju pogovor zavrača, neverbalno pa da vedeti, da ga vseeno potrebuje. Govorila skoraj ni, a preko vprašanj sta s strokovno delavko prišli do tega, da ima vsega dovolj, tudi življenja. Konkretno o samomoru sicer ne razmišlja, a strokovna delavka ocenjuje, da je impulzivna odločitev za to dejanje realna možnost. Potrebno bo razmisliti o eventualni hospitalizaciji na KO za mentalno zdravje.

13. 03. 06 – Povzetek razgovora

Po prihodu iz šole B. ne želi jesti, tudi komunicira le neverbalno. Okrog oči ima rdeče kolobarje, pravi, da je jokala. Strokovna delavka ji razloži, da so vsi zaskrbljeni, ter da ji želijo pomagati, ter da bo poklicala njeno pediatrinjo. S tem se strinja. S pediatrinjo se strinjata, da je zaradi zavračanja hrane, nespečnosti, umikanja vase ter samomorilnih misli najprimernejša hospitalizacija na KO za mentalno zdravje. Napotnica je v ZD. B. seznanjena z odločitvijo. Razloži ji, kaj je KOMZ in da bosta o odhodu obveščena mati in oče. B. se s tem strinja.

13. 03. 06 – Povzetek razgovora

Obvestilo očetu o stanju B. Da ne je, ne spi, se ne želi pogovarjati in ima samomorilne misli ter o nameri namestitve v KOMZ, ter če se lahko zgleda na KCM. Prav tako je obveščena mati, katera pa je zaprošena tudi, če gre lahko v ZD prevzeti napotnico, ter k zobozdravniku, če je B. tam mogoče pozabila zdravstveno izkaznico. Ob prihodu oče zaprosi, če je lahko nekaj minut sam s hčerko. B. odkima, ob zagotovitvi, da bosta strokovna delavka in mati takoj za vrati, na to pristane. Po nekaj minutah tišine, strokovna delavka vstopi v sobo. B. sedi na postelji v »krču«, oče, ki je prej sedel na stolu, je napol ležal na postelji. Zaprošen je, naj se usede na stol, že zaradi higiene. Očeta strokovna delavka pospremi k izhodu. Pravi, da se strinja s hospitalizacijo, želi pa nadzorovane obiske med materjo in B. Zopet poskuša prevaliti vso krivdo na mater. Strokovna delavka mu pove, da se bodo o takih odločitvah pogovarjali, ko se B. vrne. Pove mu, da ga bo obvestila, takoj ko bo B. sprejeta, ter da mu bo posredovala vse informacije, ki jih bo prejela od strokovne delavke interventne službe, v spremstvu katere, bosta odšli z materjo na KOMZ.

13. 03. 06 – Razgovor

O sprejemu B. na KOMZ v spremstvu delavke interventne službe.

13. 03. 06 – Telefonski razgovor z očetom

O posredovanju informacij in sprejemu ter kontaktnih številkah KOMZ.

13. 03. 06 – Obvestilo CSD o hospitalizaciji

Uradno obvestilo CSD o hospitalizaciji.

14. 03. 06 – Povzetek tel. razgovora

Pokliče B. Prosi za nekaj osebnih stvari in higienskih pripomočkov. Pove, da se počuti kar v redu, zdravil pa pravi, ne bo jemala. Strokovna delavka ji pove, da vsi mislijo nanjo ter da jo pozdravljajo. Za zdravila ji pove, da je najbolje, da se o tem pogovori še z zdravnico ter ji pove, česa se boji in zakaj zavrača zdravlila. Pove, da se jutri oglasi in ji prinese osebne stvari.

14. 03. 06 – Povzetek razgovora

Strokovna delavka jo obvesti o sprejemu na KO za mentalno zdravje. Pove, da ima B. ob zaključku konference tri negativne ocene. B. ji je zadnje čase delovala depresivna in nezainteresirana. Da B. ne vidi nobene rešitve in da ji je za vse vseeno.

15. 03. 06 – UZ

Obisk pri B. je bil kratek, a sproščen. Ima se dobro, veseli se popoldanskih izhodov. Včeraj sta bila na obisku prijateljica in fant. Danes popoldne jo obišče tudi mama. Obiskov očeta si ne želi. Pozdravlja vse zaposlene v KCM, jutri bo strokovni delavec prinesel še hlače in vozno karto za vlak.

15. 03. 06 – UZ

Strokovna delavka KCM opravi razgovor s socialno delavko KOMZ. Na kratko ji poda potek dogajanja desetmesečne nastanitve. Socialna delavka pove, da bodo na podlagi opazovanj, pogovorov in terapij pripravili diagnozo stanja. Če ugotovijo, da je vzrok za trenutno duševno stanje neprimerna vzgoja in zanemarjanje starševskih dolžnosti, menijo, da bi bila najbolj primerna nastanitev v stanovanjsko skupino. V primeru, da bi šlo trenutno duševno stanje pripisati vzrokom z bolezenskim ozadjem, bo pa hospitalizacija dolgotrajnejša. Mati se je prijavila na srečanje skupine staršev. Izkušnje kažejo, da je to zelo dobro znamenje tako za B. kot za mater. Oče je poklical na KOMZ, vendar informacij po telefonu ne sporočajo. Diagnozo bodo podali do konca tedna. V dogovoru z njimi se bomo odločali v korist B. v prizadevanju reševanja njenega ogrožajočega stanja pri uvedbi postopka na matičnem CSD-ju.

17. 03. 06 – UZ o sprejemu

Ker B. iz KOMZ ne želi iti ne k materi ne k očetu, vikend preživi v KCM.

18. 03. 06 – UZ

B. je izredno zaprta vase, nekomunikativna. Že zjutraj ne more vstati, pravi, da jo boli glava ter da vso noč ni spala. Do enajste ure po nekaj opominjanjih komaj vstane. Ves dan komunicira zgolj neverbalno, praktično ves dan preleži, je popolnoma odsotna. V kolikor bo tudi jutri njeno vedenje podobno, je opažanja potrebno sporočiti na KOMZ.

20. 03. 06 – UZ

Strokovna delavka pokliče B. na KOMZ in se pozanima glede njenega počutja. B. pove, da ponoči ne more spati, tako da bere, uspaval pa noče. Čez dan pa ji spati ne uspe, ker je ves dan zapolnjen. Vse pozdravlja.

22. 03. 06 – Zapis telefonskega pogovora

Strokovna delavka pokliče očeta in mater. Pove, da je B. žalostna, ker je nobeden od njiju ne pride obiskat. Mati jo nenehno kliče na mobilni telefon, ker pa z njo noče govoriti, bo mobilni telefon izklopila. Spi malo. Njena edina želja je dopolniti osemnajst let in namestitvev v dijaškem domu ter prepis na drugo šolo.

22. 03. 06 – Zapis telefonskega pogovora - Obvestilo očetu o pogovoru s hčerko.

Zanima ga samo, kdaj bo hčer odpuščena. O tem se lahko pozanima tudi sam in kako, da tega še ni storil.

22. 03. 06 – Zapis telefonskega pogovora

B. v joku pokliče, da jo je klicala mama. Kritizirala jo je, da so ji v šoli, na KCM in še kje povedali, da se nič ne uči, da zamuja v šolo, zdaj pa je še tu. Končno pove, da ji je to pravzaprav povedal njen oče. Vse to B. prizadene. Odloži slušalko, pokliče očeta in mu pove, da naj ji da mir. Ta ji odvrne, da se ji takoj odpove, naj samo prinese papirje za podpisati. B. v joku pove, da ne ve, koliko časa bo še zdržala. Oče ji miru ne bo dal, mama bo sedaj užaljena, ker je očetu povedala, kar mu gre. B. je strah, da bo oče spet napisal kako pritožbo. Zanima jo, kako da se o njenem stanju ne prideta pozanimati ne oče ne mati.

24. 03. 06 – UZ o sprejemu

O sprejemu B. v KCM čez vikend, ker ne želi bivati ne pri materi ne pri očetu.

25. 03. 06 – Zapis pogovora

Po zapletu z materjo in očetom se B. pogovori s terapevti in sestrami na KOMZ. Pove, da jo je pogovor z očetom užalil in razjezil. Ves čas bivanja je oče ni ne obiskal ne poklical. Včeraj pa jo je nenapovedano obiskala mama. B. se izogiba celi družini in se jim ne želi javljati na telefon. Je v stiski.

31. 03. 06 – Povzetek pogovora

B. kliče, da se je v dogovoru z zdravnico odločila ostati na KOMZ. Strokovna delavka preveri in ugotovi, da to ni res. B. pride danes na KCM,

31. 03. 06 – UZ o sprejemu

O sprejemu B. v KCM čez vikend, ker ne želi bivati ne pri materi ne pri očetu.

31. 03. 06 – Navodilo za vikend

Navodilo strokovne delavke za aktivnosti, ki naj jih B. opravi čez vikend.

31. 03. 06 – UZ

B. pride v KCM. Kot je bilo dogovorjeno, pokliče očeta, da bi šla danes po nakupih. Oče ji pove, da danes ne more priti. B. mu pove, da jutri ona ne more iti, ker ima delo v knjižnici. B. mu pove, da bi mu mogla biti ona najpomembnejša. Odloži mu slušalko ter se zapre v kopalnico. Vrat noče odpreti. Strokovna delavka poskuša priti do nje, a ji ne uspe. Pokliče vodjo KCM, ki je trenutno tudi v vlogi interventne delavke. Skupaj jima nato vrata kopalnice uspe odpreti. B. je ležala na tleh. Skupaj odideta v sobo. B. sprva noče govoriti in samo joka s sklonjeno glavo. Ko se pomiri povzame telefonski pogovor z očetom. O dogodku se obvesti starša, ki se odzoveta povabilu in prideta v KCM.

31. 03. 06 – Zapis pogovora (strokovna delavka, pripravnica, oče, mati, B.)

Skupaj obnovijo pretekli dogodek zaradi katerega se B. zapre v kopalnico. Strokovna delavka pove, da je B. ta vikend želela ostati v KOMZ in je bila zelo jezna, ko je izvedela, da sta se zdravnica in strokovna delavka dogovorili, da ga bo preživela v KCM. Pomembno je, da zna izraziti svojo jezo in žalost, hkrati pa mora za svoja dejanja prevzeti tudi odgovornost. Staršema se predstavijo tudi dolžnosti, ki jih mora B. postoriti (perilo, odplačevanje dolga s svojim delom v knjižnici). Oče poudari, da del krivde nosi tudi knjižničarka, ki je dovolila izposojiti knjig kljub zamudi. Sledi pogovor o negativnih ocenah ter ukoru ravnatelja zaradi zamudnine. Na KOMZ je B. že dobila načrt učenja, kjer se je negativno ocenjene predmete že začela učiti. Strokovnjaki na KOMZ pa morajo tudi povedati, ali gre za bolezensko ali vedenjsko motnjo in v skladu s tem prilagoditi tudi učni načrt. Če gre za vedenjsko motnjo je treba postavljati jasne meje, da B. prevzame odgovornost za svoja dejanja. Manipuliranje, ki je prisotno v njenem vedenju, je zanj le ena od strategij preživetja, ko je kot otrok begala od mame k očetu in obratno. Na KOMZ na sestanek staršev oče noče priti. B. ima zelo jasne načrte glede prihodnosti. Dokončati šolo in naprej študirati. Oče pove, da je gledal oddajo Trenja in da 95 % gledalcev meni, da imajo otroci preveč pravic. B. na to odvrne: »Jaz sem jaz in ne tisti otrok s televizorja.« B. očetu pove, da naj že neha za vse težave kriviti njeno mamo in naj se sprijazni, da sta ločena. Predvsem pa si želi, da naj njun partnerski odnos razčiščujeta med seboj in ne preko nje. Strokovna delavka izrazi obžalovanje, ker se oče že pred časom ni strinjal z namestitvijo B. v eno od stanovanjskih skupin, saj njihovo delo temelji predvsem na vzgoji in izobraževanju, medtem ko je KCM namenjen predvsem zaščiti in varstvu otrok. Predstavi se tudi projekt mednarodne izmenjave, ki bi bil zelo dober za B. Mati očeta pozove, naj neha nagajati strokovnim delavcem KCM z inšpekcijami, saj le-ti delajo v dobro hčere in vse te pritožbe ne vplivajo dobro nanjo. Strokovna delavka poudari, da ima oče vso pravico do pritožbe in pravico, da izkoristi vse zakonske možnosti. Starše pozove, naj naredijo vse v korist otroka, obenem pa bi morala tudi B. spoštovati pravila in dolžnosti, da bi iz njih koristila svoje pravice.

06. 04. 06 – Povzetek telefonskega pogovora

B. pove, da pride jutri v KCM. Klicala je svetovalno delavko na izbrano šolo, vendar je ni dobila. Pravi, da bi se prepisala. Strokovna delavka ji pove, da naj še počaka, da je ob koncu letnika menjava šole težka, ter da ima oče ob tem še besedo. Pove, da je oče zadnjič povedal, da se ne zanima zanjo, in da bo mami prepisal skrbništvo.

06. 04. 06 – Povzetek telefonskega pogovora

Poklicala je mama. Oče B. je ponudil, da naredita sporazum. On se odpove skrbništvu, ona pa naj se odpove preživnini za hčerko. Mama je to pripravljena narediti, ker to želi tudi B. V zvezi s tem je bila že pri odvetniku. Strokovna delavka jo napoti na matični CSD.

06. 04. 06 – Povzetek telefonskega pogovora

B. pove, da je klicala mamo, da gresta v Avstrijo po oblačila. Poklicala bo tudi očeta, da dobi potni list. Pomenita se tudi o aktivnostih čez vikend.

06. 04. 06 – Aktivnosti 7. 4. – 9. 4. 06

Dogovorjene aktivnosti za B. čez vikend.

08. 04. 06 – UZ

Zvečer pokliče mamo in jo vpraša, če je že kaj uredila glede možnosti predodelitve, ki naj bi jo omenil oče. Mama do tega izrazi negativno stališče. B. to spravi v veliko stisko. Dolgo joče. Ko se umiri izrazi veliko jezo in razočaranje nad staršema.

07. 04. 06 – UZ ob sprejemu

Čez vikend ob izhodu iz KOMZ.

12. 04. 06 – UZ obiska na KOMZ

Zdravnica pove, da bo B. odpuščena 14. 4. Oče se za hčerko v času hospitalizacije ni zanimal. B. ne želi domov, ampak v KCM. S strokovno delavko se dogovorita o nudenju SVS, individualnem načrtu.

14. 04. 06 – UZ

Prispe mati in pripelje B. stvari. Pove, da B. ni želela z njo.

14. 04. 06 – UZ

Prispe B.. Začneva se pogovarjati o bivanju, začne jokati. Pove, da ne želi biti ne pri očetu ne pri materi, pa tudi v KCM je bilo 11 mesecev že več kot dovolj. Želi biti pri babici, obljudi, da bo pridna. Pokliče babico, le-ta čez nekaj časa pokliče nazaj in strokovni delavki pove, da si ne upa prevzeti tako velike odgovornosti. B. ostane v KCM. Ne želi jesti. Gre v sobo in ureja svoje stvari.

14. 04. 06 – UZ sprejem in dogovor o bivanju, izvajane SVS ter individualni načrt

14. 04. 06 – UZ

B. se zvečer uleže na posteljo in začne jokati. Med jokom pove, da že cel teden razmišlja o samomoru. Strokovna delavka jo poskuša pomiriti, gresta na sprehod. Ves čas se obnaša zelo uporniško.

15. 04. 06 – UZ

Noče vstati iz postelje. Šele z grožnjo o opominu počasi vstane. Očetova partnerka prinese vozno karto.

15. 04. 06 – UZ

Zvečer še kar leži v postelji. Na prošnjo, naj vstane in opere perilo, se ne odzove. Predlog, da bi po pranju perila pogledali film, se ji zdi nekaj časa zanimiv, pa vendar tudi nanj ne reagira. Izreče se ji drugi pisni opomin. Kasneje vstane, si pogreje večerjo, veliko poje. Se stušira, v kopalnici se dolgo mudi. Nato se umiri in gre spat.

15. 04. 06 – Opomina

Ker čez dan dvakrat ne želi iz postelje.

16. 04. 06 – UZ

B. že dva tedna razmišlja samo o samomoru in o tem ponoči tudi sanja. Nima energije in volje. Edini razlog, zakaj se še ni ubila je, ker noče prizadeti fanta. Obvesti se starša. Oče pravi, da na razgovor v KCM ne bo prišel, da je bolan in je že povedal, da se o tem ne bo pogovarjal. Mati pravi, da bo poskušala hčer čez praznike vzeti k sebi. Kasneje jo je prišla iskat in sta odšli na izlet.

18. 04. 06 – Dnevni red

O dogajanju v KCM.

18. 04. 06 – Obvestilo CSD

O odpustu B. iz KOMZ, nastanitvi v KCM, nudenju SVS. B. izraža željo o nastanitvi v stanovanjsko skupino, zato se poda prošnja za ukrepanje v skladu s pooblastili. Zaradi hudega ignoriranja ji preti izključitev iz KCM. Ker gre za akutno situacijo se naproša sklic internega kriznega tima.

18. 04. 06 – Zapis pogovora

Strokovna delavka je predstavila primer na strokovnem kolegiju centra za soc. delo. B. pokaže roko, v katero si je vrezala besedilo. Pravi, da zaradi tega, da občuti, da je živa. Njene želje so dokončati šolo in oditi iz kriznega centra. Njeni cilji, kako to storiti, zaenkrat niso realni. Sanja, da poje veliko tablet in umre. Strokovna delavka ji pove, da je v skladu z etiko dolžna ukrepati, če je to res. Če se bo to ponavljalo, bo potrebno obvestiti tudi zdravstvo. Zavedati se mora teže svojih izjav. Če je res v stiski, kar je dovoljeno vsakemu izmed nas, če ne zmore več, bo poskrbljeno za ustrezno strokovno pomoč. B. ne želi nobene pomoči. Na vprašanje »Kako naj vem, da ne boš naredila kaj nepremišljenega?« odgovori: »Obljubim, da ne bom.«. Skleneta dogovor, ki se ga bosta držali obe. Ko bo zopet razmišljala o samomoru, se bo obrnila na strokovne delavce. Dogovor pa vsebuje tudi, da v času od 18. 4. do 18. 5. ne bo delala samomora. To je bil predlog B.

19. 04. 06 – Zapis pogovora

Obvestilo KOMZ o nudenju osebne pomoči na CSD.

22. 04. 06 – Zapis pogovora – izjava

O izhodu, ko jo pride iskat mati.

22. 04. 06 – Elektronsko sporočilo - oče

Obvestilo očetu o ocenah ter o izhodu.

25. 04. 06 – Obvestilo od CSD-razgovor, osebna pomoč

Nov termin, ki ga določi B. Zdajšnji odpade zaradi ogleda stanovanjske skupine.

26. 04. 06 – Odgovor CSD-razgovor, osebna pomoč

Strinjanje z domenjenim datumom.

27. – 30. 04. 06 – 3 elektronska sporočila - oče

Obvestilo očetu o izletu v tujino z materjo, predstave naslednji dan in odhodu v mesto z materjo.

08. 05. 06 – Potek dogodkov

Oče kliče in želi govoriti z B., ki pa je še ni iz šole. B. se izgovarja na maturitetne izpite dopoldan in prevoz. Pogovor sledi.

08. 05. 06 – Zapis pogovora

B. se vrne iz šole, strokovni delavec se pogovori z njo glede včerajšnje odsotnosti, ko ni jasno sporočila o popoldanskih aktivnostih. Če pride do kakršnih koli sprememb, naj jasno obvesti zaposlene, v kolikor je potrebno tudi starše, sicer bo sama nosila disciplinske posledice.

11. 05. 06 – Dopis očeta

Pritožba očeta zaradi izdaje osebne izkaznice hčerki, zaradi izleta v Italijo ter zaradi zamude iz šole. Poslano na inšpekcijo.

11. 05. 06 – Dopis očeta

Direktorici CSD o klicanju strokovnih delavk iz KCM. Oče meni, da ga kličejo, ko jim je dolgčas in ko bi se rade pogovarjale. Ne dovoli več, da se ga kliče po telefonu, pošto zahteva poslano v skladu z zakonom o upravnem postopku. Opozarja, da naj se hčerke ne obremenjuje z nekimi domovi in menjavo šole, naj ne dajejo obljub, ki niso izvedljive. Zahteva, da on sam sodeluje v vseh postopkih.

11. 05. 06 – UZ

O obravnavi na sodišču, kjer mati ureja v zvezi s preživnino.

11. 05. 06 – Odgovor na pritožbe

Vodja KCM odgovarja na pritožbe s strani očeta, ki so popolnoma neutemeljene in žaljive. Materi ni bila odvzeta roditeljska pravica, prav tako pa B. osebni dokument pri svojih letih potrebuje. Izlet je nanjo vplival pozitivno, oče tega na žalost ni mogel oceniti, ker se že dolgo nista videla. Prav tako so žaljiva predvidevanja glede na odgovornost dela, da strokovni delavci niso vedeli, kje se nahaja B. Vse ugotovitve so bile takoj posredovane očetu. B. se navkljub očetovemu mišljenju postavlja pravila, res pa je, da je treba razumeti tudi, da doma ni lahko zapustiti, da je hudo, ko nisi slišan in ko nisi upoštevan kot oseba.

11. 05. 06 – Revidiranje individualnega načrta

22. 05. 06 – Predlog disciplinskega ukrepa

Predlagan ukrep opomina pred izključitvijo zaradi celodnevne izostanka od pouka ter ali si zasluži organiziran izlet v tujino.

30. 05. 06 – Zapis pogovora

B. noče povedati, s kom je preživela dan, ko ni bila v šoli. Opozorjena je na njeno manipuliranje in izsiljevanje.

31. 05. 06 – Zapis telefonskega pogovora

Pogovor z razredničarko B. zaradi opravičila, ki ga mora prinesiti za pretekli teden.

01. 06. 06 – Zapis telefonskega pogovora

Pogovor z razredničarko o aktivnostih za naslednji teden. Šolskega tabora se je B. udeležila že lansko leto, tako bo letos z ostalimi dijaki pomagala v šolski knjižnici.

02. 06. 06 – Obvestilo o plačilnem nalogu

Očetu, za ekskurzijo v drugem letniku.

05. 06. 06 – Elektronsko sporočilo

Obvestilo razredničarki, da bo B. danes zaradi obravnave na sodišču odsotna.

05. 06. 06 – Zapisnik s sodišča

Zapisnik o nepravdni zadevi o spremembi dogovora o preživnini, ki se preloži zaradi očetovega izostanka. Oče kot opravičilo navede zdravstvene težave in priloži zdravniško potrdilo.

05. 06. 06 – Izjava na zapisnik

Izjava o vpogledu v dokumente in osebno mapo B., ki dovoljuje vpogled vanjo določenim strokovnim delavcem in prepoveduje posredovanje podatkov nepoklicanim osebam.

13. 06. 06 – Odločba CSD o odvzemu

Po uradni dolžnosti se B. očetu odvzame in namesti v stanovanjsko skupino. Z namenom preprečitve nastanka nepopravljive škode pritožba zoper to odločbo ne zadrži njene izvršitve.

15. 06. 06 – UZ-ocene

Ocene B. Vse pozitivne.

16. 06. 06 – UZ

Pokliče oče. Zahteva hčer na telefon. B. se z njim noče pogovarjati, strokovni delavec očetu pove, da jo v pogovor z njim ne more prisiliti. Oče zahteva ime in priimek strokovnega delavca, nato odloži.

12. 06. 06 – Vloga za prešolanje v 3. letnik

Vloga za prešolanje na eno izmed šol v kraju, kjer je stanovanjska skupina, kar je tudi pogoj za vključitev vanjo.

12. 06. 06 – Priporočilo za vpis

Priporočilo za vpis v tretji letnik, ki ga pošlje vodja KCM in matični CSD.

19. 06. 06 – UZ

Obvestilo o pozitivnih ocenah B. Nazaj si pridobi vse bonitete.

26. 06. 06 – UZ-telefonski klic

Na šoli so prejeli priporočila KCM in CSD, B. ima datum, ko je javljena na razgovor.

27. 06. 06 – Izjava o odhodu iz KCM

B. se po temeljitemu razmisleku odloči, da prekine z bivanjem v KCM. Z današnjim dnevom KCM zapušča, do konca poletja gre bivat k babici.

27. 06. 06 – UZ o odhodu iz KCM

B. zapusti KCM. Iskat jo je prišla babica, ki je zagotovila, da lahko do konca počitnic B. biva pri njej.

27. 06. 06 – Obvestilo o odhodu iz KCM – oče in mati

Obvestilo očeta in materi, da B. zapušča KCM, bivala bo pri babici, od tam bo na podlagi odločbe nameščena v stanovanjsko skupino.

27. 06. 06 – Elektronsko sporočilo o odhodu iz KCM-CSD

28. 06. 06 – Elektronsko sporočilo o odhodu iz KCM-oče

29. 06. 06 – UZ- klic oče

Klicala oče in želel govoriti z vodjo KCM. Strokovna delavka mu razloži, da je v bolniškem staležu, s kakršnimi koli vprašanji pa se lahko obrne na CSD.

29. 06. 06 – Zahteva za pojasnilo

Oče zahteva pojasnila, zakaj se je hčerka odločila za odhod iz KCM, ter poudarja, da je še vedno zakoniti skrbnik.

04. 09. 06 – Izredni inšpekcijski nadzor

Ki je bil podan 19. 06. 2006 in naj bi bil izveden glede napačnega postopka pridobitve osebne izkaznice B. in kršitve 113. člena ZZZDR, se, zaradi napačnih očitkov, ne izvede.

05. 09. 06 – Zapisnik

O razgovoru s strokovnimi delavci in delavkami ter prevzemu dokumentacije v postopku inšpekcijskega nadzora.

05. 09. 06 – Potrdilo

O prevzemu dokumentacije za inšpekcijski nadzor

09. 09. 06 – Evalvacija obravnave

Zgodovina in evalvacija. B. uspešno konča letnik, se prepíše na šolo v drugem kraju. S prostovoljnim delom se konča SVS, spremljali jo bodo še eno leto in ji na njeno željo nudili vso možno pomoč.

10.2 INTERVJU S STROKOVNO DELAVKO

1. V kolikšnji meri je sodelovala in imela vpliv na potek dogodkov tudi B.? Ali je ta vpliv pomemben in zakaj?

V začetku je bila bolj nevtralna in je delala samo to, kar se ji je naročilo. Vse kar se je dogajalo v zvezi z njo (stiki s staršema, timski sestanki, kontakti z gimnazijo – svetovalno službo, njeno osebno zdravnico) smo ji razložili, čemu bomo nekaj naredili, tako, da smo dobili njeno soglasje in jo potem tudi seznanili z izsledki. Na vse postopke je imela vpliv. Na meni je bilo, da ji razložim, zakaj je neka stvar ali dogodek za njo dobra in kaj je lahko izid tega. Pomembno je bilo to, da sem si pridobila njeno zaupanje, prepričanje, da karkoli bom naredila bo njej v korist, tudi, če je dobila opomin pri kršenju pravil, se ni odzvala ježno, ampak je vedela zakaj in kako.

2. Kateri dogodki so se zdeli prelomni in za katere mislite, da so pripomogli k razpletu situacije?

Vpliv očeta je bil zelo močan. B. je bila prepričana, da ga nihče ne more ustaviti in da se bo ob vrnitvi domov nasilje (predvsem psihično) nadaljevalo. Po odkritju, da ni vrnila večjega števila knjig v šolsko knjižnico, nezmožnosti komunikacije z materjo, ne spreminjanju očeta in njegovih pogledov pri vzgoji, njegovi zavrnitvi po stanovanjski skupini, njeni suicidalnosti in bivanju na KOMZ smo jo vključili v osebno pomoč in krepili k težnji po samostojnosti. Zato smo jo oz. jo je CSD z odločbo vključil v stanovanjsko skupino v Ljubljano. To je bila prekretnica za njo. Pomagali smo ji pri vpisu na zeleno gimnazijo v Ljubljani.

3. Kakšno je bilo vaše doživljanje B. tekom bivanja v KCM?

Teekom bivanja v KCM sem B. doživljala kot "ranjeno" dekle, ki jo je zaznamovalo psihično nasilje. Nihala je v razpoloženju. Imela sem občutek, da jo je strah stopiti ven iz tega kroga nasilja. Imela je slabo samopodobo, prepričanje, da je z njo nekaj narobe. Po drugi strani pa sem kot veselo dekle, ki ima rada pisano besedo (branje knjig, pisanje pesmi) ter potrebo in željo po pridobivanju čim večjega števila prijateljev.

4. Kaj je B. pomenilo bivanje v KCM?

V začetku samo to, da je šla stran od očeta. Potem: dobila je "svobodo" – nihče je ni nadzoroval 24 ur, kaj dela, kaj bere, o čem razmišlja, kdo so njeni prijatelji ... – to jo je v domačem okolju bremenilo.

5. Kako pomemben se vam zdi osebni odnos med varovanko in delavko? Na kakšen način je potekal ta osebni odnos?

V času kratkotrajnega bivanja v KCM strokovni delavci predvsem poskrbimo za varnost otrok in mladostnikov. Če pride do dolgotrajne namestitve, tako kot pri B., je prišlo tudi do osebnega odnosa med njo in menoj. Zadolžena sem bila za njo, se pravi glede vzgoje, šolanja, učenja, izhodov, druženja z vrstniki, spoznavanja njenega fanta. Veliko pogovorov o vsem, spoznavanje z lepimi in manj lepimi dogodki v življenju mladega človeka, vse o spolnosti, kontracepciji, nevarnostmi v zvezi s tem (predvsem, ker je B. bila spolno neaktivna), prepoznavanju ljudi, ki ji želijo dobro in tistih, ki nimajo dobrih namenov. Pravzaprav lahko rečem, da sem prevzela vlogo starša (žal njena starša tega nista sposobna). Kontaktirala sem z gimnazijo, jo vodila k zdravniku in podobno.

6. Česa konkretno se je B. naučila v tem času? Je pridobila kake nove spretnosti? (komunikacijske, čustvene, delavne ...)

Naučila se je predvsem komunicirati, jasno izražati svoje potrebe, poslušati in slišati, kaj se ji sporoča; pospravljati svojo sobo in sanitarije, kuhati. Na čustvenem področju se je naučila, da si nikogar ne moremo lastiti in da ima vsak pravico do svojih čustev. Prepoznala je vzorec, ki ga je prinesla od doma – nadzor nad drugimi in se ga odvadila. Če se prikrade, zna poklicati in se pogovoriti o tem, kar je naredila.

7. Kaj bi vi spremenili? Ali bi in kako bi, sedaj, ko gledate nazaj, ravnali drugače?

Glede na okoliščine, ki so bile prisotne v tem primeru, ne bi ničesar spreminjala in tudi ne ravnala drugače. Edino kar bi me "osrečilo" je to, da bi bilo dobro tem mladim ljudem oz. mlajšim polnoletnikom ponuditi možnost dobrega starta v življenje – bivanjska skupina.

10.3 INTERVJU Z VAROVANKO

1. V kolikšnji meri si sodelovala, imela vpliv na potek dogodkov? Ali je ta vpliv pomemben in zakaj?

Lahko sem vplivala na to, da mi ni bilo treba iti domov. V to me tudi niso silili. Vse ostalo se je razreševalo v dogovoru. Ker sem imela poseben status, so me pustili na koncerte, v mesto, vse z dogovori s strokovnimi delavci. Upoštevali so moje želje, ko sem prosila za izhode, pa tudi glede odvzema. Pripravljeni bi bili iskati tudi druge načine razrešitve problema.

To se mi je seveda zdelo pomembno. Celotno bivanje v kriznem centru je prilagojeno na tri tedne. Prilagajanje je tako bilo potrebno. Vpliva na očeta pa nisem imela, razen odhoda domov, kar pa nisem želela.

2. Kateri dogodki so se ti zdeli prelomni in za katere ti misliš, da so pripomogli k razpletu situacije?

Po sprejemu v KOMZ so se stvari začele odvijati hitreje. Prelomen dogodek v meni je bil, da sem svojo trmo uporabila v prid sebi. Pristala sem v obiske na domu in tako dokazala, da se stvari ne bodo spremenile, čeprav sem tem obiskom sama nasprotovala.

3. Kakšno je bilo tvoje doživljanje strokovnih delavcev tekom bivanja v KCM?

Vsi so delovali v mojo korist. Zgodile so se spremembe na bolje. Naredila sem nekaj iz sebe. Brez določenih oseb bi bil problem.

4. Kaj ti je ji pomenilo bivanje v KCM?

Možnost za normalno življenje, brez pritiska očetov. Izkušnja za življenje naprej.

5. Kako pomemben se ti je zdel osebni odnos med teboj in delavko? Na kakšen način je potekal ta osebni odnos?

Znali so me ustaviti in ko je bilo treba tudi pohvaliti. Znali so mi stati ob strani. To je pomembno.

6. Česa konkretno si se naučila v tem času? Si pridobila kake nove spretnosti? (komunikacijske, čustvene, delavne ...)

Trmo sem uporabila sebi v korist. Naučila sem se pogovarjati, nehati lagati, izražati svoja čustva, npr. kaj mi je in kaj mi ni všeč, na primeren način.

7. Kaj bi spremenila? Ali bi in kako bi, sedaj, ko gledaš nazaj, ravnala drugače?

Nič ne bi spremenila. Vse se je razpletlo kot je treba. Zdaj je tako, kot je prav.